

DUTCH BIRDING

VOLUME 17 • NO 4 • 1995

Dutch Birding

Internationaal tijdschrift over
Palearctische vogels

REDACTIE

Dutch Birding,
Postbus 116,
2080 AC Santpoort-Zuid,
Nederland
fax 023-376749

FOTOREDACTIE

Dutch Birding,
p/a René Pop,
Zusterhuis 10,
4201 EH Gorinchem,
Nederland

ABONNEMENTENADMINISTRATIE

Dutch Birding Association,
p/a Anja Nusse,
Symfoniestraat 21,
1312 ET Almere,
Nederland

BESTUUR

Dutch Birding Association,
Postbus 75611,
1070 AP Amsterdam,
Nederland

COMMISSIE DWAALGASTEN

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CDNA,
Postbus 45,
2080 AA Santpoort-Zuid,
Nederland

TELEFOONLIJNEN

Nederland:
06-320 321 28
(vogellijn, 50 cpm);
078-180935 (inspreeklijn);

België: 03-4880194
(vogel- en inspreeklijn)

Dutch Birding

HOOFDREDACTEUR Arnoud van den Berg (telefoon 023-378024, fax 023-376749)

ADJUNCT HOOFDREDACTEUR Enno Ebels (telefoon / fax 030-961335)

UITVOEREND REDACTEUR André van Loon (telefoon / fax 020-6997585)

FOTOGRAFISCH REDACTEUR René Pop (01830-30585)

REDACTIERAAD Ferdy Hieselaar, Graham Holloway, Peter Meininger en George Sangster

REDACTIE-ADVIESRAAD Christine Barthel (Duitsland), Peter Barthel (Duitsland), Gerald Driessens (België), Klaas Eigenhuis (Nederland), Dick Forsman (Finland), Ted Hoogendoorn (Nederland), Lars Jonsson (Zweden), Killian Mullarney (Ierland), Kees Roselaar (Nederland), Frank Rozendaal (Nederland), Hans Schekkerman (Nederland), Hadoram Shirihai (Israël), Gunter De Smet en Peter Symens (Saudiarabië)

REDACTIEMEDEWERKERS Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen, Peter de Rouw en Jaap Schelvis

PRODUKTIE EN LAY-OUT André van Loon en René van Rossum

ADVERTENTIES Peter Meijer (telefoon 03480-31905, fax 03480-20394)

ABONNEMENTEN De abonnementsprijs voor 1995 bedraagt: NLG 57.50 (Nederland), BEF 1250.00 (België), NLG 65.00 (overige landen binnen Europa) en NLG 70.00 (landen buiten Europa, luchtpost). U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening 01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening 54 93 30 348 van ABN•AMRO (Bilthoven), o.v.v. 'abonnement Dutch Birding'. Alle rekeningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift met nummers in februari, april, juni, augustus, oktober en december. Het publiceert originele artikelen en mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De Nederlandse, Engelse en wetenschappelijke vogelnamen volgen: de *Lijst van Nederlandse vogels* door A B van den Berg & C A W Bosman (1995, Santpoort-Zuid); *The 'British Birds' list of English names of Western Palearctic birds* door British Birds (1993, Blunham); de door C S Roselaar samengestelde lijst in de *Geïllustreerde encyclopedie van de vogels* door C M Perrins (1991, Weert); en *Distribution and taxonomy of birds of the world* door C G Sibley & B L Monroe Jr (1990, New Haven).

Manuscripten behoren te worden uitgevoerd in machineschrift met een dubbele regelafstand en een ruime marge aan beide zijden. De tekst dient bij voorkeur tevens op diskette te worden ingeleverd (in Macintosh of in MS-DOS format). Meer informatie hierover is verkrijgbaar bij de redactie.

Een lijst met tarieven voor de vergoeding van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij de redactie.

Dutch Birding Association

BESTUUR Gijsbert van der Bent (voorzitter, telefoon 01718-13606), Chris Quispel (secretaris, telefoon 071-124825), Roy de Haas (penningmeester), Arnoud van den Berg en Peter Meijer

BESTUURSMEDEWERKERS Theo Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Leo Heemskerck, Remco Hofland, Paul Knolle, Ger Meesters, Anja Nusse, Wim van der Schot, Kees Tiemstra en Arnold Veen

DUTCH BIRDING TRAVEL REPORT SERVICE (DBTRS) Ib Huysman, Postbus 737, 9700 AS Groningen, Nederland, telefoon 050-145925, fax 050-144717

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

LEDEN Edward van IJzendoorn (voorzitter, 023-391446), Karel Mauer, Jan van der Laan, Kees Roselaar, Jelle Scharringa (secretaris, 030-532801), Hans Schekkerman, Gerard Steinhuis en Wim Wiegant (archivaris)

De CDNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie

© 1995 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij Steens Schiedam BV, Postbus 59, 3100 AB Schiedam, Nederland

DUTCH BIRDING SERVICE KIJK EN VERGELIJK! DUTCH BIRDING in samenwerking met SIGHTS OF NATURE

VERREKIJKERS:

LEICA 30 JAAR GARANTIE rubber kijkers incl. etui

8 x 42 BA
10 x 42 BA
8 x 20 BCA
10 x 25 BCA
8 x 50 BA
10 x 50 BA

CARL ZEISS 30 JAAR GARANTIE rubber kijkers incl. etui

8 x 20 B
10 x 25 B
7 x 42 BGAT
10 x 40 BGAT
15 x 60 BGAT (zonder etui!)
7 x 45 BDS
8 x 56 BDS
10 x 56 BDS
20 x 60 ST (incl. koffer)

SWAROVSKI rubber kijkers incl. etui

7 x 42 BGA
10 x 42 BGA

OPTOLYTH 30 JAAR GARANTIE rubber kijkers incl. etui

Alpin 8 x 40 BGA
Alpin 10 x 40 BGA
Alpin 10 x 50 BGA
Alpin 12 x 50 BGA
Touring 10 x 40 BGA
Royal 9 x 63 BGA
Royal 10 x 56 BGA

TENTO incl. etui

8 x 30
8 x 40

KITE incl. etui

Ultima 8 x 42 WA
Ultima 10 x 42 WA
Birdwatcher 8 x 42 WA
(rubber)

TELESCOPEN:

OPTOLYTH

TBS-80 (rubber)
TBS-80 (rubber) fluorite
TBS-65 (rubber)
oculair 20x WA, 30x WA, 70x WA en 20-60x zoom
Fotoadapter

SWAROVSKI

AT-80
AT-80 HD
Oculair 30x WA
Zoom 20-60x
Fotoadapter

ZEISS JENA

Dubbeltelescoop zoom 20-50 x mm, incl. koffer en statief (totaal 10 kg!)

STATIEVEN

Manfrotto 144B + 128LP-kop (3,3 kg)
Manfrotto 055B + 128LP-kop (3,7 kg)
Autoraamstatief

Diverse waterdichte Skua etuis voor alle merken telescopen

NLG

BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE

BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE

BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE

858

872

982

1000

1595

1905

2030

120

120

595

600

400

BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE

BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE
BEL VOOR PRIJSOPGAVE

6025

315

430

135

145

Prijzen incl. BTW en porto.

Wijzigingen voorbehouden

INFORMATIE: ROY DE HAAS ☎ 036 - 5362819

Bovenstaande artikelen kunnen besteld worden door het vereiste bedrag over te maken op giro 4148343 tnv Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland, ovv het/de gewenste artikel(en).
De bestelling wordt binnen drie weken goed verpakt per post thuisbezorgd.

OPTOLYTH - NEDERLAND SIGHTS OF NATURE

Postbus 49
4524 ZG Sluis
Fax: 050 - 316 847

Kompakt-Spektive

Wechsel-Okulare

TBS / TBG 65

Alle telescopen hebben een meervoudige "CERALIN-PLUS" coating, wat resulteert in een perfecte randscherpte en een zeer helder en scherp beeld. De telescopen zijn speciaal ontwikkeld om vogels in de vrije natuur tot in het kleinste detail te observeren. De volledige rubber uitvoering zorgt voor een extra bescherming.

30 JAAR GARANTIE !

EEN ONGELOOFLIJKE KEUZE IN VERGROTINGEN:

- **20 x WA (breedhoek):** vogeltrek, slaapplaatstellingen, observatie op kleinere afstand tot ongeveer 500 meter.
- **30 x WA (breedhoek):** telwerk, observatie in het algemeen, relatief grote afstand tot ongeveer 1000 meter.
- **70 x WA (breedhoek):** determinatie op zeer grote afstand, aflezen van ringen, nauwkeurige detailstudie van het verenkleed.
- **20-60 x zoomoculair:** observatie, echter zoals elk ander zoomoculair beperkt in gebruik; bij verder inzoomen en vooral bij slecht weer is vogeltrek en telwerk moeilijk door kleiner beeld (geen breedhoek) en geringe lichtsterkte.
- **40 x WA en 45 x WA** komen nog dit jaar.

Wechsel-Okulare

VERDERE INLICHTINGEN (O.A. DOKUMENTATIE) TE VERKRIJGEN OP BOVENSTAAND ADRES

Vale Gier bij Durgerdam in april-mei 1993 en eerdere gevallen in Nederland

Ruud Vlek & Enno B Ebels

Op 28 april 1993 stapte Fokko Padmos om c 10:30 op zijn racefiets voor een trainingsrondje door Waterland, Noordholland. Even na 11:00 ontwaarde hij, fietsend over de IJsselmeerdijk tussen Schellingwoude en Durgerdam, een grote roofvogel in een boom. De afstand was te groot om de vogel met het blote oog te kunnen determineren. Na omgederen te zijn kon hij de vogel van dichterbij bekijken en bleek dat het een gier was, waarschijnlijk een Vale Gier *Gyps fulvus*. Om de determinatie zeker te stellen besloot FP thuis zijn verrekijker te gaan halen. Daar aangekomen werden andere waarnemers van de ontdekking op de hoogte gesteld. Om 13:30 keerde FP terug met zijn optiek en trof de gier nog steeds aan in dezelfde boom, terwijl deze door Zwarte Kraaien *Corvus corone corone* werd lastiggevalen. Kort daarop brak de tak waarop de vogel zat; vervolgens vloog hij naar een weiland en landde onder een hoogspanningsleiding. Met de verrekijker had FP ondertussen vastgesteld dat het inderdaad een Vale Gier was en dat de vogel gekleurd was. Even later arriveerden Wim van der Schot, Joop Swaab en Ruud Vlek. Samen keken ze naar het vreemde tafereel van een Vale Gier in een Hollands weiland met op de achtergrond de karakteristieke dijkhuisjes van Durgerdam. De rest van de middag werd de Vale Gier gezien door enkele 10-tallen vogelaars. Sommige vogelaars kwamen niet kijken omdat ze er vanuit gingen dat de kleuring duidde op een herkomst uit gevangenschap. 's Avonds benaderden enkele vogelaars de gier om te zien hoe schuw hij was; op c 75 m afstand vloog hij weg.

De vogel bleef zes dagen aanwezig in Zuidoost-Waterland, aanvankelijk vooral ten zuiden van Durgerdam en Ransdorp. Later verhuisde hij naar de hoogspanningsmasten aan de Nieuwe Gouw bij Zunderdorp. De laatste waarneming dateert van 3 mei, toen de gier 's middags vliegend in de richting van Broek in Waterland werd gezien (Vlek 1993).

Beschrijving

GROOTTE & BOUW Zeer grote roofvogel met onbevederde kop en hals en opvallende kraag. Brede, gevingerde vleugels met gebogen achterrand. Relatief korte staart. Forse snavel met duidelijke haak, bovensnavel zeer sterk gekromd. Stevige poten.

KOP & HALS Kop vuilwit met donkere teugel en donkere vlek rond snavelbasis. Hals vuilwit. Kraag wit.

BOVENDELEN Lichtbruin. Grote dekveren met donkerder bruin centrum.

ONDERDELEN Lichtbruin, iets lichter dan bovendelen. Bevedering van poot witachtig.

VLEUGEL Bovenvleugeldekveren lichtbruin als bovendelen, hand- en armpennen donkerbruin. Ondervleugel lichtbruin met donkerdere hand- en armpennen. Twee slagpennen aan rechtere vleugel witachtig, ongeveer ter hoogte van overgang hand- naar armpennen.

STAART Donkerbruin.

NAAKTE DELEN Iris donker. Snavel grijsachtig. Poot bruingrijs.

VLUCHT Vleugels in glijvlucht met lichte bolling en 'opgekrulde' vingers.

BIJZONDERHEDEN Brede geelwitte ring aan linkerpoot met zwarte inscriptie 'A1', aan rechterpoot kleinere metalen ring, precieze opschrift niet in veld leesbaar.

Determinatie

De combinatie van groot formaat, brede gevingerde vleugels met gebogen achterrand, korte staart, onbevederde kop en hals, lichte kraag en forse snavel en poten sluit alle roofvogels behalve gieren uit. De overwegend lichtbruine onder- en bovendelen en ondervleugeldekveren, de witte kraag en de koptekening duiden op Vale Gier en sluiten Monniksgier *Aegypius monachus* uit. Verwante niet-Europese gieren die hier als ontsnapte vogel gezien kunnen worden zijn Bengaalse Gier *G. bengalensis*, Indische Gier *G. indicus* en Himalayagier *G. himalayensis*, alle afkomstig uit Midden- en Zuidazië, en Kaapse Gier *G. coprotheres* uit Zuidafrika. Deze verschillen met name van Vale Gier in koptekening, tekening van de ondervleugel en algehele kleur van het verenkleed (cf Inskipp & Inskipp 1985, Mundy et al 1992, del Hoyo et al 1994).

Op grond van de geheel witte kraag mag worden aangenomen dat het een adulte vogel van de Europese ondersoort *G f fulvus* betrof. Onder soort en leeftijd kon later aan de hand van de ringgegevens bevestigd worden.

Herkomst

Op 1 mei, toen de vogel langdurig in een hoogspanningsmast zat, werd door Leo Heemskerk, Ferry Ossendorp, Arnold Veen en Lammert van der Veen de inscriptie op de kleurring afgelezen en vastgesteld dat hij om de andere poot een kleinere metalen ring droeg. Met het nummer 'A1' kon vervolgens de herkomst van de vogel worden nagegaan. Via druk internationaal telefoon- en faxverkeer en met hulp van Theo Admiraal als tolk werd uiteindelijk contact gekregen met Fulvio Genero, een ornitholoog uit Udine in Noordoost-Italië. Al geruime tijd telt hij de overzomerende Vale Gieren in de Julische Alpen, op de grens van Italië en Slovenië (Genero 1985). Begin september 1987 had hij op het dak van een gebouw in het dorpje Torsa, op c 20 km van de Adriatische-Zeekust, een uitgeputte Vale Gier gevonden, die zonder veel moei-

te gevangen kon worden (plaat 114). Het betrof een eerstejaars mannetje dat waarschijnlijk over zee aan was komen vliegen van één van de kolonies die zich nog weten te handhaven op de Kvarner-eilanden ten zuiden van Rijeka, Kroatië. Hier broeden 50-60 paar op de kustkliffen van Cres, Krk, Prvic en enkele kleinere eilanden. Op deze eilanden vindt nog op extensieve wijze schapenteelt plaats, waarbij de kadavers die niet opgeruimd worden de gieren tot voedsel dienen. Dit zijn de meest noordelijk gelegen kolonies van de Vale Gier in het Westpalearctische gebied (Perco et al 1983, Vasic et al 1985).

In de zomermaanden trekken vooral jonge vogels van deze kolonies c 250 km in noordwestelijke richting naar de Oostenrijkse Alpen, waar in die periode kuddes schapen naar de hogere bergweiden worden gevoerd. Een vrij kleine populatie Vale Gieren bestrijkt hier de noord- en zuidoorden van de 3000 m hoge bergkam de Hohe Tauern, c 100 km ten zuiden van Salzburg. Een traditionele roestplaats bevindt zich in het Rauristal, waar sinds 1979 een voederplaats voor gieren is ingericht, omdat het aantal overzomerende vogels vanwege de afnemende schapenbe-

113 Vale Gier / Griffon Vulture *Gyps fulvus fulvus*, 'A1', zeven jaar oud mannetje, Durgerdam, Noordholland, 29 april 1993 (Martijn de Jonge)

114 Vale Gier / Griffon Vulture *Gyps fulvus fulvus*, 'A1', juveniel mannetje, Udine, Italië, 2 september 1987 (*Fulvio Genero*) **115** Vale Gier / Griffon Vulture *Gyps fulvus* (verzameld te Dinteloord, Noordbrabant, 10 juni 1904), Instituut St Louis, Oudenbosch, Noordbrabant, november 1985 (*Edward J van IJendoorn*) **116** Vale Gier / Griffon Vulture *Gyps fulvus fulvus*, 'A1', zeven jaar oud mannetje, Durgerdam, Noordholland, april 1993 (*Marten van Dijk*)

weiding dreigde terug te lopen. Aan het eind van de jaren 1940 overzomerden nog 250-300 Vale Gieren in de centrale Oostenrijkse Alpen; in de jaren 1970 en begin jaren 1980 was dat teruggelopen tot respectievelijk maximaal 150 en 50 (Glutz von Blotzheim et al 1979, Genero 1985; Br Birds 72: 277, 1979). Kleinere groepen Vale Gieren overzomerden in de Julische Alpen, aan beide zijden van de Italiaans-Sloveense grens (Genero 1988).

Sinds enige jaren worden diverse pogingen ondernomen de Vale Gier als broedvogel in de Alpen te herintroduceren. Naast de inspanningen van de Oostenrijkse afdeling van het Wereldnatuurfonds (WWF) met betrekking tot Vale Gier (en ook Lammergier *Gypaetus barbatus*), stelt een groep Italiaanse ornithologen pogingen in het werk om in de Oostitaliaanse Alpen een broedpopulatie van Vale Gieren door herintroductie tot stand te brengen. Daartoe zijn in 1987-90 26 Vale Gieren bijeengebracht, met name afkomstig uit Spanje en Oostenrijk. Men hoopt met dit project de overzomerende wilde vogels uit Kroatië te verleiden zich bij hen aan te sluiten.

De Vale Gier van Durgerdam was de eerste vogel die voor dit project werd verworven en kreeg ringnummer A1. In de periode februari-september 1992 werden 12 van de verzamelde vogels losgelaten op de als broedplaats geselecteerde locatie nabij Forgaria nel Friuli, c 30 km ten noordwesten van Udine. A1 behoorde, na vier en een half jaar in een grote vliegkooi te hebben doorgebracht, tot de eerste groep van zes vogels die in deze periode werden vrijgelaten. Op 5 februari 1992 herkreëg hij zijn vrijheid. Ter herkenning werd hij aan beide poten geringd (metalen ring aan rechterpoot met opschrift 'M 001 INBS Ozzano BO ITALY') en werden de vier buitenste armpennen in de rechtervleugel gebleekt (hiervan waren in april 1993 nog twee pennen niet geruid, plaat 113). Tevens was A1 voorzien van een klein radiozendertje in de staart. Onduidelijk is of dit zendertje nog aanwezig was toen de vogel bij Durgerdam opdook; door rui van de staartpennen kan deze zender verloren zijn gegaan. Na één tot anderhalf jaar raken de batterijen uitgeput (Fulvio Genero in litt). Tot 21 april 1992 bleef A1 in de omgeving van de losplaats, gepaard met een uit het project afkomstig vrouwtje (A2). Op 26 april werden beide vogels c 85 km ten westen van deze plek waargenomen. Op 14 augustus 1992 werd het vrouwtje illegaal door een jager doodgeschoten in Kleinwalsertal, Vorarlberg, Oostenrijk, c 250

km ten west-noordwesten van de plaats waar de gieren waren vrijgelaten (Fulvio Genero in litt). Na een lange zwerftocht belandde A1 uiteindelijk bij Durgerdam, c 900 km ten noordwesten van de losplaats.

Op grond van zijn bewogen levenswandel kunnen men van mening verschillen of A1 als wilde vogel is te beschouwen. Omdat hij de eerste vogel was die voor het herintroductieproject verworven werd, moest hij immers enkele jaren op zijn vrijlating wachten. Voordat hij bij Durgerdam opdook heeft A1 zich echter ruim anderhalf jaar in het wild in leven gehouden, eerst vier tot vijf maanden als juveniel en na vrijlating bijna 15 maanden als adult. Omdat de vogel oorspronkelijk wild was en de waarneming plaatsvond nadat de vogel zich vanuit zijn oorspronkelijke gebied zonder actieve hulp van de mens over grote afstand verplaatst had, is deze waarneming door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) aanvaard (cf Wiegant et al 1995). Fulvio Genero (in litt) komt tot een vergelijkbaar oordeel: 'In conclusion A1 is a wild bird'. In tegenstelling tot veel andere waarnemingen van zeldzame roofvogels in Nederland is hier onomstotelijk vastgesteld dat het niet om een uit gevangenschap ontsnapt exemplaar ging.

Eerdere gevallen in Nederland

In Nederland en elders in Europa bestaat vaak het vermoeden dat waarnemingen van deze soort op ontsnapte vogels betrekking hebben, mede omdat de soort in zijn Mediterrane broedgebied grotendeels standvogel is, vrijwel nergens in grote aantallen voorkomt en slechts in beperkte mate trekbewegingen maakt (cf Cramp & Simmons 1980; zie ook del Hoyo et al 1994, die aangeven dat enkele 1000en Vale Gieren uit Europa in Afrika overwinteren). De waarneming uit 1993 toont echter aan dat een Vale Gier vanuit de oostelijke Alpen op eigen kracht Nederland kan bereiken.

De CDNA heeft vier eerdere gevallen van in totaal negen Vale Gieren aanvaard: 10 juni 1904, Dinteloord, Noordbrabant (verzwakt vrouwtje, geschoten; balg in Instituut St Louis, Oudembosch, Noordbrabant, plaat 115); c 19 juni 1930, Twijzel, Friesland (verzameld, balg in Nationaal Natuurhistorisch Museum (NNM), Leiden, Zuidholland, plaat 118); 4 oktober 1944, Schijndel, Noordbrabant (groep van zes vogels, waarvan drie geschoten; balg van één vogel in Milieu Educatie Centrum (MECE), Eindhoven, Noordbrabant, plaat 119); en 30-31 juli 1975, Oudega en Wommels, Friesland (gefotografeerd, plaat 117).

De balg van de vogel uit 1944 (MECE 1985-273) is in augustus 1995 gefotografeerd door Enno Ebels. Deze balg was onderdeel van de collectie van het voormalige Natuurhistorisch Museum Beekvliet in St Michielsgestel, Noordbrabant. Deze collectie is na sluiting van het seminarie Beekvliet, waarvan het museum deel uitmaakte, aangekocht door de gemeente Eindhoven en in 1982 (grotendeels) overgedragen aan het MECE. In een door Willem Knippenberg, in 1944-71 conservator van het museum Beekvliet (cf Voous 1995), geschreven gids over de collectie Beekvliet ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van het museum in 1963, wordt de Vale Gier vermeld, met als toevoeging 'Schijndel okt. 1944 6 ex'. De enige Vale Gier in de huidige collectie van het MECE heeft geen oorspronkelijk label, maar begin 1995 heeft Willem Knippenberg mondeling bevestigd dat de balg in het MECE de bewuste vogel uit 1944 is (Jan Bontenbal pers meded). Op basis van deze gegevens is er voldoende zekerheid om de waarneming te aanvaarden; conform de regels die de CDNA hanteert worden aan de hand van dit bewijsmateriaal alle zes vogels aanvaard (Edward van IJendoorn pers meded). Knippenberg (1962) geeft aan dat deze vogels tijdens de laatste fase van de Tweede Wereldoorlog vrijwel zeker met de vanuit het zuiden oprukkende geallieerde legers meegetrokken zijn. Zij aasden op lijken van vee (en mogelijk van gesneuvelde militairen, cf Voous 1995) die in het niemandsland lagen tussen de 'corridor' naar Nijmegen-Arnhem, Gelderland (die in handen was van de geallieerden en door St Oedenrode liep) en het in Duitse handen zijnde Schijndel. Drie van de zes vogels zijn door Engelse militairen geschoten, waarvan nu dus nog tenminste één opgezet bewaard is gebleven (zie ook Glutz von Blotzheim et al 1979). Het lot van de andere twee vogels, die zich rond 1962 in de collectie Wouters in hotel De Sterrenberg in Beek, Gelderland, bevonden (Knippenberg 1962) is (ons) onbekend.

Vlek (1993) geeft een overzicht van 13 meldingen van Vale Gier in Nederland met plaats, datum, bronvermelding en eventueel aanvullende informatie. Hiervan worden dus acht niet (meer) aanvaardbaar geacht. Bij deze meldingen bestaat veelal geen of onvoldoende documentatie ofwel is de datum niet tot op de maand nauwkeurig bekend. Deze waarnemingen zijn ofwel nooit beoordeeld ofwel bij de herziening van de Nederlandse lijst afgevoerd (Edward van IJendoorn in litt).

Voorzichtigheid bij de determinatie is gebo-

den, want in de laatste decennia bleken enkele meldingen van gieren betrekking te hebben op (ontsnapte) Bengaalse Gieren. Van 9 januari tot 1 februari 1971 trok een Bengaalse Gier bij Dongen, Noordbrabant, volgens Bogaers (1971) ruim 60 000 (!) nieuwsgierige kijkers, vrijwel zeker de grootste Nederlandse 'twitch' aller tijden. In februari 1983 werd een Bengaalse Gier na een half jaar van omzwervingen in Friesland dood gevonden (Dutch Birding 5: 35, 1983; foto in Reitsema 1990). Verder is ook de Monniksgier in Nederland vastgesteld, met één aanvaard geval; op 12 oktober 1948 werd een vrouwtje geschoten bij Wamel, Gelderland (de Reuver 1955, cf van den Berg & Bosman 1995, foto van de balg in Vinicombe 1994). De balg bevindt zich in het NNM. Daarnaast is zeker één gedocumenteerde waarneming bekend van een ontsnapte Monniksgier: op 29 april 1978 vliegend boven Ameland, Friesland, met een (op foto's zichtbare) langveter aan de poten (Vogeljaar 26: 255, 1978). Vermoedelijk dezelfde vogel werd op 23 april overvliegend gezien bij Castricum, Noordholland (Rienk Slings in litt). Voor een bespreking van (mogelijke) waarnemingen in 1977-78 in Zeeland, België en Wales, zij verwezen naar Vinicombe (1994).

Voorkomen in Europa

De Vale Gier is broedvogel in Zuid Europa en delen van Noord Afrika en Azië. Na een grote terugval van het aantal broedparen in Europa in de 20e eeuw vertoont de soort de laatste jaren op veel plaatsen een sterk herstel. De grootste aantallen komen voor in Spanje (in 1989 8100 broedparen en ten minste 23 000 exemplaren, in 1982 nog 4000 paren). Verder zijn er in Europa (van west naar oost) kleine aantallen te vinden in Portugal (158 paren in 1987); Frankrijk (c 300 paren in begin jaren 1990 in de Pyreneeën, c 30 paren in begin jaren 1990 na herintroductie vanaf 1981 in de Cevennen, Massif Central); Sardinië, Italië (30 paren in 1982); voormalig Joegoslavië (c 200 paren in jaren 1980, c 60 adulte vogels in Servië in 1991); Bulgarije (maximaal 10 paren); Albanië (onbekend); Griekenland (c 450 paren in 1983); Oekraïne (c 10 paren op de Krim); Europees Rusland (c 300 paren begin jaren 1990); Georgië (c 50 paren in de Kaukasus in 1979); en Azerbaidzjan (c 100-120 paren). In Roemenië, Moldavië en het grootste deel van de Oekraïne is de soort als broedvogel uitgestorven. In het Westpalearticke gebied broedt de soort verder in Noordwest Afrika (100-150 paren in Marokko, Algerije en Tunesië),

117 Vale Gier / Griffon Vulture *Gyps fulvus*, Wommels, Friesland, 31 juli 1975 (mevr Faber) **118** Vale Gier / Griffon Vulture *Gyps fulvus fulvus* (verzameld te Twijzel, Friesland, juni 1930), Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden, Zuidholland, april 1983 (Arnoud B van den Berg) **119** Vale Gier / Griffon Vulture *Gyps fulvus* (verzameld te Schijndel, Noordbrabant, 4 oktober 1944), Milieu Educatie Centrum, Eindhoven, Noordbrabant, 11 augustus 1995 (Enno B Ebels)

Turkije (500-1000 paren), Cyprus, Syrië en Israël (c 70 paren; Cramp & Simmons 1980, Génsbøl 1992, del Hoyo et al 1994, Marinković & Orlandić 1994). Incidenteel zwerven exemplaren, waarschijnlijk met name uit Zuidoosteuropa, in noordelijke richting. In Noord- en Midden-europa zijn aanvaarde gevallen bekend uit België (3-5); Denemarken (3-5); Duitsland (20; 12 in Zuid-Duitsland, 6 in Noord-Duitsland, 2 in Oost-Duitsland); Engeland (een oud en zeer summier gedocumenteerd geval van twee vogels); Estland en Letland (7); Finland (7); Hongarije (3); Polen (5-6 na 1945); Tsjechië en Slowakije (3); Zweden (1); en Zwitserland (Glutz von Blotzheim et al 1979, Cramp & Simmons 1980). Informatie over de huidige status van al deze gevallen alsmede over aanvullende gevallen in de periode 1980-1994 is in het kader van dit artikel niet verzameld.

Drie van de vijf aanvaarde waarnemingen in Nederland dateren uit het voorjaar. Dit sluit aan bij het patroon van waarnemingen elders in Noordwesteuropa; ongeveer tweederde van alle aanvaarde gevallen valt in de periode april-juni (cf Vlek 1993). Deze concentratie van voorjaarsgevallen hangt mogelijk samen met de stijgende temperaturen in het voorjaar waardoor voldoende thermiek ontstaat voor lange zwerftochten naar het noorden, vooral in combinatie met een krachtige zuiden- of zuidoostenwind. Een andere of aanvullende verklaring voor de piek in april-juni vormt wellicht het feit dat in deze periode (vooral onvolwassen) vogels uit Kroatië hun noordwaartse zomermigratie inzetten en dan eerder vatbaar zijn voor verdrijving in de richting van Noord- en Westeuropa.

In de toekomst zullen ongetwijfeld opnieuw Vale Gieren buiten hun reguliere leefgebieden gezien worden. De toename van herintroductieprojecten in Europa (naast Noord-Italië en Oostenrijk ook in Frankrijk, cf Pekelharing 1987, Terrasse et al 1994) kan hieraan bijdragen. Het geval van Durgerdam geeft aan dat het hierbij zeker niet per definitie om uit gevangenschap ontsnapte vogels hoeft te gaan. Zonder duidelijke aanwijzingen van het tegendeel verdient het dan ook aanbeveling gevallen in onze contreien te behandelen als wilde vogels.

Dankzegging

Wij danken Theo Admiraal, Peter Barthel, Arnold van den Berg, Jan Bontenbal (MECE), Alexander Buhr, Bunna Ebels-Hoving, Harrie van Gaal (MECE), Fulvio Genero, C J Hazevoet (Instituut voor Systematiek en Populatiebiologie,

Amsterdam), Edward van IJzendoorn (CDNA), Martijn de Jonge, Jan van der Laan (CDNA), Fokko Padmos, Kees Roselaar en Arnold Veen voor hun hulp bij het traceren van de herkomst van A1 en voor hun verschillende bijdragen aan de totstandkoming van dit artikel.

Summary

GRIFION VULTURE NEAR DURGERDAM IN APRIL-MAY 1993 AND PREVIOUS RECORDS IN THE NETHERLANDS From 28 April to 3 May 1993, an adult male Griffon Vulture *Gyps fulvus* stayed near Durgerdam, north-east of Amsterdam, Noordholland. The bird was ringed on the left leg (whitish, with black inscription 'A1') and was traced to have been ringed in northern Italy, where it was found exhausted as a juvenile in early September 1987. The bird almost certainly originated from the breeding colonies on the islands off the coast of Croatia. The bird was held in captivity for four and a half years together with several imported birds, as part of a project to re-establish a breeding population in the eastern Alps. The bird was the first bird to be released for this project, in the Italian Alps, on 5 February 1992. It was seen near the release area until 21 April 1992, together with its mate (A2) and both were seen c 85 km to the west on 26 April 1992. A2 was illegally shot in Austria on 14 August 1992. A1 was not reported again until found sitting in a tree near Durgerdam on 28 April 1993. The bird stayed in this area for six days, often sitting on the ground or perched on electricity poles.

This observation constitutes the fifth record (and 10th individual) for the Netherlands; earlier records were on 10 June 1904, c 19 June 1930, 4 October 1944 (six!) and 30-31 July 1975. The record during the Second World War concerned a group of six birds foraging between the front-lines of allied and German forces near Schijndel, Noordbrabant. Three birds were shot by English military, of which one is still exhibited at Eindhoven, Noordbrabant.

Despite its long stay in captivity, the Dutch rarities committee (CDNA) considered the wild origin of the bird from 1993 and the fact that it wandered to the Netherlands after its release in Italy (without any detectable direct human influence) sufficient reason to accept it as a vagrant. Several older records of this species have been rejected because of insufficient documentation. Caution with identification is needed because several other vulture species may occur as escapes. For instance, there are at least two documented sightings of escaped Indian White-backed Vultures *G. bengalensis* in the Netherlands. Monk Vulture *Aegypius monachus* has been recorded once as an apparently wild bird, in October 1948; a proven escape (wearing leather strings) was photographed in April 1978.

Griffon Vultures have been recorded in many countries north of their southern European breeding areas. Despite the reduced breeding population, vagrancy to north-western Europe is (still) possible, as shown by the 1993 record. Every Griffon Vulture observed in north-

western Europe should therefore be regarded as a vagrant unless there are clear indications of captive origin.

Verwijzingen

- van den Berg, A B & Bosman, C A W 1995. Lijst van Nederlandse vogels. Vierde editie. Santpoort-Zuid.
- Bogaers, G 1971. Drukte rond een Bengaalse gier. Vogeljaar 19: 426-427.
- Cramp, S & Simmons, K E L 1980. The birds of the Western Palearctic 2. Oxford.
- Genero, F 1985. Indagine sulla presenza del Grifone *Gyps fulvus* sulle Alpi orientali. Riv Ital di ornithol 55: 113-126.
- Genero, F 1988. Considerations on the presence of the Griffon Vulture (*Gyps fulvus fulvus* Hablizl 1783) in the Julian Alps. Larus 38-39: 137-145. Génsbøl, B 1992. Birds of prey of Britain and Europe, North Africa and the Middle East. Herziene druk. Londen.
- Glutz von Blotzheim, U N, Bauer, K M & Bezzel, E 1979. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 4. Wiesbaden.
- del Hoyo, J, Elliott, A & Sargatal, J 1994. Handbook of the birds of the world. Barcelona.
- Inskipp, C & Inskipp, T P 1985. A guide to the birds of Nepal. Londen.
- Knippenberg, W H Th 1962. Zes Vale Gieren (*Gyps fulvus fulvus* Hablizl) in Nederland. Limosa 35: 165.
- Marinković, S & Orlandić, L 1994. Status of the Griffon Vulture *Gyps fulvus* in Serbia. In: Meyburg, B-U & Chancellor, R D (editors), Raptor conservation today, Berlijn, pp 163-172.
- Mundy, P, Butchart, D, Ledger, J & Piper, S 1992. The vultures of Africa. Londen.
- Pekelharing, D A 1987. De Vale Gier in de Cevennen. Vogeljaar 35: 342-343.
- Perco, F, Toso, S, Susić, G & Apollonio, M 1983. Initial data for a study on the status distribution and ecology of the Griffon Vulture (*Gyps fulvus fulvus* Hablizl 1783) in the Kvarner Archipelago. Larus 33-35: 99-134.
- Reitsema, D 1990. Een vogel zit niet in het ziekenfonds. Drachten.
- de Reuver, H J A 1955. De Monniksgier, *Aegypius monachus* (L.), een nieuwe soort voor Nederland. Ardea 43: 175-176.
- Terrasse, M, Bagnolini, C, Bonnet, J, Pinna, J-L & Sarrazin, F 1994. Reintroduction of the Griffon Vulture *Gyps fulvus* in the Massif Central, France. In: Meyburg, B-U & Chancellor, R D (editors), Raptor conservation today, Berlijn, pp 479-491.
- Vasić, V, Grubač, B, Sušić, G & Marinković, S 1985. The status of birds of prey in Yugoslavia, with particular reference to Macedonia. In: Newton, I & Chancellor, R D, Conservation studies on raptors, ICBP Techn publ 5, Cambridge, pp 45-53.
- Vinicombe, K 1994. The Welsh Monk Vulture. Br Birds 87: 613-622.
- Vlek, R 1993. Vale Gier *Gyps fulvus* pleisterend in Z.O.-Waterland, 28 april-3 mei 1993. Een nieuwe vogelsoort voor de regio Amsterdam en omstreken? Gierzwaluw 31: 44-58.
- Voous, K H 1995. In de ban van vogels. Utrecht.
- Wiegant, W M, Steinhaus, G H & CDNA 1995. Rare birds in the Netherlands in 1993. Dutch Birding 17: 89-101.

Ruud Vlek, Spuistraat 302, 1012 VX Amsterdam, Nederland
Enno B Ebels, Lessinglaan 11-2, 3533 AN Utrecht, Nederland

Variability in coloration of Wallcreeper

Miroslav Saniga

Populations of Wallcreeper *Tichodroma muraria* are sparse and widely scattered, often in remote and inaccessible areas, due to the species' special habitat requirements of near-vertical rock faces and gorges at middle and high altitudes (500-2500 m). This makes gathering of basic information on this species difficult. For example, the plumage patterns and coloration are not well known, judging from the illustrations in handbooks and field guides. These illustrations are mainly based on museum skins but they are not representative of all European populations or not sufficiently accurate to be representative of any European population. Typically, a field guide shows a male in breeding plumage and states that in winter both sexes have a white throat and breast. To date, Löhrl (1967, 1974, 1976), Glutz von Blotzheim & Bauer (1993) and Cramp & Perrins (1993) summarize best the state of know-

ledge of Wallcreeper plumage patterns and coloration.

Since 1980, I have studied Wallcreepers in detail in the Vélka Fatra mountains and, in 1988-94, I have made additional studies of a population in the Malá Fatra mountains, both part of the Slovak Carpathians. During the breeding season, I made field observations of 50 adult birds (26 females and 24 males), and studied 11 adults (six males, four females, one of undetermined sex) and 14 fully-fledged juveniles in the hand. In both sexes, considerable variation was recorded in plumage pattern and coloration, especially on throat, breast and wing.

Throat and breast

In males, four patterns were distinguished, relating to the extent of the black area on throat and breast (figure 1). In type A (eight males), the

FIGURE 1. Types (A-D) of coloration of throat and breast in male Wallcreeper *Tichodroma muraria* (number of birds found within type in parentheses) (Miroslav Saniga)

Variability in coloration of Wallcreeper

120

121

122

123

124

125

black area reached to above the eye and furthest down and across the breast. In type B (eight males), the black area was a little smaller and just reached the eye. In type C (six males), the black area on throat and breast was much reduced and did not reach the eye. In type D (two males), the black area was at its smallest and did not reach the breast nor the eye. The black area in males was not bordered by white as in females.

The females showed even greater variability. Six types were distinguished, relating to the extent of the black area on the throat (figure 2). In type A (10 females), there was no black at all, birds having a white chin, throat and breast. In type B (seven females), a small black spot in the centre of the white throat was visible (four of these did not even have a clear compact spot but rather a local concentration of black feathers appearing as a spot from a distance). Nine females (types C-F) had more extensive black areas on the throat and partly also on the breast but the black was always bordered by a white strip. Furthermore, the black on the throat was less saturated and generally duller than in males.

Wing

All examined birds (adults and juveniles) had the same pattern of two elliptical white spots on the inner web of p2-5 (primaries numbered ascendantly; figures 3 and 4, plate 121). Furthermore, three out of 11 adults examined in the hand also had two white spots on the inner web of p6; two other birds had only one proximal white spot on the inner web of p6 but had a distinct indication of another distal spot in the form of a greyish mark; in two birds, the inner web of p6-7 only had a subterminal rusty spot; and four birds had no spots at all on p6-7.

P8-10 showed an apparently random occur-

rence of proximal rusty spots. In two out of 11 adults examined in the hand, the proximal rusty spot was present on the inner web of p8-10; three birds had a spot only on p8; two birds had a spot on p8-9; and four birds lacked any rusty spot on p8-10.

The presence of rusty spots on the secondaries was also variable. Four out of 11 adults examined in the hand did not have any rusty spots on the inner web of the secondaries; five birds had rusty proximal spots on s1-5 (secondaries numbered ascendantly); and two had distinct spots on s1-5 and an indistinct rusty wash on s6. Nine out of the 24 males and 16 out of the 26 females observed only in the field had rusty stains on the secondaries.

In 14 juveniles studied in the hand, there was always a rusty spot on p6-10 and on s1-6. All juveniles had rusty spots, irrespective of presence or absence of spots in parent birds.

Variability of the white tips on the primaries and secondaries was also considerable. Five out of 11 adults examined in the hand had a clear white tip to p10 and to s1-3; three birds had white tips to p7-10 and to s1-6; and three birds lacked any white tips to the remiges. In juveniles, the tips were wider and commencing on p5 and often occurring on s1-6.

Differences between males and females

The birds of the 27 breeding pairs (23 complete pairs, three nests sites attended by female only, one nest visited by male only) studied in the field, showed clear differences between the sexes. Apart from the already mentioned difference in the pattern of throat and breast (cf figures 1-2), males usually had more contrasting coloration, with dark grey upperparts (especially crown and nape) and underparts, whereas females had pale grey upper- and underparts. Upperwings

120 Wallcreeper / Rotskruiper *Tichodroma muraria*, female, Malá Fatra mountains, Slovakia, 2 July 1991 (Miroslav Saniga). Note characteristic pale-grey upperparts (mantle and nape), white narrow tips to p10 and s1-3 and deep red pattern on primary coverts, lesser and median upperwing-coverts and remiges

121 Wallcreeper / Rotskruiper *Tichodroma muraria*, adult female, Malá Fatra mountains, Slovakia, 2 July 1991 (Miroslav Saniga). Note white elliptical spots on p2-5 (p4 absent!) and rusty spots on p6-8

122 Wallcreeper / Rotskruiper *Tichodroma muraria*, adult female, Malá Fatra mountains, Slovakia, 2 July 1991 (Miroslav Saniga). Note rusty spots on p7-8 and on s1-5

123 Wallcreeper / Rotskruiper *Tichodroma muraria*, fully fledged juvenile, Malá Fatra mountains, Slovakia, 13 July 1991 (Miroslav Saniga). Note conspicuous whitish tips to remiges and typically small area of red on wings

124 Wallcreeper / Rotskruiper *Tichodroma muraria*, juvenile, Malá Fatra mountains, Slovakia, 13 July 1991 (Miroslav Saniga). Note rusty spots on p8-10 and whitish tips to p6-10

125 Wallcreeper / Rotskruiper *Tichodroma muraria*, juvenile, Malá Fatra mountains, Slovakia, 13 July 1991 (Miroslav Saniga). Note white elliptical spots on p2-5 and whitish tips to p6-10

Variability in coloration of Wallcreeper

FIGURE 2. Types (A-D) of coloration of throat and breast in female Wallcreeper *Tichodroma muraria* (number of birds found within type in parentheses) (Miroslav Saniga)

FIGURE 3 Wallcreeper *Tichodroma muraria*, male in flight from below (Miroslav Saniga). Note two white elliptical spots on p2-5, one white proximal spot on p6 and rusty spots (shaded) on p7-10 and s1-6

FIGURE 4 Wallcreeper *Tichodroma muraria*, female in flight from side (Miroslav Saniga). Note two white elliptical spots on p2-5 and rusty spots (shaded) on p7-10 and s1-6

and uppertail were darker in males (brownish-black) than in females (black-brown). The females generally appeared to be paler and duller than the males. The data provide no correlation between the extent of black on throat and breast and the age of the birds. Further studies may prove or disprove any such link.

Differences between adults and immatures

The throat and breast of juveniles remain ash-grey, similar to the underparts, until the post-juvenile moult in September. After this moult, throat and upperbreast are white, as in adults. The only slight difference is the coloration of the wing. First-winter birds have paler red markings than adults on the lesser and median wing-coverts and the primary coverts and also on the remiges. Adults (second year and older) have deep red wing markings over a greater area of the wing (cf plates 120 and 123).

Samenvatting

VARIATIE IN VERENKLEED VAN ROTSKRUIPER Aan de hand van populaties van de Rotskruiper *Tichodroma muraria* in Slowakije wordt de variatie beschreven van de tekening van keel en bovenborst, de elliptische witte vlekken op de handpennen, de ronde roestrode vlekjes op de basis van de hand- en armpennen en van de aanwezigheid van witte toppen aan de handpennen.

De variatie in het patroon van keel en borst bij mannetjes en vrouwtjes is afgebeeld in figuur 1 en 2. Er werd geen verband gevonden tussen de omvang van de zwarte vlek en de leeftijd. De keel en borst van juvenielen bleven asgrijs tot aan de postjuvenile rui in september. Daarna, in het eerste-winterkleed, waren keel en borst wit, als in adult winterkleed.

Mannetjes waren contrastrijker gekleurd dan vrouwtjes, met donkergrijze boven- en onderdelen (lichter grijs bij vrouwtjes). De bovenvleugel en bovenstaart waren bij mannetjes donkerder dan bij vrouwtjes.

Alle vogels, zowel adulte als juveniele, hadden twee elliptische witte vlekken op p 2-5 (handpennen van buiten naar binnen genummerd). Het voorkomen van één of twee witte vlekken op de andere handpennen was variabel.

Bij adulte vogels varieerde het voorkomen van roestrode vlekken op de basis van de binnenste handpennen en de armpennen sterk, van geen vlekken tot vlekken op p8-10 en s1-5. De onderzochte juveniele vogels hadden altijd een roestrode vlek op p6-10 en s1-6.

De aanwezigheid van witte toppen aan de binnenste handpennen en de buitenste armpennen varieerde bij adulte vogels van geen, via alleen op p10 en s1-3, tot p7-10 en s1-6. Bij juveniele vogels waren de witte toppen breder en aanwezig vanaf p5 en meestal op s1-6.

Het rozerood op handpennen, handpendekveren en middelste en kleine bovenvleugeldekenveren was bij juveniele bleker en minder diep dan bij adulte vogels; de dieprode kleur bevond zich bij adulte vogels ook over een groter oppervlak van de vleugel.

References

- Cramp, S & Perrins, C M 1993. The birds of the Western Palearctic 7. Oxford.
- Glutz von Blotzheim, U N, Bauer, K M & Bezzel, E 1993. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 13. Wiesbaden.
- Löhr, H 1967. Das Brutkleid des Weibchen Mauerläufers (*Tichodroma muraria*). Journ Ornithol 108: 221-223.
- Löhr, H 1974. Zum Jugendkleid des Mauerläufers (*Tichodroma muraria*). Journ Ornithol 115: 236-239.
- Löhr, H 1976. Der Mauerläufer. Wittenberg-Lutherstadt.

Mededelingen

Poelsnip in Workumerwaard in juli-augustus 1994

Op 30 juli 1994 ontdekten wij in de Workumerwaard, Friesland, een Poelsnip *Gallinago media* (Berlijn & Luijendijk 1994). De vogel werd rond 17:00 gevonden tussen c 75 Watersnippen *G gallinago* en trok de aandacht door het grotere formaat dan Watersnip, de markante rechtopstaande houding en de korte snavel. Deze houding herinnerde ons aan afbeeldingen van baltende Poelsnippen. Na c vijf minuten in deze houding te hebben gezeten begon hij te foerageren op droge gedeelten van het natte weiland. Nadat de vogel bijna een uur onafgebroken bekeken was kon hij dichter benaderd worden, tot op minder dan 10 m. Hierbij nam de vogel weer de eerder genoemde 'baltshouding' aan. Bij het opvliegen werd een zacht *krok* gehoord waardoor de determinatie definitief bevestigd werd. De volgende ochtend vroeg bleek de vogel nog aanwezig te zijn en kon hij, zowel in zit als in vlucht, door vele 10-tallen vogelaars bekeken worden. In tegenstelling tot (vrijwel) alle eerdere Poelsnippen in Nederland in de afgelopen decennia bleef dit exemplaar langdurig aanwezig. De laatste waarneming was op 8 augustus. Mede hierdoor kon deze soort voor het eerst in het veld in Nederland (herkenbaar) gefotografeerd worden en kon een uitvoerige beschrijving van zowel verenkleed als gedrag worden opgesteld.

Onderstaande beschrijving is gebaseerd op foto's van MB, Oscar Endtz en Hans Gebuis en veldnotities en schetsen van MB, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Jaap Eerdmans, Tom van der Have en TL.

ALGEMENE INDRUK Forse snip, ongeveer kwart tot één-vijfde zwaarder/groter (meer in massa dan in formaat) dan Watersnip, met relatief kortere, zwaardere snavel, zwaardere borst en buik en bredere vleugels. Kop groter en ronder lijkend dan bij Watersnip. Snavel ongeveer kwart korter dan bij Watersnip met 'hogere' snavelbasis en iets opgewipt lijkend. Poot relatief dik en vrij lang.

KOP Minder contrastrijk getekend en bleker dan bij Watersnip. Voorhoofd en kruinstreep licht geelachtig, zijkruinstreep donker en voor oog zeer smal, doorlopend tot achterkop. Wenkbrauwstreep crèmekleurig, over volle lengte even breed, niet verbreedend voor oog als bij (sommige) Watersnippen. Teugel donker en vrij

breed. Oogstreep donker. Vrij brede donkere streep over wang, minder opvallend dan bij meeste Watersnippen. Wang beige.

BOVENDELEN Als bij Watersnip maar donkerder, met minder opvallende lichte snipstrepen over schouder. Egaler lijkend dan bij Watersnip. Bovenstaartdekveren bruin, donker gemarmerd.

ONDERDELEN Kin en keel bleek roomkleurig tot bruin-geel. Borst zwaar 'gewolkt' met donkere vlekking op warm-lichte ondergrond (op zijborst zelfs iets oranje-achtig), op buik 'rommelig' doorlopend en warme grondkleur witter wordend. Geen duidelijke afscheiding tussen borst en buik als bij Watersnip. Op zijborst donkere vlekking overgaand in drie rijen donkere chevrons. Flank zwaar getekend met twee tot anaalstreek doorlopende rijen donkere chevrons, 'netter' dan op borst en naar midden van buik toe vervagend. Alleen vuilwit centrum van buik en anaalstreek zonder schubtekening.

VLEUGEL Bovenvleugel donker met smalle witte randjes aan (grote en middelste) dekveren (naar binnenste veren toe duidelijker wordend), onopvallende crème-witte vleugelstrepen vormend. Smalle lichte eindband aan armpennen, smaller en minder opvallend dan bij Watersnip. Ondervleugel geheel gebandeerd, op afstand egaal grijs lijkend. Geen witte baan over midden van ondervleugel als bij Watersnip.

STAART Als bij Watersnip, rossig bruin. Witte eindband van staart op buitenste staartpennen verbreedend en meer wit vertonend dan bij Watersnip (af en toe bij landen of opvliegen zichtbaar). Buitenste drie of vier staartpennen wit met smalle donkere bandering (Arnoud van den Berg pers meded).

NAAKTE DELEN Oog donker. Snavel opvallend twee-kleurig, van snavelbasis tot helft van snavel vleeskleurig tot rossig bruin, rest donker grijsbruin tot zwart. Poot grijsachtig.

GELUID Eenmaal bij opvliegen laag en zacht *krok* gehoord, meestal geluidloos opvliegend.

GEDRAG Vlucht 'zwaarder' dan bij Watersnip, niet zig-zaggend en meestal over kortere afstanden. Minder gauw opvliegend dan Watersnippen. Met Watersnippen optrekkend maar ook vaak solitair foeragerend. Voorkeur voor foerageren op drogere gedeelten dan Watersnippen.

De determinatie was dankzij de gunstige waarnemingsomstandigheden weinig problematisch. De combinatie van grootte, korte snavel met hoge basis, zwaar geschubde en gebandeerde onderdelen (met alleen kleine witte buikvlek) en ondervleugel, smalle witte vleugelstrepen, relatief smalle en onopvallende witte vleugelachterrand en witte staartzijden past goed op Poelsnip en sluit Watersnip uit (Cramp & Simmons 1983,

126 Poelsnip / Great Snipe *Gallinago media*, juveniel,
Workumerwaard, Friesland, 6 augustus 1994
(Hans Gebuis)

127 Poelsnip / Great Snipe *Gallinago media*, juveniel,
Workumerwaard, Friesland, 31 juli 1994
(Oscar Endtz)

Hayman et al 1986). Het geluid en gedrag ondersteunen de determinatie. Voor verschillen met andere snipsoorten, zoals Stekelstaartsnip *G. stenura*, Siberische Snip *G. megala* en 'Amerikaanse Watersnip' *G. (g) delicata* (die alle drie een geheel gebandeerde ondervleugel hebben en in Westeuropa als dwaalgast kunnen voorkomen), wordt verwezen naar van Spanje et al (1995) en de daarin genoemde verwijzingen. Het feit dat de lichte vleugelstrepen op de bovenzijde relatief smal waren (zowel in zit als in vlucht) en de bandering op de buitenste staartpennen duiden op een juveniele vogel. Adulte Poelsnippen hebben veel bredere witte toppen aan de dekveren en daardoor meer opvallende en wittere vleugelstrepen en ongetekende witte buitenste staartpennen. Eerstejaars vogels krijgen deze vleugeltekening in november-december; in januari ruien de buitenste staartpennen naar volledig witte pennen en vanaf die tijd zijn onvolwassen vogels niet of nauwelijks meer te onderscheiden van adulte. De aanvaarding door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) van een Poelsnip bij Opheusden, Gelderland, op 12 januari 1980 als tweede-kalenderjaar is derhalve curieus en verdient heroverweging (cf Blankert & CDNA 1982).

Op 2 augustus zagen RvD, JE, TvdH en c 15 andere vogelaars de Poelsnip langdurig in het grasland zitten. Hierbij viel hen, nadat de vogel had zitten slapen en zich had uitgerekt, de eerder beschreven 'baltschouder' op. Hierbij strekte de vogel zich verticaal tot maximale lengte, met horizontaal gehouden snavel, zo ver mogelijk

voortgestoken borst en 'ingehouden' buik. Dit gedrag deed sterk denken aan de klassieke baltschouder van mannetjes op de baltsplaatsen in de broedgebieden (cf Müller & Königstedt 1989). Tevens reageerde de vogel met een snel staartspreads op naderende Watersnippen (Tom van der Have in litt). Dit staartspreads nam MB wederom op 6 augustus waar. Dit gedrag zou mogelijk kunnen duiden op wat in het Engels wel 'shock-display' wordt genoemd en beschreven is voor, bijvoorbeeld, Kleine Trap *Tetrax tetrax* en Grote Trap *Otis tarda* (Cramp & Simmons 1980). Bovengenoemde waarnemers stelden eveneens een ander foerageergedrag vast dan bij Watersnippen. Laatstgenoemde foerageerden op hun bekende drukke wijze als 'naaimachines', waarbij de snavel voortdurend verticaal snel op en neer bewogen werd, terwijl de Poelsnip dit niet deed en zich als een meer behoedzame, langzaam lopende 'zichtjager' gedroeg. Wanneer de Poelsnip in de grond wroette bukte hij verder voorover dan de Watersnippen, waarschijnlijk ten gevolge van de relatief kortere snavel, waarbij soms geruime tijd alleen het achterlijf duidelijk boven het gras uitstak.

Dit geval betrof het 12e sinds 1 januari 1977. Vóór die datum was de Poelsnip geen beoordeelsoort. Voor een behandeling van het voorkomen in Nederland zij verwezen naar van Spanje et al (1995). Enkele dagen voor het geval in de Workumerwaard, op 24-26 juli, werd een juveniele Poelsnip gezien en gevangen op de ringbaan nabij Zandvoort, Noordholland. Dit betrof de eerste ringvangst in Nederland (van Spanje et

al 1995). De twee gevallen zijn door de CDNA aanvaard en betekenen het tweede en derde julingeval voor Nederland.

Deze mededeling is tot stand gekomen met hulp van Arnoud van den Berg, Gerald Driessens, Jaap Eerdmans en Tom van der Have. Wij danken hen voor hun bijdragen.

Summary

GREAT SNIFE IN WOKKUMERWAARD IN JULY-AUGUST 1994 From 31 July to 8 August 1994, a juvenile Great Snipe *Gallinago media* stayed at Workumerwaard, Friesland. The bird was picked out from a group of c 75 Common Snipes *G. gallinago* by its larger size and the remarkable upright stance (reminding of display posture). In comparison with Common Snipe, it had more heavily barred underparts, completely barred underwings, more white in the tail and a shorter bicoloured bill, and the feeding action was slower and more deliberate. This is the 12th record of Great Snipe

since 1977 for the Netherlands. The 11th was seen and trapped at Zandvoort, Noordholland, on 24-26 July 1994 (van Spanje et al 1995).

Verwijzingen

- Berlijn, M & Luijendijk, T J C 1994. DB Actueel: Poelsnip op herhaling in Workumerwaard. Dutch Birding 16: 175.
- Blankert, J J & CDNA 1982. Rare birds in Netherlands in 1980. Dutch Birding 4: 41-49.
- Cramp, S & Simmons, K E L 1980, 1983. The birds of the Western Palearctic 2, 3. Oxford.
- Hayman, P, Marchant, J & Prater, T 1986. Shorebirds: an identification guide to the waders of the world. Londen.
- Müller, H E J & Königstedt, D 1989. Bemerkungen zu Balz, Brut und Bestimmung der Doppelschnepfe *Gallinago media*. Limicola 3: 197-216.
- van Spanje, T M, Veel, P & van den Berg, A B 1995. Vangst van Poelsnip te Zandvoort in juli 1994. Dutch Birding 17: 106-113.

Max Berlijn, Wilhelminastraat 9, 6285 AS Epen, Nederland
Teus J C Luijendijk, Nieuwe Rijn 44a, 2312 JG Leiden, Nederland

Great Snipe on 100 Dutch Guilder bank note

In Dutch zoological musea, Blankert (1980) found only 33 specimens of Great Snipe *Gallinago media* collected in the Netherlands during 1885-1941. Therefore, it might be of interest to note that I am in the possession of two mounted specimens which were collected by my father at Wesepe, Overijssel, the Netherlands, on 16 September 1944 and 15 September 1945. Both birds have 16 rectrices of which the outer pairs are white with some dark bars.

Interestingly, the latter specimen has been used as a model by the artist who made the species' illustration for the back side of the current 100 Dutch Guilder bank note, which was first issued in 1977. Although this is perhaps not the best sketch of Great Snipe, it is certainly the one which got multiplied most. Besides, I do not know any Great Snipe record or any other rarity record of which the documentation reached such a large public.

Reference

- Blankert, J J 1980. Herkenning van Poelsnip en voorkomen in Nederland. Dutch Birding 2: 106-115.

C J (Jan) Coldewey, Bolmansweg 6, 7214 DL Epse, Netherlands

Bonapartes Strandloper bij Holwerd in augustus 1994

Op 19 augustus 1994 waren Christian Dietzen en Sascha Rösner aan het vogelen bij Holwerd, Friesland. Bij de pier van de boot naar Ameland zochten zij om ongeveer 17:00 het wad af in de hoop leuke steltlopers te vinden en te foto-

graferen. Na enige tijd zag CD een kleine, helder gekleurde, langvleugelige strandloper *Calidris*. CD en SR beseften direct dat hier een zeldzame Amerikaanse strandloper liep. Toen na enige tijd en nadere inspectie bleek dat de vogel witte bovenstaartdekveren had, was het voor beiden duidelijk: een Bonapartes Strandloper *C. fuscicollis*. SR maakte enkele foto's van de vogel. Ook de volgende dag was de Bonapartes Strandloper bij

laag water aanwezig. CD en SR troffen in de omgeving geen andere vogelaars en vervolgden hun tocht naar de Lauwersmeer, Groningen, waar zij uiteindelijk andere vogelaars over hun ontdekking vertelden. Bovendien kon nu de inspreklijn van informatie worden voorzien, zodat het nieuws 's avonds op de Dutch Birding-vogelijst stond en via het semafooncircuit werd verspreid.

Op 21 augustus waren al vroeg enkele vogelaars aanwezig. Vanwege hoog water waren aanvankelijk geen steltlopers aanwezig maar tijdens afgaand water, om c 11:30, zagen Roef Mulder, Edwin de Weert en enkele anderen een kleine steltloper vliegen die een paar keer een hoog *dziet* liet horen. Zij vermoedden dat dit de gezochte vogel was. Toen na enige tijd een stuk wad was drooggevalen zag RM hem lopen tussen Bonte Strandlopers *C alpina* en Bontbekplevieren *Charadrius hiaticula*. RM maakte de eveneens aanwezige Leo Heemskerk attent op de steltloper. Die kon, na enige kenmerken gecontroleerd te hebben, de determinatie als Bonapartes Strandloper bevestigen en het nieuws doorpiepen. Die dag is de vogel tot donker door 10-tallen vogelaars gezien. Ondanks intensieve zoekacties op 22 en 23 augustus is hij daarna niet meer aangetroffen.

Onderstaande beschrijving is gebaseerd op foto's van SR, veldnotities van CD, Bert de Bruin, Sybrand de Bruin en Max Berlijn en schetsen van Dirk Moerbeek.

GROOTTE & BOUW Op c 200 m iets kleiner dan of even groot als kleinste aanwezige Bonte Strandloper, waarmee direct vergelijkbaar, maar met meer langgerekt achterlijf en plattere buik. Dichterbij (80-100 m) duidelijk kleiner en minder rond. In directe vergelijking groter dan Kleine Strandloper *C minuta*. Vleugels lang, duidelijk voorbij staart stekend (niet zo ver als handpennen voorbij tertials). Vleugelpunten soms gekruist gehouden (alleen zichtbaar wanneer vogel van waarnemers af liep en naar grond pikte, zodat onderkant van achterlijf zichtbaar). Handpenprojectie ongeveer even groot als zichtbare deel van tibia en ongeveer tweederde van tertiallengte. Poten (voor zover te zien) in vlucht niet voorbij staart stekend. Tarsus ongeveer tweemaal zo lang als tibia. Leek vrij hoog op poten te staan. Snavel licht gekromd maar duidelijk korter en minder gebogen dan bij Bonte Strandloper, ongeveer even lang als wenkbrauwstreep (dus iets korter dan kop) en spits toelopend. In eerste indruk overwegend grijs-wit gekleurd en daardoor steeds eenvoudig terug te vinden. Tijdens vlucht af en toe gemakkelijk te volgen door grijze indruk en witte bovenstaartdekveren. **KOP** Krui met grijze grondkleur en fijne donkere lengtestreepjes. Wenkbrauwstreep witachtig met enige grij-

zige tekening, vrij lang (reikend tot achterrand van oorstreek) en versmallend met kromming achter oog, op voorhoofd bijeenkomend en licht plekje vormend; in dit lichte plekje donker middenstreepje naar snavel. Teugel donker (donkerste gedeelte van kop). Geen opvallende oogstreep. Kin en keel wit. Oorstreek grijzig (met in bepaald licht rosse waas). Nek met grijze grondkleur en fijne donkere lengtestreepjes, iets grover dan op krui.

BOVENDELEN Mantel als uitloper van nek, grijs met donkere lengtestreepjes, grover dan op nek, met ertussen grijze veren met donkere schachtstreep. Schouderveren mengeling van oude (zomerkleed)veren en nieuwe (winterkleed)veren. Oude veren spits, met donker centrum spits toelopend langs schachtstreep, en met smalle lichte, grijzige rand. Enkele bovenste schouderveren langs rand van mantel nog met roodbruine rand (alleen van dichtbij waarneembaar), vooral opvallend aan linkerkant. Tussen deze donkere schouderveren ook grijze veren met donkere schachtstreep. Bovenstaartdekveren opvallend wit met bij staartbasis enkele kleine donkere vlekjes. Witte veren soms bij poetsen, maar best tijdens vlucht zichtbaar, herinnerend aan Krombekstrandloper *C ferruginea*. Stuit en rug donker lijkend (alleen tijdens vlucht gezien).

ONDERDELEN Wit, met doorlopend, vrij scherp afgetekend borstbandje van grijzige grondkleur en donkere lengtestreepjes, niet zover naar onderen doorlopend als bij Bonte Strandloper. Op flanken fijne donkere streepjes tot voorbij poten tot aan begin van zichtbare deel van tertials. Aan linkerkant meeste vlekjes, waarvan onderste pijlvormig (met puntje gericht naar staart). Onderstaartdekveren wit.

VLEUGEL Zichtbare deel van handpennen afstekend donker, zwart lijkend en met zeer smalle licht roodbruine randjes. Tertials donker met smalle lichtgrijze rand. Rand van binnenste (bovenste) tertials met roodbruine zweem. Vleugeldekveren grijzig met iets donkerdere schachtstreep en iets lichtere, grijzige smalle randjes; dit alles niet scherp afgetekend. Vooral grootste vleugeldekveren gesleten. In vlucht bovenvleugel donker lijkend, met fijne lichte vleugelstreep langs toppen van grote vleugeldekveren. Ondervleugel grijswit, oksel iets donkerder.

STAART Bovenstaart met donkere centrale veren met grijswitte zijden.

NAAKTE DELEN Iris donker. Snavel zwart en aan uiterste basis van ondersnavel licht bruinig gekleurd. Binnenkant snavel roze. Poot in veld donkergrijs lijkend met soms groenige en soms bruinige zweem. Op foto's poot licht bruinig lijkend, als kleur van basis ondersnavel, met zwartachtige gewrichten. Poot nat en daardoor glimmend. Tenen lang.

GELUID Hoog, enigszins Graspieper *Anthus pratensis*-achtig *dziet* (alleen in vlucht gehoord).

GEDRAG Bij foerageren niet borend als Bonte Strandloper, maar pikkend aan oppervlakte. Aanvankelijk optrekkend met groep van c 40 Bonte Strandlopers (inclusief vluchtgedrag) maar later vaker alleen foeragerend in nabijheid van Bontbekplevieren. Vleugelpunten tijdens foerageren ovale figuren makend (cf Hayman et al

1986). Af en toe ver weg richting Ameland vliegend maar steeds na korte tijd weer op oude plek terugkerend.

Grootte, vleugellengte, snavelvorm en -lengte en algehele indruk beperken de keuze feitelijk tot twee soorten: Bonapartes of Bairds Strandloper *C bairdii*. De witte bovenstaartdekveren, de lichte basis aan de ondersnavel en het geluid sluiten Bairds Strandloper uit. Ook het foerageergedrag, het veelvuldige pikken in plaats van boren, past goed op Bonapartes Strandloper (Cramp & Simmons 1983). Hoewel Krombekstrandloper ook wit op bovenstaartdekveren en stuit heeft, is die soort groter (groter dan Bonte Strandloper) met beduidend langere poten, die in de vlucht tot voorbij het staarteinde steken, een langere kromme snavel en een andere roep.

Volgens sommige waarnemers had de vogel vrij lange poten, in tegenstelling tot wat in de meeste veldgidsen vermeld wordt. Dit kan verklaard worden doordat de vogel de buikveren plat tegen het lichaam had, zodat meer van de tibia zichtbaar was en de poten dus langer leken. De pootkleur wijkt af, zoals op de foto's te zien, van wat in de meeste literatuur wordt beschreven (eg, Cramp & Simmons 1983, Hayman et al 1986, Alström et al 1989). In het veld leken de poten donkergrijs met een groenige of bruinige zweem. De gewrichten waren zeer donker. Op de foto's lijkt de vogel echter lichte poten met alleen donkere gewrichten te hebben. Hoewel lichtval en vocht invloed hebben op kleuren, ook op foto's, is een dergelijke lichte kleur niet eerder beschreven; een foto van een Bonapartes Strandloper in Noorwegen toont echter ook een vrij

lichte pootkleur (Birding World 7: 310, 1994).

De vogel was een adult. Een juveniele vogel zou een lichtere nek en duidelijke witte randen en vleugeldekveren, schouderveren en mantelveren moeten hebben met het effect van een witte V op de bovendelen. Deze veren worden normaal gesproken pas laat in het jaar geruid, zodat deze tekening lange tijd zichtbaar is (Cramp & Simmons 1983). Bovendien is bij een juveniele vogel de tekening van de vleugeldekveren anders: contrastrijker en grijs met een donkere subterminale vlek en een witte rand (Hayman et al 1986). Zeker in augustus zouden de veren van het juveniele kleed nog vers en zeer duidelijk aanwezig moeten zijn. Ook de donkere vlekjes op de bovenstaartdekveren passen beter op een adult (Cramp & Simmons 1983).

De vogel was in rui van zomer- naar winterkleed. De meeste lichaamsveren waren al geruid, gezien het ontbreken van rossige veren op kruin en wangen en de minder duidelijke vlekking op de flanken (Cramp & Simmons 1983, Alström et al 1989). De mantel en bovenste schouderveren werden geruid, gezien de daar aanwezige grijze veren. De vleugeldekveren waren nog niet geruid en enigszins gesleten. Adulte vogels ondergaan een volledige rui na het broedseizoen. Nog op de broedplaatsen wordt een begin gemaakt met de rui van de lichaamsveren. De schouder- en mantelveren worden iets later, tijdens de trek, geruid (Cramp & Simmons 1983). De slagpennen en vleugeldekveren worden doorgaans pas in de winter geruid en zijn bij adulte vogels samen met enkele schouder- en mantelveren het meest

128-129 Bonapartes Strandloper / White-rumped Sandpiper *Calidris fuscicollis*, adult, Holwerd, Friesland, 19 augustus 1994 (Sascha Rösner)

gesleten (Cramp & Simmons 1983).

De Bonapartes Strandloper is broedvogel in Noord-Canada en overwintert in het zuiden van Zuidamerika (Cramp & Simmons 1983). Het is dus een lange afstandstrekker die regelmatig afdwaalt richting Westeuropa.

Dit is het tweede (en het eerste twitchbare) geval van de Bonapartes Strandloper voor Nederland. Het eerste geval was op 18 en 24 oktober 1977 te IJmuiden, Noordholland (Geskus & Holstein 1981). In ons omringende landen wordt de soort vaker vastgesteld met in Groot-Brittannië (tot en met 1993) 354 gevallen (Rogers & Rarities Committee 1994) en op het vaste land van Westeuropa c 50 gevallen (Lewington et al 1991). Het is onduidelijk waarom de soort in vergelijking met enkele andere Westeuropese landen zo weinig in Nederland is vastgesteld, terwijl het een goed steltloperland is met een keur aan dwaalgasten in deze soortgroep.

Wij bedanken Sybrand de Bruin, Enno Ebels, Dirk Moerbeek, Roef Mulder, Jan Allex de Roos en Sascha Rösner voor het leveren van informatie, foto's en tekeningen.

Summary

WHITE-RUMPED SANDPIPER NEAR HOLWERD IN AUGUST 1994 On 19-21 August 1994, an adult White-rumped Sandpiper *Calidris fuscicollis* was observed near Holwerd, Friesland. It was discovered by two German birders and subsequently seen on 21 August by many Dutch birders. The bird showed rather pale legs, which is unusual for the species. This is only the second (and the first twitchable) record for the Netherlands. The first record was in October 1977 at IJmuiden, Noordholland.

Verwijzingen

- Alström, P, Barthel, P H & Schmidt, C 1989. Die Bestimmung von Weißbürzel- *Calidris fuscicollis* und Bairdstrandläufer *C bairdii*. *Limicola* 3: 49-61.
- Cramp, S & Simmons, K E L 1983. The birds of the Western Palearctic 3. Oxford.
- Geskus, R B & Holstein, A N 1981. Bonapartes Strandloper te IJmuiden in oktober 1977. *Dutch Birding* 3: 115-117.
- Hayman, P, Marchant, J & Prater, T 1986. Shorebirds: an identification guide to the waders of the world. Londen.
- Lewington, I, Alström, P & Colston, P 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. Londen.
- Rogers, M J & Rarities Committee 1994. Report on rare birds in Great Britain in 1993. *Br Birds* 87: 503-571.

A (Bert) de Bruin, Albertine Agnesplein 8a, 9717 EV Groningen, Nederland
Christian Dietzen, Ottheinrichweg 4, 69181 Leimen, Duitsland

Large number of Mediterranean Gulls in Boulogne in summer 1995

On 15 July 1995, we searched all day for an Audouin's Gull *Larus audouinii* among gull flocks in the Boulogne, Pas-de-Calais, France (cf van den Berg & Sangster 1995, Hoogendoorn 1995). In the morning and at low tide, we noticed that several dense flocks of Mediterranean Gulls *L melanocephalus* were feeding in the rocky area in the southern part of the beach of Le Portel (cf Meininger et al 1993). These flocks could not be counted accurately but it was clear that the number of Mediterranean Gulls was very high.

In the afternoon, at high tide, still trying to find the Audouin's Gull, we located a large flock of Mediterranean Gulls, including smaller numbers of other gull species, in a field near Outreau, c 2 km inland south-east of Le Portel. With the aid of photographic material, c 1640 Mediterranean Gulls were counted in this flock, c 140 Black-

headed Gulls *L ridibundus*, 12 Common Gulls *L canus* and one Herring Gull *L argentatus*. Together with c 75 scattered on rooftops in the Boulogne-sur-Mer harbour area, a total of at least 1700 Mediterranean Gulls must have been present in the Boulogne. On 30 July and 4 August 1995, Pascal Raavel counted c 1800 and c 1850 Mediterranean Gulls, respectively, in the same field. After the first four-figure counts in August and September 1994, these are the highest counts of this species for the area (Leclercq & Flohart 1995, Pascal Raavel pers comm) and probably the highest counts anywhere in north-western Europe (Peter Meininger pers comm). Further south, on Ile-de-Ré, Charente-Maritime, France, four-figure counts have been carried out on several occasions since 1990 in winter and early spring, up to a maximum of 1830 on 11 March 1993 (Hervé Robreau in litt).

A clear trend in the last few years is that the sharp increase in numbers of second-year and adult Mediterranean Gulls in the Boulogne in the post-breeding period, has shifted from August

130 Mediterranean Gulls / Zwartkopmeeuwen *Larus melanocephalus*, part of roosting flock (c one third), Outreau, Pas-de-Calais, France, 15 July 1995 (Arnoud B van den Berg)

to July (cf Meininger et al 1993).

We thank Guy Flohart, Peter Meininger, Pascal Raevel and Hervé Robreau for the information they have provided.

References

van den Berg, A B & Sangster, G 1995. WP reports. Dutch Birding 17: 118-124.

Hoogendoorn, W 1995. The Audouin's Gull in northern France. Birding World 8: 263-265.

Leclercq, J-A & Flohart, G 1995. Synthèses 1994. In: Leclercq, J-A & Flohart, G (editors), Rapport ornithologique littoral Flandres-Boulonnais. Janvier à Décembre 1994, Mouscron, pp 8-66.

Meininger, P L, Raevel, P & Hoogendoorn, W 1993. Occurrence of Mediterranean Gull at Le Portel in north-western France. Dutch Birding 15: 45-54.

W (Ted) Hoogendoorn, Notengaard 32, 3941 LW Doorn, Netherlands

Gerard H Steinhaus, Brugakker 11-42, 3704 WC Zeist, Netherlands

Dirk J Moerbeek, Eksterlaan 296, 2026 XP Haarlem, Netherlands

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands

Little Gulls breeding in south-western Netherlands

The tidal area Krammer-Volkerak in the south-western Netherlands was separated from the Oosterschelde estuary by the closure of the Philipsdam, Zeeland, in April 1987. The area behind the dam rapidly changed into a freshwater lake, now generally referred to as Volkerakmeer. Considerable areas of former tidal flats became permanently exposed; in addition, several new islands were created. These areas were immediately colonized by large numbers of coastal breeding birds, including gulls and terns (Meininger et al 1993).

Since the closure of the dam, the Little Gull

Larus minutus showed a considerable increase as a passage visitor in the Volkerakmeer. Especially during spring migration in April and May, up to several 1000s of Little Gulls may be present in this area. During June and July small numbers, mainly first- and second-summer birds, are regularly observed. Although several observations in 1987-91 already suggested breeding, the first confirmed breeding was in 1992 (Meininger 1992). This note documents the breeding of Little Gull in the Volkerakmeer in 1992-1994. In 1995, no breeding Little Gulls were found in the area.

1992 On 2 June, a nest with three eggs was found on the Noordplaat, Zeeland. This nest was attended by two

131 Approachable breeding Little Gull / Dwergmeeuw *Larus minutus*, second-summer, Krammersche Slikken, Volkerakmeer, Zuidholland, 10 June 1993 (*Norman D van Swelm*) **132** Nest of Little Gull / Dwergmeeuw *Larus minutus*, Krammersche Slikken, Volkerakmeer, Zuidholland, 10 June 1993 (*Norman D van Swelm*) **133** Little Gull / Dwergmeeuw *Larus minutus*, chicks, Hellegatsplaten, Volkerakmeer, Zuidholland, 27 June 1994 (*Peter L Meininger*)

adult Little Gulls. Measurements of the eggs were 37.7 x 29.0, 37.8 x 30.0 and 38.9 x 28.5 mm. The nest was located in a mixed colony of Black-headed Gull *L. ridibundus* (113 nests) and Common Tern *Sterna hirundo* (219 nests). During the next visit, on 24 June, all nests on this island were empty, apparently due to an unknown predator.

1993 Two Little Gull nests were found on an island off the Krammersche Slikken, Zuidholland, on 10 June. One contained three eggs (measurements 41.5 x 28.8, 42.7 x 29.8 and 39.4 x 29.4 mm; plate 132) and was attended by a bird in second-summer plumage. This bird was very confiding: it did not fly away until approached to within 5 m (plate 131), and was the first bird to settle on the nest again after disturbance. The other nest contained two eggs (42 x 30.2 and 39 x 30 mm) and was attended by a bird in adult plumage. Both nests were found on an island with a widely spread-out, mixed colony of Black-headed Gull (59 nests), Common Tern (250 nests) and Little Tern *S. albigrons* (90 nests). During a visit on 24 June, no Little Gulls were observed and the breeding attempts had apparently failed.

1994 On 7 June, a nest with three eggs (40.6 x 29.4, 40.6 x 29.3 and 40.6 x 29.9 mm) attended by two second-summer birds was found on a small island at the Helle-gatsplaten, Zuidholland. This nest was situated exactly on the 'border' between a small colony of Common Tern, occupying an area with low vegetation, and a colony of Black-headed Gull in somewhat higher vegetation. The latter colony also held a few nests of Mediterranean Gull *L. melanocephalus*. On 27 June, three Little Gull chicks of a few days old were found near the nest (plate 133). One chick was dead, but the others could be ringed. These were distinguished from those of Black-headed Gull by their fine bills and more extensive eye-ring. The island was not visited again until 27 July and it is unknown whether the chicks fledged.

These are the first confirmed breeding records of Little Gull in the Delta area of the south-western Netherlands. Together with the breeding attempt near Lage Mierde (Noordbrabant) in 1962 (Wittgen 1964), these are the southernmost ever in the

Netherlands and in western Europe. Elsewhere in the Netherlands, breeding of small numbers of Little Gull is known from Friesland (1942-56, 1967-68); Noordholland (1968); Lauwersmeer, Groningen/Friesland (1972-89, 1992); Flevoland (1971-74; 1995); and Groningen (outside Lauwersmeer, 1990) (Altenburg et al 1985, van Dijk 1991, Koffijberg 1993, Koffijberg & van Dijk 1991, Teixeira 1979, Veen 1980; Leo Heemskerk pers meded).

Most field-work was done together with Cor Berrevoets, Rob Strucker, Norman van Swelm and Machiel van Wouwe. They all provided useful comments on a draft of this note.

References

- Altenburg, W, Beemster, N, van Dijk, K, Esselink, P, Prop, D & Visser, H 1985. Ontwikkeling van de broedvogelbevolking van het Lauwersmeer in 1978-83. *Limosa* 58: 149-161.
- van Dijk, K 1991. Broedende Dwergmeeuwen *Larus minutus* op de Groningse kwelder. *Limosa* 64: 73.
- Koffijberg, K 1993. Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1992. *Grauwe Gors* 21(1): 9-12.
- Koffijberg, K & van Dijk, K 1991. Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1990. *Grauwe Gors* 19(1): 15-20.
- Meininger, P L 1992. Broedpoging van Dwergmeeuw *Larus minutus* in het Krammer-Volkerak in 1992. *Limosa* 65: 170-171.
- Meininger, P L, Berrevoets, C M & Strucker, R C W 1993. Kustbroedvogels in het Krammer-Volkerak, 1987-93. *Sterna* 38: 88-92.
- Teixeira, R M (ed) 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels. 's-Graveland.
- Veen, J 1980. Breeding behaviour and breeding success of a colony of Little Gulls *Larus minutus* in The Netherlands. *Limosa* 53: 73-83.
- Wittgen, A B 1964. Een broedpoging van een paartje Dwergmeeuwen (*Larus minutus*) in Noord-Brabant. *Limosa* 37: 198-199.

Peter L Meininger, Rijksinstituut voor Kust en Zee/RIKZ, Postbus 8039, 4330 EA Middelburg, Netherlands

Voorjaarstrek en ringvangsten van Rouwkwikstaarten in Kennemerduinen

Op de vinkenbaan 'Cornelis van Lennep' in de Kennemerduinen te Bloemendaal, Noordholland, worden in het voorjaar met behulp van slagnetten zangvogels gevangen. De vangsten bestaan voornamelijk uit Veldleeuweriken *Alau-*

da arvensis, Graspiepers *Anthus pratensis* en Kneuen *Carduelis cannabina*. Tijdens deze vangacties werden regelmatig Witte Kwikstaarten *Motacilla alba* gehoord en gezien en soms werd een exemplaar gevangen. Toen de ringers van de vinkenbaan zich in 1989 meer gingen toeleggen op kwikstaarten bleek al snel dat niet alleen Witte Kwikstaarten van de ondersoort *M a alba* werden gevangen maar ook Rouwkwikstaarten *M a yarrellii*. Door de redelijke vangresultaten

134 Rouwkwikstaart / Pied Wagtail *Motacilla alba yarrellii*, Bloemendaal, Noordholland, maart 1992
(Erik Maassen, Vrs Cornelis van Lennep)

werden de ringers gemotiveerd om zich nog verder te specialiseren in het vangen van kwikstaarten (Cottaar 1990). Dit gaf de volgende jaren interessante en nieuwe inzichten in het voorkomen en de doortrek van de Rouwkwikstaart (Cottaar & Geelhoed 1992).

Geprobeerd wordt om de vinkenbaan van eind februari tot en met half mei vrijwel dagelijks te bemannen. Zeker bij goed trekweer zijn meestal één of enkele ringers aanwezig. De vinkenbaan bevindt zich op c 400 m van de zee. Vogels die langs de buitenste duinenrij trekken, gestuwd door de Noordzee, kunnen vaak naar de baan worden gelokt, getuige de meestal uit deze richting naar de baan vliegende vogels. Het is bekend dat vooral kwikstaarten zeer gestuwd over de buitenste duinenrij kunnen trekken, zowel in het voor- als het najaar. De kwikstaarten worden door het afspele van een band met

de zang van het mannetje naar de vinkenbaan gelokt (Cottaar 1990) en daarna gevangen. Nadat de vogel is gevangen, wordt deze voorzien van een Arnhem-ring, leeftijd en geslacht worden bepaald (cf Svensson 1992) en enkele biometrische gegevens verzameld, zoals gewicht (op 0.1 gram nauwkeurig), vetgraad (cf Busse & Kania 1970) en vleugellengte (maximaal gestrekt, cf Svensson 1992).

Doortrekperiode

Wanneer eind februari wordt begonnen met vangen is er nog geen doortrek van kwikstaarten. De eerste vangsten van Rouwkwikstaarten betreffen meestal ook de eerste waarnemingen van het jaar voor Noordholland. De eerste vangstdata waren in 1989-94 respectievelijk 11, 14, 9, 7, 10 en 10 maart. De hoogste doortrekpiek ligt in week 11 (tweede decade van maart), kort na het waarnemen van de eerste exemplaren, waarna eind maart nog een kleine piek volgt (tabel 1; standaardweken cf Hustings et al 1985). In de tweede en derde decade van april kunnen nog kleine aantallen volgen. Rouwkwikstaarten trekken in gemengde groepen samen met Witte Kwikstaarten. Het doortrekverloop aan de hand van de vangsten gaf een zelfde patroon te zien als dat van veldwaarnemingen in de Kennemerduinen en omgeving (Cottaar & Geelhoed 1992). Het patroon komt ook goed overeen met waarnemingen bij Breskens, Zeeland (Meininger & Wolf 1995). Er zijn echter vrijwel geen voorjaarswaarnemingen in de Eemshaven, Groningen (Kees Koffijberg pers meded).

Verskil in doortrekperiode tussen mannetjes en vrouwtjes is niet gevonden (tabel 1) maar er worden over het algemeen wel meer mannetjes dan vrouwtjes gevangen, vooral in maart. Mogelijk reageren mannetjes beter op het lokgeluid.

TABEL 1 Aantal voorjaarsvangsten van Rouwkwikstaarten *Motacilla alba yarrellii* per standaardweek (cf Hustings et al 1985) / number of trapped Pied Wagtails *M a yarrellii* per standard week (cf Hustings et al 1985), vinkenbaan 'Cornelis van Lennep', Kennemerduinen, Bloemendaal, Noordholland, in 1989-94

	♂	♀	sexe onbekend /unknown	totaal
week 10 05/03-11/03	5	4	4	13
week 11 12/03-18/03	27	17	8	52
week 12 19/03-25/03	3	7	3	13
week 13 26/03-01/04	7	4	16	27
week 14 02/04-08/04	6	0	0	6
week 15 09/04-15/04	1	3	0	4
week 16 16/04-22/04	0	0	0	0
week 17 23/04-29/04	2	2	1	5

Mededelingen

TABEL 2 Aantal voorjaarsvangsten van Witte Kwikstaarten *Motacilla alba alba* (inclusief mogelijke hybriden) en Rouwkwikstaarten *M a yarrellii* / number of trapped White Wagtails *M alba alba* (including possible hybrids) and Pied Wagtails *M a yarrellii* during spring, vinkenbaan 'Cornelis van Lennepe', Kennemerduinen, Bloemendaal, Noordholland, in 1989-94.

Jaar	1989	1990	1991	1992	1993	1994	totaal
<i>alba</i>	30	160	184	103	122	60	659
<i>yarrellii</i>	5	22	31	13	37	12	120

Vangsten

In totaal werden in het voorjaar tijdens de periode 1989-94 779 'witte kwikstaarten' gevangen (tabel 2). Hiervan waren er 120 (18.2 %) met zekerheid Rouwkwikstaarten. Bij een aantal exemplaren, vooral vrouwtjes in tweede-kalenderjaar, bestonden problemen om tot een juiste ondersoortdeterminatie te komen. Mogelijk heeft een deel van de problematische exemplaren betrekking op hybriden.

Deze waarnemingen geven een nieuw inzicht in de doortrek van de Rouwkwikstaart langs de Hollandse kust. Het was tot voor kort onbekend dat deze ondersoort in het voorjaar zo algemeen was. Onder de 1000en witte kwikstaarten die elk voorjaar door Noordholland trekken, zullen zich zeker enkele 100en Rouwkwikstaarten bevinden.

Van 88 Rouwkwikstaarten kon het geslacht worden vastgesteld: 37 vrouwtjes (42 %) en 51 mannetjes (58 %). Van 85 exemplaren waarvan het geslacht bekend was, werd de vleugellengte genoteerd. De vleugellengte van de vrouwtjes was 82-91 mm en van mannetjes 85-95 mm (figuur 1). Duidelijk is dat er een behoorlijke overlap bestaat. De gegevens sluiten goed aan

bij die van Cramp (1988) die voor vrouwtjes 81-92 mm en voor mannetjes 84-94 mm opgeeft en Svensson (1992) die voor vrouwtjes 81-89 mm en voor mannetjes 84-94 mm noteert.

Het gewicht van 33 vrouwtjes varieerde tussen 17.7 en 22.6 g, met een gemiddelde van 20.6 g; van 50 mannetjes werd een gewicht gevonden tussen 18.0 en 26.8 g, met een gemiddelde van 22.3 g.

Exemplaren waarvan niet met zekerheid de ondersoort kon worden vastgesteld werden vanaf 1993 gerangschikt onder de naam Witte Kwikstaart *M alba*. Exemplaren die met zekerheid de ondersoort *M a alba* betroffen, werden ook onder die naam op de ringlijsten genoteerd. In tabel 2 wordt tussen deze beide echter geen onderscheid gemaakt. Van de meeste gevangen kwikstaarten worden tegenwoordig kleedbeschrijvingen gemaakt. Zodoende wordt een bestand verkregen van kleurvariaties van witte kwikstaarten die niet op ondersoort konden worden gedetermineerd.

Terugmeldingen

Een op 18 maart 1991 geringd vrouwtje Rouwkwikstaart werd op 1 april 1991 dood gevonden te Klein Nordende, Schleswig-Holstein, Duitsland. Deze melding is niet verrassend, want jaarlijks wordt deze ondersoort ook tijdens de voorjaarstrek in Denemarken waargenomen (Flemming Hanssen pers meded). Op 20 maart 1990 werd een vrouwtje gevangen met een Jersey-ring, geringd op 11 februari 1989 te St Hellier, Jersey, Kanaaleilanden. Een op 31 maart 1992 in de Kennemerduinen gevangen mannetje was eerder die dag geringd op de vinkenbaan te Castricum, Noordholland.

Dankwoord

In de eerste plaats worden de voorjaarsvangsters van de vinkenbaan in

FIGUUR 1 Verdeling van vleugellengtes (in mm) van gevangen Rouwkwikstaarten *Motacilla alba yarrellii* / distribution of wing lengths (in mm) of trapped Pied Wagtails *M a yarrellii*, vinkenbaan 'Cornelis van Lennepe', Kennemerduinen, Bloemendaal, Noordholland, in 1989-94

de Kennemerduinen bedankt voor hun inzet. Kees Roselaar (Zoölogisch Museum te Amsterdam, Noordholland) ben ik erkentelijk voor de mogelijkheid tot het bestuderen van balgen van Rouwkwikstaarten. Erik Maassen nam een eerste versie van dit artikel kritisch door.

Summary

SPRING MIGRATION AND TRAPPING OF PIED WAGTAILS IN KENNEMERDUINEN. During spring migration in 1989-94, a total of 779 'white wagtails' *Motacilla alba* were trapped and ringed at the ringing station 'Cornelis van Lennep' in Kennemerduinen, Bloemendaal, Noordholland. Among these, 120 birds (18.2 %) were Pied Wagtails *M a yarrellii*, and the remainder White Wagtails *M a alba* including possible hybrids White x Pied Wagtails. The numbers of trapped Pied Wagtails peaked during week 11 (12-18 March), followed by a second smaller peak in late March (table 1). Wing lengths of sexed birds are presented in figure 1. Average weights (g) were: 22.3 (18.0-26.8) (males) and 20.6 (17.7-22.6) (females).

Until recently, it was not known that Pied Wagtails were that common among the 'white wagtails' during

spring migration. Considering the 1000s of 'white wagtails' migrating through the province of Noordholland each spring, it is argued that these must involve at least several 100s of Pied Wagtails.

Verwijzingen

- Busse, P & Kania, W 1970. Operation Baltic 1961-1967. Working methods. Acta Ornithol 12: 233-267.
 Cottaar, F 1990. Opvallende kwikstaartvangsten in het voorjaar van 1990. Op het Vinkentouw 61: 2.
 Cottaar, F & Geelhoed, S 1992. Voorkomen en vangsten van Rouwkwikstaarten tijdens de voorjaarstrek. Fitis 28: 10-16.
 Cramp, S 1988. The birds of the Western Palearctic 5. Oxford.
 Hustings, M F H, Kwak, R G M, Opdam, P F M & Reijnen, M J S M (redactie) 1985. Vogelinventarisatie: achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Wageningen.
 Meininger, P L & Wolf, P A 1995. Voorjaarstrek van Rouwkwikstaarten bij Breskens. Dutch Birding 17: 157-159.
 Svensson, L 1992. Identification guide to European passerines. Vierde druk. Stockholm.

Fred Cottaar, Marsstraat 1, 2024 GA Haarlem, Nederland

Voorjaarstrek van Rouwkwikstaarten bij Breskens

Sinds ongeveer 15 jaar wordt nabij Breskens, Zeeland, met grote regelmaat de zichtbare voorjaarstrek van vogels geregistreerd. De kustlijn loopt tussen Noord-Frankrijk en West-Zeeuws-Vlaanderen globaal van WZW naar ONO. Dagtrekkers worden hier tussen eind januari en begin juni 'gestuwd' langs de kustlijn, vooral bij aflandige wind. Het betreft hier niet alleen grote aantallen zangvogels, maar ook roofvogels, steltlopers, meeuwen en sterns. Onder de kleine dagtrekkers nemen leeuweriken Alaudidae, piepers en kwikstaarten Motacillidae, zwaluwen Hirundinidae en Gierzwaluwen *Apus apus* een prominente plaats in (van Westrienen 1988, Davidse & Lilipaly 1992).

Passerende vogels worden systematisch geteld vanaf de Trektelpost Breskens, een sinds 1991 hiertoe speciaal ingericht punt op de zeedijk, 1.5 km ten westen van de veerhaven van Breskens. Bij de tellingen, door een variabel aantal waarnemers, worden alle vogels geteld die vanaf de telpost herkenbaar zijn; er wordt dus geen vaste straal aangehouden. Aantallen worden genoteerd per kwartier, vliegrichtingen alleen onderschei-

den in 'heen' (in richtingen tussen noord en oost) en 'terug' (in richtingen tussen zuid en west). Kortstondig ter plaatse verblijvende vogels zijn genoteerd als 'heen'.

Waarnemingen van Witte Kwikstaarten *Motacilla alba* hebben vaak betrekking op hoog overvliegende vogels, waarvan de rug niet wordt gezien zodat geen onderscheid kan worden gemaakt tussen Witte Kwikstaarten van de ondersoort *M a alba* en Rouwkwikstaarten *M a yarrellii*. Alleen vogels waarvan met zekerheid de rugkleur kon worden vastgesteld, omdat ze beneden ooghoogte langsvlogen of even ter plaatse verbleven, zijn gedetermineerd op ondersoort. Hiervan zijn alleen vogels met zeer donkere ruggen benoemd als Rouwkwikstaart. In geval van twijfel werd de vogel als Witte Kwikstaart genoteerd. Vooral de laatste twee jaar is speciaal op Rouwkwikstaarten gelet. Daarvóór werden Rouwkwikstaarten wel genoteerd, maar Witte Kwikstaarten veelal niet onderscheiden van de niet nader gedetermineerde 'witte kwikstaarten'. Voor het in deze mededeling gepresenteerde doortrekverloop is uitsluitend gebruik gemaakt van tellingen gedurende de eerste 2.5 uur na zonsopkomst; in deze periode werd het meest frequent geteld, terwijl ook de piek van de doortrek van

FIGUUR 1 Gemiddeld aantal passerende 'witte kwikstaarten' *Motacilla alba* per uur in eerste 2.5 uur na zonsopkomst bij Breskens, Zeeland, in voorjaar van 1993 en 1994; ongedetermineerde 'witte kwikstaarten' alsmede subspecifiek gedetermineerde Rouwkwikstaarten *M a yarrellii* en Witte Kwikstaarten *M a alba* zijn aangegeven. Indeling in standaardweken (cf Hustings et al 1985)

FIGURE 1 Average number of passing 'white wagtails' *Motacilla alba* per hour during first 2.5 hour after sunrise at Breskens, Zeeland, in springs of 1993 and 1994; unidentified 'white wagtails' as well as subspecifically identified Pied Wagtails *M a yarrellii* and White Wagtails *M a alba* are indicated. Standard weeks used (cf Hustings et al 1985)

kwikstaarten altijd in deze ochtenduren viel.

Tussen 19 februari en 26 mei 1993 werd op 77 dagen in totaal 373.5 uur geteld. Tussen 19 februari en 21 mei 1994 was dit op 75 dagen in totaal 260 uur. In 1993 en 1994 werden in totaal respectievelijk 2613 en 1930 'witte kwikstaarten' gezien, waarvan 1378 en 893 Witte Kwikstaarten en 139 en 113 Rouwkwikstaarten. Het percentage Rouwkwikstaarten onder de gedetermineerde vogels bedroeg in deze jaren respectievelijk 10.1 en 12.6.

Figuur 1 toont het doortrekverloop van alle 'witte kwikstaarten' te zamen, en van gedetermineerde Rouwkwikstaarten en Witte Kwikstaarten afzonderlijk. Rouwkwikstaarten blijken al aanwezig tussen de eerste doortrekkende 'witte kwikstaarten', met de vroegste waarnemingen in beide jaren respectievelijk op 8 maart 1993 en 19 februari 1994. De doortrekpiek van de Rouwkwikstaart viel in beide jaren samen met die van Witte Kwikstaart: rond midden-maart. Witte Kwikstaarten trekken tot later in het voorjaar door dan Rouwkwikstaarten.

Hoewel de waargenomen aantallen van jaar tot jaar variëren, lijkt het voorkomen van aanzienlijke aantallen doortrekkende Rouwkwikstaarten bij Breskens (en elders langs de Nederlandse Noordzeekust, cf Cottaar 1995) een regelmatig verschijnsel. Er trekken in het voorjaar zeker vele 100en Rouwkwikstaarten door. Rouwkwikstaarten broeden op de Britse Eilanden, met slechts uiterst kleine populaties langs de kust van continentaal Europa, onder meer in Nederland en Duitsland (Cramp 1988). In continentaal Europa zijn geen broedpopulaties van enige omvang bekend die de waargenomen aantallen doortrekkers kunnen verklaren. De meeste in het voorjaar langs de Nederlandse kust trekkende Rouwkwikstaarten zullen daarom waarschijnlijk de oversteek maken naar Britse broedgebieden. Het feit dat er vrijwel geen voorjaarswaarnemingen bekend zijn van de Eemshaven, Groningen (Kees Koffijberg, in Cottaar 1995) lijkt deze veronderstelling te ondersteunen. Hierbij kan worden vermeld dat in Groot-Brittannië juist de meest noordelijke gebieden 's winters door Rouwkwikstaarten zijn verlaten (Lack 1986). Mogelijk trekken juist deze noordelijke broedvogels in de winter het verst weg naar continentaal Europa. Hoewel Witte Kwikstaarten een zeer ruim verspreidingsgebied hebben in continentaal Europa, zijn er opvallend genoeg geen Nederlandse terugmeldingen van vogels geringd of aangetroffen ten noorden of oosten van Nederland (Speek & Speek 1984), terwijl al vier meldingen betrek-

king hebben op IJslandse Witte Kwikstaarten (Reijnders 1992). Het is dus waarschijnlijk dat niet alleen veel langs de Nederlandse kust trekkende Rouwkwikstaarten de Noordzee oversteken, maar dat een aanzienlijk deel van de Witte Kwikstaarten dit ook doet.

Deze mededeling is gebaseerd op 100en uren tellen, tikken, turven en schrijven door vele 10-tallen waarnemers, die oprecht worden bedankt.

Summary

SPRING MIGRATION OF PIED WAGTAILS AT BRESKENS. In the springs of 1993 and 1994, respectively 139 and 113 Pied Wagtails *Motacilla alba yarrellii* could be identified near Breskens, Zeeland, the Netherlands. Pied Wagtails made up 10.1 and 12.6 %, respectively, of all passing 'white wagtails' identified to subspecies. Considering the very small breeding populations on the continent and the relatively large numbers passing along the Dutch coast in spring, it is argued that the majority of these Pied Wagtails are heading for their breeding areas in northern Britain.

Verwijzingen

- Cottaar, F 1995. Voorjaarstrek en ringvangsten van Rouwkwikstaarten in Kennemerduinen. Dutch Birding 17: 154-157.
- Cramp, S 1988. The birds of the Western Palearctic 5. Oxford.
- Davidse, G & Lilipaly, S 1992. Trektelpost te Breskens. Dutch Birding 14: 72.
- Hustings, M F H, Kwak R G M, Opdam P F M & Reijnen M J S M (redactie) 1985. Vogelinventarisatie: achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Wageningen.
- Lack, P (redactie) 1986. The atlas of wintering birds in Britain and Ireland. Calton.
- Reijnders, R 1992. Vinkenbaanverslag 1991. Winterkoning 27(2): 27-35.
- Speek, B J & Speek, G 1984. Thieme's vogelrekratas. Zutphen.
- van Westrienen, R 1988. Zichtbare trek langs de Zeeuws-Vlaamse Noordzeekust. In: Buise, M A & Tombeur, F L L (redactie), Vogels tussen Zwin en Saefinge, Middelburg, pp 55-62.

Peter L Meininger, Lisztlaan 5, 4384 KM Vlissingen, Nederland
Pim A Wolf, Batenburg 63, 4385 HG Vlissingen, Nederland

Bearded Tits in Egypt in December 1987

In the early morning of 31 December 1987, Xanja Andriess and Douwe de Boer were watching birds along the northern shore of Lake Manzala, c 35 km west of Port Said, Egypt. In an area with shallow pools, mudflats and reedbeds, intersected by narrow canals and muddy tracks on low dikes, they heard the distant call of Bearded Tit *Panurus biarmicus*, which was familiar to them from many observations in the Netherlands. Realising that this species had probably not been previously recorded in Egypt, they carefully approached the reedbed where the calls came from. Almost immediately a flock of five Bearded Tits flew past the observers and landed nearby in the edge of a reedbed. Here the birds could be observed well for some moments, before flying off again. There were at least two males and two females. The characteristic twanging ping call and whirring flight, long tail, and yellow bill, blue-grey head and black moustaches of the males, ruled out all other species. Later that day, calls of Bearded Tit were heard in two other places along the same shore, and the real number was believed to be more than five.

In April 1988, details of this observation and a photograph (not suitable for publication) were submitted for inclusion in *The birds of Egypt* (Goodman & Meininger 1989). Although it was accepted by these authors as the first record of Bearded Tit for Egypt, it was received just too late to be included in the book.

To date, this remains the only known observation of Bearded Tit in Egypt, in spite of extensive field work in Lake Manzala and other wetlands in winter and spring 1989/90 (Meininger & Atta 1994). The nearest breeding areas of Bearded Tit are in Turkey, where it is a local resident or partial migrant, which wanders outside the breeding season (Martins 1989). It has been observed occasionally in autumn and winter in Israel, usually in small flocks (Hovel 1987). In Cyprus, the Bearded Tit is an irregular winter visitor, mainly in November-February (Flint & Stewart 1992).

References

- Flint, P & Stewart, P 1992. The birds of Cyprus. BOU Check-list 6. Second edition. Tring.
- Goodman, S M & Meininger, P L (editors) 1989. The birds of Egypt. Oxford.
- Hovel, H 1987. Check-list of the birds of Israel. Tel Aviv.

Mededelingen

Martins, R P 1989. Turkey bird report 1982-6. Sandgrouse 11: 1-41.
Meininger, P L & Atta, G A M (editors) 1994. Ornithological studies in Egyptian wetlands 1989/90.

FORE-report 94-01, WIWO-report 40, Vlissingen/Zeist.

A J (Xanja) Andriess, Weidedreef 102, 3947 NW Langbroek
A D (Douwe) de Boer, Weidedreef 102, 3947 NW Langbroek
Peter L Meininger, Foundation for Ornithological Research in Egypt (FORE),
Lisztlaan 5, 4384 KM Vlissingen

Corrigendum

Het onderschrift van plaat 109 (Dutch Birding 17: 129, 1995) vermeldt als gevolg van een verwisseling van foto's ten onrechte als plaats en datum 'Texel, Noordholland, mei 1995'. Het juiste volledige onderschrift moet luiden: Kleine Zwartkop / Sardinian Warbler *Sylvia melanocephala*, adult mannetje, Lauwersoog, Groningen, november 1993 (Anne Diephuis). De foto is derhalve ook geen onderdeel van de rubriek 'Recente meldingen' maar hoort bij het CDNA-jaarverslag over 1993 in hetzelfde nummer (Dutch Birding 17: 89-101, 1995). REDACTIE

As a result of a mix-up of photographs, the caption to plate 109 (Dutch Birding 17: 129, 1995) wrongly states for place and date 'Texel, Noordholland, May 1995'. The correct caption should be: Kleine Zwartkop / Sardinian Warbler *Sylvia melanocephala*, adult male, Lauwersoog, Groningen, November 1993 (Anne Diephuis). Hence, this photograph is not part of the 'recent reports' but of 'Rare birds in the Netherlands in 1993' in the same issue (Dutch Birding 17: 89-101, 1995). EDITORS

Brieven

Geslacht van Citroenkwikstaart in Eemshaven in september 1994

Op 5 september 1994 werd een Citroenkwikstaart *Motacilla citreola* waargenomen in het oostelijk Eemshavengebied, Groningen (de Bruin & de Bruin 1995). De auteurs stelden dat de kop-tekening met volledig door geel omrande wang- en oorstreek, zuiver grijze bovendelen, opvallende grijze flanktekening, opvallend brede, witte vleugelstrepen en tertialranden en witte onderstaartdekveren alleen op een adult vrouwtje Citroenkwikstaart passen. Dat het een adulte vogel betrof kan worden vastgesteld door de aanwezigheid van een duidelijk gele wenkbrauwstreek, kin, keel en bovenborst en enkele gele vlekken in de oorstreek. Eerste-winter vogels vertonen tot tenminste eind oktober geen duidelijk gele kleur. Slechts op de wenkbrauwstreek kan een onduidelijke gelige tint zichtbaar zijn. Ook de vuilwitte (verse, niet zuiver witte) toppen van de middelste vleugeldekveren wijzen op een adulte vogel (Svensson 1992, tekst van figuur op p 92 verwisseld). Het geslacht is in het najaar

echter moeilijker te bepalen dan de auteurs suggereren. Svensson (1992) merkt in dit verband op dat in het najaar geslachtsbepaling van adulte vogels veelal onmogelijk is. De beschreven hoeveelheid geel op wenkbrauwstreek, oorstreek, kin, keel en bovenborst sluiten een mannetje niet uit. Ook de waargenomen grijze, gedeeltelijke borstband geeft geen duidelijkheid omtrent het geslacht.

Summary

SEXE OF CITRINE WAGTAIL AT EEMSHAVEN IN SEPTEMBER 1994 On 5 September 1994, a Citrine Wagtail *Motacilla citreola* at the Eemshaven, Groningen, was identified as an adult female (de Bruin & de Bruin 1995). Although indeed clearly an adult, sexing of this species in autumn is impossible in many cases. After studying the photograph and the description, the author argues that this bird should also be left unsexed.

Verwijzingen

de Bruin, A & de Bruin, S 1994. Citroenkwikstaart in Eemshaven in september 1994. Dutch Birding 17: 68-69.

Svensson, L 1992. Identification guide to European passerines. Vierde druk. Stockholm.

Arend Wassink, Hoofdweg 44, 1795 JE Texel, Nederland

Identification of Styan's Grasshopper Warbler in Ussuriland

On 28 May 1994 a Birdquest group including myself and leaders Steve Madge and Youri Shibaev visited Pakhutsov Island in St Peter the Great Bay, south of Vladivostok, Ussuriland, Russia, to look for Styan's Grasshopper Warbler *Locustella pleskei*. We saw c 20 birds, most of them singing and often showing display flights. Some of the birds were observed very well when singing in the top of the low scrub which covers the whole island. All the identification characters of the birds, which mainly looked very plain olive-grey, could be seen.

Two articles have been published recently on the separation of Styan's from Middendorff's Grasshopper Warbler *L ochotensis* (Kennerley & Leader 1994, Leader 1995). Both articles mention the absence of dark flanks and the grey-brown rump and uppertail-coverts concolorous

with, or very slightly paler than the mantle (thus generally appearing uniform in the field) as the main separation characters for Styan's. However, on the birds we saw well, the rump and uppertail-coverts appeared tawny-brown to reddish-brown, and not at all concolorous with the olive-grey mantle.

I have never observed Middendorff's, so I do not know how obvious the reddish-brown rump and uppertail-coverts appear in this species in the field. In my opinion, however, the colour of the uppertail-coverts and rump is not a very reliable identification character when identifying a solitary bird in the field.

References

- Kennerley, P R & Leader, P J 1994. Identification of Middendorff's and Styan's Grasshopper Warblers. *Dutch Birding* 15: 241-248.
 Leader, P J 1995. Middendorff's Grasshopper Warbler. The first record for Hong Kong. In: Carey, G J (editor), *Hong Kong Bird Report 1993*, Hong Kong, pp 123-131.

Max Berlijn, Wilhelminastraat 9, 6285 AS Epen, Netherlands

Comments on Dusky Warbler at Maasvlakte in November 1990

The 1990 rarities report of the Dutch rarities committee (CDNA) included a photograph of a *Phylloscopus*-warbler, captioned as Radde's Warbler *P schwarzi*, taken at the Maasvlakte, Zuidholland, in November 1990 (van den Berg et al 1992, plate 75). Although the bird was not depicted from an ideal angle in this photograph, to my eyes it looked much more like a Dusky Warbler *P fuscatus*.

I considered the head markings as well as the shape and colour of the bill were difficult to reconcile with an identification as Radde's. I expressed this opinion in a letter to Arnoud van den Berg, who later supplied me with the complete series of photographs and arranged with Enno Ebels that I also received a translation of the documentary evidence submitted to the CDNA. After examining this material I became even more convinced the bird was a Dusky; I gather others too had expressed doubts about the identification. The record was subsequently reassessed by the CDNA and the identification revised to that of Dusky (van den Berg et al 1993).

This note on my part follows a request by the editors of *Dutch Birding* to analyse the critical features of the Maasvlakte bird, visible in the series of photographs by Hans Gebuis (plate 135-139). I believe the photographs provide incontrovertible evidence that it was a Dusky. Comments of a more general nature on the difficulties of identifying Radde's and Dusky are also included, based on field observations of both species in Thailand in winter, China in spring and a small number in Britain and Ireland in October.

Starting with the photograph published in the 1990 report (repeated here as plate 135), the slender shape and predominantly dark colour of the bill suggest Dusky, even allowing for the reflected light along its top. I would expect a typical Radde's to have a slightly 'fatter' more blunt-tipped bill, more extensively pale at the base. It is difficult to judge whether or not the apparent darkness of the sides of the crown, bordering the supercilium, is real or if it is an effect of the light and angle of view; the latter is suggested by plate 136 which shows a near perfect dorsal view, and there is no indication of the dark lateral crown-stripe shown by most Radde's. Conversely, Dusky can have, or appear to have, darker crown-sides (pers obs, Bradshaw 1992,

Holloway 1993; cf *Birding World* 5: 413, 1992), so perhaps the apparent presence or absence of this feature is not as significant as it was thought to have been in the past. Much emphasis is placed on the precise shape and brightness of the front and rear parts of the supercilium as means of distinguishing between these two species. Assessing these features in the field is not always as straightforward as it may seem when examining photographs since the shape of the supercilium can change quite dramatically according to the bird's mood or posture. It seems that the rear part of the supercilium (from about the eye back) has more of a tendency to change shape than the fore-part, since the feathering here is more mobile, less fixed. Consequently, in both species the rear supercilium can appear prominently flared, or rather narrow (and often dipping just behind the eye). A more constant and easily judged difference on the majority of birds is the shape of the supercilium in front of the eye, as described and illustrated in Svensson (1992) and highlighted by Svensson (1994). While it is often difficult to judge the exact extent and colour of the supercilium on a typically active bird in the field, observers who take the time to look carefully at these species will often learn to recognize them, almost at a glance, by their subtly different character. Plates 135 and 137 and especially 138 of the Maasvlakte bird all convey the quintessential look of Dusky, characterised by the rather narrow and well-defined fore-supercilium and well-marked loreal stripe, which shows no sign of fading out before reaching the bill as it often does in Radde's.

Observers who saw the Maasvlakte warbler were, apparently, struck by a distinctly greenish or brownish-olive tinge to the upperpart colour and, several, I gather, were surprised to find little or no evidence of this in the photographs. I do not doubt that in life the bird may have had more olive-tinged upperparts than apparent in the photographs but I would advise caution to anyone who might regard this as exclusive to Radde's. I have seen one autumn Dusky that in good light seemed to have faintly olive-tinged upperparts (the same bird also had yellow-washed underparts) and Madge (1987) stated that some Dusky can show weak olive tones on the upperparts and very pale yellow on the belly, but qualifies this with '... but not strongly enough to be noticed in the field, only in the hand'. So, while there is a striking difference in overall colour between a typically bright autumn Radde's and a typically drab Dusky, the apparent presence or absence of

subtle olive and yellow tinges in the plumage are probably not so reliable criteria on which to base the identification.

Similarly, the difference in undertail-coverts coloration first proposed by Round (1988) as a useful means of telling Radde's from Dusky is sometimes more subtle than Round suggested (pers obs, Leader 1992). Some Dusky have strongly coloured undertail-coverts and while they are not usually as eye-catching pale apricot coloured as in Radde's they are sometimes bright enough to contrast with the rest of the underparts. The description of the Maasvlakte warbler mentions 'deep buff or yellowish undertail-coverts, contrasting with whiter belly' but there is no suggestion of this in plate 135.

Other features attributed to the Maasvlakte bird such as relatively large size, sturdy, thick-necked look, seemingly rather long tail and very pale, thick and sturdy legs are not all exclusive to Radde's. Furthermore, these features are subjective and notoriously difficult to assess accurately in the field on a fast-moving, skulking warbler.

At times, photographs can indeed convey a misleading or false impression, but in circumstances where achieving any kind of sustained, clear views in the field is difficult (eg, when glimpsing skulking warblers) the camera can be an invaluable aid; photographs of such uncooperative subjects can permit critical scrutiny that is impossible in the field. Whatever about single 'record photographs' providing a misleading impression of some subjects, it is not as likely that a series of good quality photographs, such as those obtained of the Maasvlakte warbler, will be so misleading. I therefore believe that a high degree of trust can be invested in the images so sharply recorded by Hans Gebuis and his camera. We are all just as capable of perceiving details inaccurately as the camera is of producing the odd misrepresentational photo.

Usually, however, there is no real need to consider all of the visual identification criteria discussed above; the characteristic calls of the two species are utterly distinctive. Transcriptions of the calls may suggest that the differences are much more subtle than they actually are, but this is due mainly to the difficulty of clearly conveying the characteristics of calls in written form. I cannot help wondering if the statement by Bradshaw (1994), warning of the similarity of some Radde's calls to the typical call of Dusky, is not based too much on written transcriptions of calls in the files of the British Birds Rarities Committee (BBRC), rather than on listening critically to birds

135

136

137

138

139

135-139 Dusky Warbler / Bruine Boszanger
Phylloscopus fuscatus, Maasvlakte, Zuidholland,
 6 November 1990 (Hans Gebuis)

in the field. It may even be the case that some of the accepted Radde's records in these files were incorrectly identified. In any case, it does seem that in the 23 years since the ground-breaking paper by Johns and Wallace (1972), which contained such a clear and helpful analysis of the calls of autumn migrants, the waters have become muddied.

It will always be more difficult for observers with little or no experience of the calls to identify birds confidently by call but the differences I hear, and which I know many other observers rely on, are nothing like as subtle as, for example the difference in contact calls between Willow Warbler *P. trochilus* and Chiffchaff *P. collybita*. To my ears, the typical call of Radde's sounds hesitant, nervous and, most importantly, it is quieter and lower pitched than in Dusky. Of a variety of similar transcriptions in my notebooks the best, I think, is 'a soft *qurrt...qurrt*, sometimes becoming dryer and more stuttering *qu-errt*'. The frequency

of these notes and the incidence of the occasional disyllable tends to increase as the bird becomes more anxious, sometimes to a rate of up to three notes per second, for several seconds. The call of Radde's has a sparrow *Passer*-like quality and often reminds me of a particular subdued *chirp* uttered by Tree Sparrows *P montanus*. By comparison, the typical call of Dusky is a more emphatic, sharper *chett...chett*, rather like the sound of two small stones being struck together and recalling the *tack* of Lesser Whitethroat *Sylvia curruca*. Dusky is also inclined to deliver quick bursts of calls, especially immediately preceding and during short flights. Unfortunately, the calls of the Maasvlakte warbler were not recorded, other than in written form, and the transcriptions do not clearly indicate one species or the other.

One of the reasons I have practically had to have my arm twisted by the editors of Dutch Birding to write this note is that I derive little satisfaction from pointing out what may be regarded by some as the failures in observation that resulted in the identification of this bird not being questioned until examination of the photographs. Even though the correct identification as Dusky will, on the evidence of the photographs, be obvious to those who are familiar with the two species, I feel uncomfortable highlighting the flaws in the evidence for the initial identification when I did not even see the bird. However, if there is to be any point at all in publishing this analysis it must start by acknowledging the fallibility of our observational powers when, in particular circumstances, we may be prone to 'seeing' what we expect to see rather than what is there. By all accounts, this bird was extremely difficult to get a good view of so it is unlikely that many of the observers who went to see it could have seen enough to question the identification. Perhaps some did register Dusky traits, but either attributed these to poor views or lacked sufficient confidence in their observations to openly raise doubts; it is so difficult in this sort of situation to go against the flow of opinion.

Some years ago, in October 1987, I went with the late Peter Grant to see a Radde's which had been trapped the previous day at Dungeness, Kent, England. Even though we both had some previous experience of Radde's and Dusky we watched, and listened to the bird for over an hour (though it was never in view for more than

a few seconds), before we even started to realise all was not quite right. It was, in fact, a Dusky, a little brighter than usual, but in all other respects quite typical. This bird remained accepted as Radde's for over five years, before eventually being officially corrected as Dusky (cf Rogers & Rarities Committee 1994).

Were it not for Hans Gebuis' invaluable photographic record of the Maasvlakte warbler it is possible that the identification would never have been questioned and the impressions it left on its audience would then, presumably, have become a significant addition to the experience on which they would draw next time they might have to decide whether a bird they are looking at is a Dusky or a Radde's. It is possible that some of the confusion that still exists over what are and are not reliable means of distinguishing these two species could be traced back to observations of other misidentified Dusky.

I am most grateful to Dave Mc Adams and Anthony McGeehan for suggesting many improvements to an earlier draft of this note. I benefited greatly from discussing the calls of Radde's and Dusky with Paul Holt, who also kindly provided me with copies of his own excellent sound recordings.

References

- van den Berg, de By & CDNA 1992, 1993. Rare birds in the Netherlands in 1990, 1991. Dutch Birding 14: 73-90; 15: 145-159.
- Bradshaw, C 1992. Mystery photograph 44: Dusky Warbler. Dutch Birding 14: 17-19.
- Bradshaw, C 1994. Separating Radde's and Dusky Warblers. Br Birds 87: 436-441.
- Johns, R J & Wallace, D I M 1972. Field identification of Dusky and Radde's Warblers. Br Birds 65: 497-501.
- Holloway, J 1993. Identification of Dusky Warbler. Birding World 6: 455.
- Leader, P J 1992. Variability of Dusky Warbler. Dutch Birding 14: 137-140.
- Madge, S 1987. Field identification of Radde's and Dusky Warbler. Br Birds 80: 595-603.
- Rogers, M J & Rarities Committee 1994. Report on rare birds in Great Britain in 1993. Br Birds 87: 503-571.
- Round, P D 1988. Field identification of Radde's and Dusky Warblers. Br Birds 81: 532.
- Svensson, L 1992. Identification guide to European passerines. Fourth edition. Stockholm.
- Svensson, L 1994. Supercilium differences between Radde's and Dusky Warblers. Br Birds 87: 626-627.

Killian Mullarney, Redshire House, Redshire Road, Murrin town, Wexford, Ireland

Recensies

MARK BEAMAN 1994. *Palaearctic birds: a checklist of the birds of Europe, North Africa and Asia north of the foothills of the Himalayas*. Harrier Publications, Two Jays, Kemple End, Birby Brow, Stonyhurst, Lancashire BB7 9QY, UK. 168 pp. ISBN 0-9523391-0-2. GBP 12.50.

Since publication, K H Voous's *List of recent Holarctic bird species* (last amended and reprinted in 1977) has served ornithology well as a standard source-list of Palaearctic birds. Over the past two decades, changes in taxonomic ideas and new opportunities to study unresolved problems, especially in eastern Asia have contributed to substantial changes in systematic arrangements among Palaearctic birds. Additionally, *Distribution and taxonomy of birds of the world* by C G Sibley & B L Monroe (1990) has triggered fresh controversy. This checklist presents an overview of contemporary systematic treatment for all Palaearctic birds and seeks to make a 'sensible contribution to the on-going debate about which English names should be adopted as standard'. Taxa treated at species level by Sibley & Monroe for which published supporting evidence is weak or non-existent are not so treated here. It provides an up-to-date working checklist for 1567 species recorded within the Palaearctic, as defined, including 17 established introductions and 207 vagrants. Six species are either extinct or apparently so and a further five are extinct within Palaearctic limits. It incorporates scientific names, suggested English names and the full range of synonyms which appear in the literature. This will be enormously helpful to anyone birding for the first time in many parts of Asia.

The introduction outlines the principles adopted and policies pursued when selecting the English names proposed. These are followed in this review. Secondly, it discusses the (inevitably partly artificial) 'limits' of the Palaearctic avifaunal realm.

The choice of English names presents such a web of contradictions that anyone tackling it is beset by numerous difficult choices. The author argues that while many of the recently suggested new English names are sensible and indeed preferential, many represent unnecessary attempts to replace already unique and satisfactory names. Thankfully, the reasons for selection of English names used here are argued in detail. The author seeks to demonstrate that many new names proposed by Sibley & Monroe represent changes which are gratuitous and unconstructive, or even regressive. The reasons why full consistency is nonetheless unachievable are discussed.

The author is clearly inconsolable following the loss of names which honour the exploring ornithologists of eastern Asia. Seemingly, he would have us see the memory and achievements of such men as being unceremoniously bulldozed into history by unjustifiable

changes proposed by Sibley & Monroe. True, many people who regularly go birding in Asia feel that these proposals reflect an overdeveloped interest in naming species after geographical areas or (not always prominent) field features. Selecting examples illustrating the impact of these fresh proposals, Roborovski's Rosefinch *Kozlowia roborowskii* and Kozlov's Bunting *Emberiza koslowi* become 'Tibetan Rosefinch' and 'Tibetan Bunting' respectively, Przevalski's Parrotbill *Paradoxornis przewalskii* translates to 'Rusty-throated Parrotbill' and Blandford's Rosefinch *Carpodacus rubescens* merges in the mind with sixteen reddish Palaearctic congeners as the indistinctly named Crimson Rosefinch. A goal of this checklist is the reversal of many of these changes. The attempt seems likely to spark controversy.

A discussion of the geographical extent of the Palaearctic outlines the approach adopted to defining Palaearctic limits in the more problematical marginal areas, especially in south-western China and the southern fringe of the Himalaya. Reference to specific altitudinal limits which more closely reflect the range of altitudes where temperate conditions (and species) predominate is a sensible improvement on the approach adopted by Voous. Different limits are adopted across the broad longitudinal spread of the Himalaya according to regional conditions. Summarising what is treated as 'Palaearctic' in more marginal areas, the following are included: the entire Arabian peninsula, Himalayan temperate broadleaf forest zones, the eastern ramparts of the Tibetan plateau, the Nansei Shoto (includes the Ryu-Kyu islands) and associated Japanese Pacific island groups, Macaronesia including the Cape Verde archipelago, the Banc d'Arguin, the Hoggar and Tibesti. The Mauritanian Adrar, the Air, Ennedi and Taiwan are excluded. The Yangtze/Huang Ho watershed in southern Gansu and the Qinling Shan in Shaanxi are taken as limits – a small but significant adjustment to those followed by Voous.

Most birders will be asking whether a publication presented as a 'checklist', priced at GBP 12.50, is a worthwhile purchase. Emphatically, this is. Looking beyond the checklist itself, the bulk of the book comprises species entries subdivided into individual sections on taxonomic notes, distributional status and the (marginal) species omitted. These are broadly intended to justify decisions taken and to present the background to difficult problems. These sections are a treasurehouse of frequently obscure and often unattainable information. Their value to any birder interested in systematic problems in Palaearctic ornithology is difficult to overstate. Anyone seeking to disentangle the changing and complex history of systematic treatments among many eastern Palaearctic genera has always faced a daunting task. Readers might examine the taxonomic notes for Spot-breasted Scimitar-Babbler *Pomathothinus erythrochemis*, Brown-winged Parrotbill *Para-*

doxornis brunneus and Ludlow's Fulvetta *Alcippe ludlowi*, examples illustrating the breadth of the problems which may be encountered. Even for those with access to a comprehensive ornithological library, it would be difficult to acquire a clearer understanding – at least of the broad outline and history of systematic opinions – to that immediately available from this book. Birders travelling to the Himalaya and adjacent ranges, especially for the first time, often find the variety of alternative English names and differing treatments, within and between unfamiliar local taxa, very confusing. Naturally, the limited number of rather dated field guides for the area often fail to provide enough information to settle such matters in the field. This book offers immediate relief from this problem, freeing observers from lingering uncertainty. It presents, where relevant, details of historical and contemporary opinions.

Sections on distributional status and omitted species represent a uniquely accessible and up-to-date source on (typically upper) altitudinal limits for many species within the Himalaya and south-western China. Especially in Sichuan (Szechuan), ranges given draw heavily upon information from substantially disturbed habitats at a single site: Emei Shan. Future discoveries will inevitably change the perceived altitudinal breeding limits of many species in Sichuan and Yunnan and this book will stimulate birders to examine the subject more closely.

The species accounts are normally detailed and sometimes startlingly comprehensive but patches of lighter coverage do exist, both within these sections and elsewhere. Several brief reports on localities relevant to Sichuan in Hong Kong Bird Reports do not appear in the extensive reference list. This is significant because recently published information in English is so limited and these might better inform altitudinal range studies for the region. A cluster of papers renowned as the only modern published information on North Yemen (Sandgrouse 9) is overlooked. The treatment of some species restricted to south-western Arabia and its environs is, only partly as a consequence of this, rather weak. Presenting examples, Golden-winged Grosbeak *Rhynchostruthus socotranus*, a monotypic genus of abidingly uncertain affinity, surely deserved taxonomic comment. Both morphological similarities and zoogeographical patterns conspicuously invite the opinion that Arabian Accentor *Prunella fagani* is, among the Prunellidae, most closely related to Radde's Accentor *P. ocularis*. The same criteria, as well as apparent ecology and behaviour, suggest common ancestry for Yemen Warbler *Parisoma buryi* and the Afrotropical Brown Parisoma *P. lugens*. Apart from occurrence beyond continental Africa, where other constituents of the genus are exclusively distributed, it is difficult to see how the former could be described as 'unusual'. Anyone can carp at the selection of an English name but Yemen Parisoma is surely unassailable as the most defensible selection for this species. It reflects the systematic name, concurs with convention in much of continental Africa and is conspicuously less ambiguous. Indeed, similar arguments are marshalled within

this checklist to extinguish 'Graceful Warbler' in favour of Graceful Prinia for *Prinia gracilis*. A merely apocryphal claim of Familiar Chat *Cercomela familiaris* from South Yemen was the sole basis, at the time of writing, for inclusion of this species in a Palearctic list. The credentials of records of African Swallow-tailed Kite *Chelictinia riocourii*, Lilac-breasted Roller *Coracias caudata* and Rufous-crowned Roller *C. noevia* (all also from South Yemen) are perhaps equally poor. The best course would be deletion of all four species from the Palearctic list (although there is a recent report of Familiar Chat from the Canary Islands).

Turning to the treatment of marginal regions, it seems questionable whether species restricted to the Afrotropical enclaves of the Tihamah and western slopes of montane south-western Arabia and coastal Dhofar really deserve inclusion in this list. Inclusion of these areas contradicts sharply with the exclusion of upper-montane Taiwan from the definition of the Palearctic adopted. Given substantial Oriental influence, the avifauna of the entire island would seem transitional. Above moderate altitudes however, a Sino-Himalayan relationship becomes clear. Close similarity between Steer's Liocichla *Liocichla steerii* and Emei Shan Liocichla *L. omeiensis*, occurrence of the endemic Mikado Pheasant *Symaticus mikado* (within a genus of apparently Palearctic origin), the Paleomontane Spotted Nutcracker *Nucifraga caryocatactes* and Alpine Accentor *P. modularis*, among other factors, strongly signal distant but real Palearctic affinity. This argument is acknowledged but one might look for some discussion of such a conspicuous problem. Inclusion of montane Taiwan as an isolated terminal refugium (reflecting a past wider distribution) of Sino-Himalayan or Palearctic taxa, would seem the most meaningful stance.

This publication embraces the marginal Cape Verde archipelago within its definition of the Palearctic. This would seem to be an artefact of the approach taken in BWP where, similarly, no empirical reasons for inclusion were given. However, as might be expected for a randomly colonised oceanic island group, it has never been convincingly argued that such a treatment is either meaningful or constructive. By a casual stroke of fate, the islands look set to become the epicentre of an earthquake in taxonomic thinking (or, rather, in the application of modern approaches to the birding scene). Following closely upon the publication of this checklist, C J Hazevoet's (1995) BOU-sponsored *The birds of the Cape Verde islands* argues masterfully for the elevation of no less than nine 'diagnosably distinct endemic taxa'. The principles of the taxonomic approach adopted (phylogenetic species concept, cf Dutch Birding 16: 111-116, 1994) demand that these be classed as species. Whether it is meaningful to treat the Cape Verdes as Palearctic or not, localised revision of this checklist will now be required if Hazevoet's taxonomic opinions and conclusions win widening acceptance. Application of the school of taxonomic thinking he propounds across the wider Palearctic (a process now underway in studies of Asian *Phylloscopus*, for example) would cause substantial change.

So, while the post-Voous years have not been uneventful, further changes in systematic arrangements among Palearctic birds seem sure to come.

In a work of such broad geographical scope which clarifies so many acutely confusing situations it is perhaps inevitable that a reviewer should find shortcomings to toy with. The grumbles outlined above do little to diminish the enormous usefulness of this book to any serious student of Palearctic or Asian birds. The wealth of information provided and the general thoroughness with which difficult problems are discussed will make it a 'must buy' for many. The centrepiece is its usefulness as a source document, not as a 'ticking list'. In value-for-money terms, it can only be described as a bargain. Despite enthusiastic usage by a small band of devotees, it is amazing that the Voous list has been almost ignored by the majority of birders. This publication is unlikely to endure the same fate. Buy while stocks last. RODNEY P. MARTINS

MARK BEAMAN 1994. *Palearctic birds: a checklist of the birds of Europe, North Africa and Asia north of the foothills of the Himalayas*. Harrier Publications, Two Jays, Kemple End, Birdy Brow, Stonyhurst, Lancashire BB7 9QY, UK. 168 pp. ISBN 0-9523391-0-2. GBP 12.50.

As Mark Beaman points out, many changes in taxonomy have occurred in the period after publication of Voous's *List of recent Holarctic bird species* (1977). *Palearctic birds* is Beaman's attempt to update the Voous list for the Palearctic region. The many changes Beaman refers to include an increase of knowledge about species limits, the introduction and further development of alternative species concepts such as the Phylogenetic Species Concept (PSC), the use of cladistic methods for classification and the publication of many new (molecular) phylogenies. However, the most important development of the past 20 years has been the rise of taxonomy as a science. Nowadays, taxonomic methods are open to analysis and taxonomic conclusions are subject to testing. By current standards, a standard list of the birds of the Palearctic should rely on a thorough review of recent developments and a consistent interpretation of newly gathered information based on a set of explicitly formulated criteria. For reasons outlined below, I believe the author fails in these respects.

Although Beaman's approaches to English nomenclature and the geographical limits of the Palearctic are discussed in introductory chapters, this is not the case for his methodology in systematic issues. For instance, Beaman does not mention which species concept is used. The frequency of terms like 'hybridization' and 'introgression' in the taxonomic notes, however, points to the Biological Species Concept (BSC), the traditional species concept in ornithology since Ernst Mayr introduced it in the 1940s. This is understandable, although the PSC can no longer be waved aside casually or (as in this case) ignored completely. These conceptual

issues are difficult to address, but I feel that Beaman at least should have recognized its importance. In his discussion of the possible specific status of Green-winged Teal *Anas crecca carolinensis* and Eastern Spot-billed Duck *Anas poecilorhyncha zonorhyncha*, Beaman cites a paper by Livezey who argued species status for both taxa based on certain morphological characteristics. However, Livezey did so under the premises of the PSC which are entirely different from those of the BSC. Under the PSC, qualitative morphological differences between populations are evidence for status as separate species. The BSC defines species as populations or groups of populations that are (actually or potentially) reproductively isolated. When two biological species are split on the basis of morphology, morphological characters are assumed (or known) to be involved in maintaining reproductive isolation. Beaman fails to realize the important distinction between these premises.

Even worse is the fact that we are not told how the BSC has been translated into practice; there is no indication of how much genetic exchange or hybridization disqualifies populations from status as separate biological species. This is an important methodological shortcoming of *Palearctic birds* since there are many different approaches to this matter in the literature cited by Beaman. The absence of a uniform standard has resulted in an unbalanced species list. For instance, White-backed Woodpecker *Dendrocopos leucotos* and Lilford's Woodpecker *D. J. lilfordi* are treated conspecific despite 'little evidence of hybridization' as well as ecological differences and altitudinal separation in the areas of overlap. In contrast, Pied Wheatear *Oenanthe pleschanka* and Black-eared Wheatear *O. hispanica* are treated as separate species, yet hybridize wherever they are in contact (according to one of his sources hybrids constitute 23-49% of the population in these contact areas) and show no impediments to gene flow. In addition, recent studies did not detect any signs of lowered hybrid fitness. This not only shows that pre-mating isolating mechanisms are absent but also that post-mating isolating mechanisms are weak or non-existent. The wheatears are currently treated as separate species because the male plumages are distinctive, while biological evidence for their conspecificity is ignored. It is clear that some additional splitting and lumping of Palearctic birds is justified based on currently available information.

Most of the discussions on taxonomic matters are rather shallow. When discussing a potential split, Beaman often only cites the proponents or opponents of this split instead of their arguments. Most of his taxonomic decisions seem to be based on a consensus among authorities. In the absence of consensus, or when there are no published comments on a proposed taxonomic change, Beaman plays a waiting game. Although this may seem prudent, there are cases (eg. Bicknell's Thrush *Catharus bicknellii*) where published data in support of specific status are extensive and persuasive. Beaman's decisions to lump these taxa are unnecessarily conservative. For many taxa there is no

information on how his opinions were derived. For instance, in at least 15 cases we are told that a taxon 'may be a separate species' or 'may well be worthy of specific status' without any details on why it has not been split.

The specific status of allopatric populations is difficult to assess so it is important to treat them as consistently as possible. Unfortunately, lack of consistency is one of the greatest weaknesses in the book. Beaman is right to insist that geographical isolation is a weak basis for recognizing the morphologically distinct Mauretanian Heron *Ardea cinerea monicae* as a separate species, yet he mentions the wide allopatry of Przevalski's Redstart *Phoenicurus alaschanicus* and Eversmann's Redstart *P erythronota* as one of the reasons for treating them as separate species. Several species of *Otus* owls are split because of vocal differences, but Indian *O bakkamoena* and Collared Scops Owls *O b lempiji* are not, even though vocalizations differ. Many allopatric taxa are split because of 'marked morphological differences', though a multitude of others that are morphologically distinct are not separated.

Although Beaman cites many obscure publications, a strong point of the book, he omits several important papers, some of which were published in journals that are widely accessible. In some cases this information might have persuaded him to change his opinion. The African Reed Warbler *Acrocephalus baeticatus* is regarded by Beaman as a separate species from European Reed Warbler *A scirpaceus* referring to a paper by Ash et al that did not provide any reasons for doing so. In fact, play-back experiments by Dowsett-Lemaire & Dowsett (Bull Br Ornithol Cl 107: 74-85, 1987) strongly suggest that both Reed Warblers are conspecific. The treatment of Iberian Chiffchaff *Phylloscopus collybita brehmii* is incomplete because several papers on the behaviour and vocalizations of this taxon by Marc Salomon are overlooked. An important paper by Martens & Nazarenko (Z Zool Syst Evol-forsch 31: 127-143, 1993) about the evolutionary relationships within the Willow Tit *Parus montanus* complex is not mentioned. They show that songs of some subspecies of the Willow Tit are almost identical to those of the Black-capped Chickadee *P atricapillus* and argue that these taxa should be treated as members of the same species *P atricapillus*. No reference is made to the rich Italian and Russian literature on the hybrid zones of Carrion Crow *Corvus corone corone*, Hooded Crow *C c cornix* and Eastern Carrion Crow *C c orientalis*. In the areas where Carrion and Hooded Crows are in contact, assortative mating has been recorded, which means that selection is reducing hybridization. Several parameters associated with reproduction and survival indicate that hybrids are inferior relative to the parental species. Species status for these taxa is biologically justified because the populations are essentially genetically isolated due to the presence of both pre- and post-mating isolating mechanisms. In the hybrid zones of Hooded and Eastern Carrion Crows, assortative mating has been observed as well, though hybrids did not show a reduced fitness. Russian authors argue

that the crows should be regarded as separate species. I would direct interested readers to papers by Rolando, Saino, Kryukov and Blinov. Two carefully designed studies by Seutin et al (Auk 109: 771-785, 1992; 110: 832-843, 1993) of plumage and morphometric variation in Common Redpoll *Carduelis flamma* and Arctic Redpoll *C hornemanni* are not cited. Their results did not rule out the possibility that the redpolls are conspecific. No mention was made of the song differences between the Palearctic and Nearctic subspecies of Two-barred Crossbill *Loxia leucoptera* which suggest that they may be separate species, as pointed out by Elmberg (Birding World 5: 193, 1992; Auk 110: 385, 1993). Beaman's coverage of the Russian and North American literature is incomplete. Disregard of studies by Kalyakin, Marova, Formozov, Panov and Zink results in incomplete discussions on the taxonomy of Middendorff's Grasshopper Warbler *Locustella ochotensis*, Siberian Chiffchaff *P c tristis*, Turkestan Tit *P bokharensis*, Isabelline Shrike *Lanius isabellinus* and Fox Sparrow *Passerella iliaca*. Many citations seem to have been directly copied from Sibley & Monroe and I doubt if Beaman has checked all these references.

Beaman seems to resent the latest trends in classification and would like to stick to the old classifications because this would 'remove the need for never-ending upheavals to data-storage and indexing systems ... in order to make these coincide with the latest, most experimental views of systematists'. Therefore, Beaman offers us the old Wetmore order adopted by Voous since 'the 'Voous order' is now so well-entrenched and well-liked as the standard for the Palearctic region'. As understandable as this temptation is, common usage has to be sacrificed if classifications are to have a meaning by themselves instead of a mere function as indexing systems. A classification is a hypothesis of relationships. If new, well executed, studies show that previous representations of relationships are wrong, we should be prepared to change a classification. The classifications by which we organize our perceptions of relationships do not only reflect our views but also constrain them. An example of this may be instructive. Because the old classification is indeed 'well-entrenched' many of us probably still believe that divers and grebes are closely related. In reality, however, their relationship is about as distant as that between swallows and swifts. The superficial resemblance of divers and grebes is not due to common ancestry, as the old classification would suggest, but is the result of convergent evolution. Recent studies have shown that the divers are related to the Procellariiformes (the order that includes the albatrosses, shearwaters and storm-petrels), while the grebes represent a distinct early branch in the phylogenetic tree.

Classifications are important for comparative studies of morphology, ecology, ethology and biogeography, where hypotheses on the origin of characters or distributions often depend on the phylogenetic relationships of taxa under study. The relationships reflected in the Wetmore-Voous classifications still represent more-or-less educated guesses, though the classifications have

achieved an almost immortal status. Beaman seems to realize this and remarks 'there is no attempt to imply that a standard order indicates taxonomic relationships'. However, who would believe that Beaman's list is a random sequence of species taxa without regard for taxonomic relationships?

In the introduction, Beaman states that Sibley & Ahlquist's (1990) classification 'remains highly controversial'. I wonder whether Beaman has had a taste of the developments and breakthroughs in avian systematics that occurred after the publication of their work. The classification by Sibley & Ahlquist was initially received with scepticism by many ornithologists but five years after their publication many parts of their phylogeny have been corroborated by independent workers and there are no studies that have falsified their conclusions about higher-level relationships. In fact, after five years, their classification is probably better supported by existing data than the Wetmore classification, the first version of which appeared almost 70 years ago. One might also note, as Beaman did not, that there are many more interesting developments in this field. Among these are phylogenetic analyses of the cormorants, ducks, raptors, cranes, shorebirds, swallows, tits and rosefinches. Although *Palaearctic birds* seems to be primarily aimed at the birding community, I strongly feel that the interest of birders in taxonomic relations is underestimated by the book. I do not believe, for example, that there are many birdwatchers who would not be interested to learn that the Crab-plover *Dromas ardeola* is far more closely related to the gulls and terns than to the plovers, as two independent studies have shown. I hope that future attempts to produce a standard list of birds will not ignore these developments since they will considerably extend our understanding of systematic relationships.

Nomenclatural changes are almost always the result of taxonomic decisions and are dictated by a set of rules. Beaman's consequent reference to 'alternative' genus names is inappropriate since genus names are not interchangeable. Names for genera often have synonyms, which are not alternatives. For example, *Propyrrhula* is not an alternative genus name for *Pinicola subhimachalus* (Crimson-browed Finch) but should only be used when Pine Grosbeak *P. enucleator* and Crimson-browed Finch belong to different lineages or, in technical terms, when the genus *Pinicola* is a polyphyletic group of species. This, incidentally, has recently been demonstrated by a molecular analysis, so Beaman's use, without comment, of *Pinicola* for the Crimson-browed Finch instead of Voous's *Propyrrhula* was erroneous. Likewise, Banded Martin does not belong to the genus *Riparia* and should be called *Neophedina cincta*; Intermediate Egret and Great Egret should be named *Mesophoxys intermedia* and *Casmerodius alba*, respectively, and should not be placed in *Egretta*. As Beaman's understanding of nomenclatural matters is evidently incomplete, his opinions on generic names should be weighed accordingly.

Wilson's Phalarope *Phalaropus tricolor* is placed in the monotypic genus *Steganopus* based on an allozyme

study by Dittmann et al. This study did not discuss the question of generic placement and it seems likely that Beaman has adopted this change from Sibley & Monroe, because both Sibley & Monroe and Beaman incorrectly cite the pagination of the Dittmann et al paper. Beaman overlooked a subsequent study by the same authors (Auk 108: 771-779, 1991) in which the relationships of Wilson's Phalarope appeared to be far less clear. A recently published morphological analysis (Condor 97: 174-196, 1995) supported the traditional arrangement of the phalaropes. Because of the incongruence of the data, the use of *Steganopus* for Wilson's Phalarope is premature.

Palaearctic birds will reach a wide audience of birders and professional ornithologists and, if it is as successful as the Voous list, will influence the way many of us look at systematic relationships. My assessment is that *Palaearctic birds* fails as a standard list of the birds of the Palaearctic because the author does not specify his methods explicitly, which has resulted in an inconsistent list of species, and because his coverage of the literature is incomplete. Use of modern approaches to taxonomy could have enhanced the book immeasurably. This book, therefore, is not a state-of-the-art review of the taxonomy of Palaearctic birds, and its value as a reference work is limited. GEORGE SANGSTER

COLIN RICHARDSON (EDITOR) 1994. *Emirates Bird Report 18*. Emirates Bird Records Committee, PO Box 50394, Dubai, United Arab Emirates. 131 pp. GBP 7.00.

De Verenigde Arabische Emiraten staan de laatste jaren nadrukkelijk in de belangstelling. Niet in de laatste plaats omdat veel ornithologen van mening zijn dat ze eigenlijk bij het Westpalaearctische gebied horen (samen met de rest van het Arabische Schiereiland). Daarnaast zijn er de laatste jaren enkele interessante ontdekkingen gedaan, zoals het overwinteren en doortrekken van Grote Kanoeten *Calidris tenuirostris*.

Het 18e jaarverslag geeft in de eerste 81 pagina's een uiteenzetting over het ornithologische jaar 1993. De lijst geeft een goed beeld van welke soorten men waar en wanneer kan verwachten en laat zien dat vogelen in dit deel van het Arabische Schiereiland vol verrassingen kan zijn. Vijf soorten zijn in 1993 aan de lijst toegevoegd: Goudplevier *Pluvialis apricaria*, Zwarte Stern *Chlidonias niger* (twee waarnemingen), Mongoolse Pieper *Anthus godlewskii* (maar liefst 15 exemplaren), Cetti's Zanger *Cettia cetti* en Grauwe Fitis *Phylloscopus trochiloides*.

De overige 51 pagina's worden gevuld met artikelen over een aantal van bovengenoemde soorten, waarbij met name dat over de Mongoolse Piepers erg levendig en emotioneel geschreven is. Andere artikelen behandelen de doortrek in het voorjaar van de Kleine Tornvalk *Falco naumanni*; het eerste bewezen broed-geval van de Renvogel *Cursorius cursor*; de eerste Struikrietzangers *Acrocephalus dumetorum* (in 1994); en de status van Kleine Spotvogel *Hippolais caligata*, en dan met name van de markante (onder)soort *H(c) rama*,

als broedvogel. Het verslag is opgesierd met een aantal leuke foto's, waarbij die van de eerste Aziatische Wespindief *Pernis ptilorhynchus* voor het Arabische Schiereiland (uit 1992) speciaal het vermelden waard is.

Het verslag is een 'must' voor iedere vogelaar die van plan is deze interessante uithoek van de WP (?) te bezoeken. MAX BERLIJN

JAMES E COE 1994. *Eastern birds: a guide to field identification of North American species*. Golden Press, New York, NY, USA. 160 pp. ISBN 0-307-13671-X. USD 11.95.

This little and cheap bird guide has gone largely unnoticed in Europe. At first sight, the book seems rath-

er insignificant. A second look, however, shows that the pictures are excellent. This comprehensive booklet surely has great value not only for the novice or casual eastern North American birder for which it was designed but also for birders keen to see Nearctic vagrants in western Europe. In many cases, the plates offer clearer pictures than well-known American field guides. Obviously, it is less complete than the supposedly best North American field guide produced by National Geographic Society (1983), and species like Bicknell's Thrush *Catharus bicknelli* or Connecticut Warbler *Oporornis agilis* are not even mentioned. On the other hand, this results in a very light-weighted and easy to carry booklet which includes all but the most unlikely Nearctic WP vagrants. ARNOUD B VAN DEN BERG

Aankondigingen & verzoeken

Club 30.26 Het eerste bulletin van de Club 450 io, dat als supplement met Dutch Birding 17:3, 1995, naar alle in Nederland woonachtige abonnees werd gezonden, heeft op plaatselijk niveau reeds navolgers gevonden. Onder redactie van Arjan van Egmond (01718-13382) en Arnold Meijer (01718-26271) verscheen op 1 augustus 1995 het eerste nummer van de nieuwsbrief van de Club 30.26. Hierin wordt voor Katwijkse vogelaars en andere geïnteresseerden informatie gegeven over 'het vogelen en de vogelaars zelf' en niet zozeer over vogels, want daar bestaat in Katwijk, Zuidholland, het vogelwerk-groepblad Duinstag voor. De clubnaam is afkomstig van het kilometerblok van Katwijk. Naast milde persiflage op de teksten in het bulletin van de Club 450 io wordt iedere belangstellende in 12 pagina's getraakteerd op uitgebreide informatie over, onder meer, de volledige Katwijk-

se lijst (281 soorten) en een aantal persoonlijke lijsten, die met behulp van de door de Club 450 io opgestelde telregels recent zijn bijgewerkt. René van Rossum blijkt met 267 de meeste soorten in Katwijk te hebben gezien.

Oriental & African Bird Clubs on Internet Birders hooked up to Internet can now access bulletin boards published by the Oriental Bird Club (OBC) and the African Bird Club (ABC). Anyone connected to Internet can now browse through OBC and ABC material, including photographs and birds sounds. The bulletin boards are signposted from the main Internet directories like Lycos and Galaxy. To get to the OBC/ABC pages directly, point a 'world-wide-web' browser like Netscape or Mosaic at: <http://www.gold.net/users/dj10/obcome.html>.

DBA-nieuws

DBA-vogelweek op Texel in oktober 1995 Ook dit najaar zal er weer een DBA-vogelweek gehouden worden, en wel van zaterdag 14 tot en met zondag 22 oktober 1995 op Texel, Noordholland. In het bestuur is overwogen dit jaar voor een andere periode (bijvoorbeeld eind september) en een andere locatie te kiezen. De herfstvakantie blijft echter voor veel mensen de meest geschikte tijd om een week vrij te nemen. Bovendien is Texel van alle eilanden nog steeds het gemakkelijkst te bereiken. Daarom is uiteindelijk besloten om alles bij het oude te laten.

Hopelijk zullen veel vogelaars in de gelegenheid zijn om tenminste op enkele van deze dagen naar Texel te

komen. Accommodatie moet zelf geregeld worden. Tijdens de vogelweek zullen er weer avondlezingen worden georganiseerd, en wel op zaterdag 14, maandag 16 en vrijdag 20 oktober. De eerste twee avonden vinden plaats in het Eierlandse Huis, Klimopstraat 3, De Cocksdorp; de laatste avond in vakantiecentrum De Krim, eveneens in De Cocksdorp. De avonden beginnen om 20:00 en de entree bedraagt NLG 5.00 per avond. Over de onderwerpen van de lezingen volgt later informatie via de Dutch Birding-vogellijn. Eén van de avonden zal besteed worden aan een 'mystery bird-competitie'. Op donderdag 19 oktober zal een 'big day' worden georganiseerd. CHRIS QUISEL

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic in **July 1995** and focuses on north-western Europe. Additional information covering earlier or later reports is included as well. Some records of species outside the WP are also mentioned. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by the rarities committee of the relevant country.

A **Black-throated Diver** *Gavia arctica* at Van Gölü on 11 July was the fourth inland for Turkey and the third in summer for this locality. During 17-24 July, a **White-bill-**

ed Diver *G. adamsii* stayed on Fetlar, Shetland, Scotland. In the Netherlands, a pair of **Red-necked Grebes** *Podiceps grisegena* successfully bred at Boerenveensche Plassen, Hoogeveen, Drenthe. On 27 July, two **soft-plumaged petrels** *Pterodroma feae/madeira/mollis* and one **Wilson's Storm-petrel** *Oceanites oceanicus* flew past Cape Clear, Cork, Ireland (the latter species had also been reported here on 18 and 20 July). On 25 August, a soft-plumaged petrel, a Wilson's Storm-petrel, a **Little Shearwater** *Puffinus assimilis* and 13 **Sabine's Gulls** *Larus sabini* were seen at Bridges of Ross, Clare, Ireland. On 26 August, single soft-plumaged petrels flew past

140 Ivory Gull / Ivoormeeuw *Pagophila eburnea*, adult, Inverness, Highland, Scotland, 19 July 1995 (Rob Wilson)

141 Olivaceous Warbler / Vale Spotvogel *Hippolais pallida*, Benacre, Suffolk, England, 13 August 1995 (Rob Wilson)

142-143 Audouin's Gull / Audouins Meeuw *Larus audouinii*, Boulogne-sur-Mer, Pas-de-Calais, France, July 1995 (Roger Tonnel)

Kerry Head, Kerry, Ireland, in the morning and Brandon Point, Kerry, in the evening. On 21 August, during moderate north-easterly winds, the first **Bulwer's Petrel** *Bulweria bulwerii* for the Netherlands flew from 08:30 to 11:15, low above mudflats and among roosting Eurasian Curlews *Numenius arquata* and gulls, at Westplaat, south of Maasvlakte, Zuidholland; after it was photographed within a distance of 50 m and seen by c 30 twitchers, it flew off to the North Sea. Cape Clear experienced its best seabirding year since 1981 with highest numbers on 28 July when 692 **Cory's Calonectris** *diomedea*, 985 **Great Puffin** *Puffinus gravis*, 32 **Sooty P** *Puffinus* and, in just one hour, 11 976 **Manx Shearwaters** *Puffinus* were counted. On the same day, also in Ireland, 200 Cory's and more than 150 Great Shearwaters flew past the Old Head of Kinsale, Cork. In Kerry, more than 1000 Cory's Shearwaters flew past Brandon Point between 17:00 and 20:00 on 26 August. The numbers of **Balearic Shearwaters** *P. mauretanicus* in north-western Europe appeared to be higher than ever; during July, 107 were reported in Britain and in July-early August 13 in the Netherlands, including in England a record 24 at Cley, Norfolk, on 10 July, 11 at Porthgwarra, Cornwall, on 28 July and 10 at Prawle Point, Devon, on 27 July. A small **Puffin** shearwater photographed at Eilat, Israel, on 18-21 June 1992 has been assigned to **Mascarene Shearwater** *P. atrodorsalis*, the recently described new species from the western Indian Ocean, of which the holotype concerned an adult found alive at Durban, South Africa, on 20 January 1987 (Birding World 7: 274-278, 1994; Bull Br Ornithol Club 115: 75-87, 1995). This summer, for the first time since 1990, the formerly faithful **Swinhoe's Storm-petrel** *Oceanodroma monorhis* has not been tape-lured and trapped at Tynemouth, Tyne & Wear, England (cf Dutch Birding 15: 230, 1993; 16: 157, 1994). The number of **Northern Gannets** *Morus bassanus* breeding on Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, increased to four pairs; in 1991, this species bred for the first time on Helgoland (and in Germany).

In Bulgaria, 60 adult with 12 young **Dalmatian Pelicans** *Pelecanus crispus* were reported from the Srebarna colony. In June and July, the first four breeding pairs of **Little Egret** *Egretta garzetta* for Belgium raised nine young at Het Zwin, Knokke, Westvlaanderen; there was also at least one pair breeding at Quackjeswater, Voorne, Zuidholland. The now traditional late summer influx in southern England reached 240 individuals in late July. The largest group in the Netherlands was 40 at Saeftinghe, Zeeland, on 26 August, when 23 were counted at Het Zwin as well. Two **Black Storks** *Ciconia nigra* stayed throughout the summer at Fochteloërveen, Drenthe/Friesland, but the first nest for the Netherlands could not (yet) be found. In Israel, three **Bald Ibises** *Geronticus eremita* were flying north over the Arava valley on 8 April. Seven downy young **Chilean Flamingo's** *Phoenicopterus chilensis* were seen at Zwillbrocker Venn, Nordrhein-Westfalen, Germany, on 15 August; five of these had been ringed. In total, apart from c 40 Chilean, up to 20 **Greater P** *ruber roseus* and two **Caribbean Flamingo's** *P. r. ruber* spent at least part of the

summer at this northernmost flamingo breeding colony in the world.

In the Netherlands, flocks of **Ruddy Shelducks** *Tadorna ferruginea* were again seen in the traditional late July-August period, including up to nine at Workumerwaard, Friesland, six flying past Castricum, Noordholland, and up to 47 at Stichtse Brug, Huizen, Noordholland. The second **Cotton Pygmy-goose** *Nettapus coromandelianus* for Saudi Arabia was a male near Riyadh on 8-10 May. An adult male **Mandarin Duck** *Aix galericulata* ringed at Taplow Court, Buckinghamshire, England, on 13 March 1993 was trapped and released in Zuid-Kennemerland, Noordholland, the Netherlands, on 24 April 1993. Another recovery concerned an adult male ringed in Zuid-Kennemerland on 9 April 1989 and trapped at Lound, Suffolk, England, exactly a year later (Ring & Migr 16: 46, 1995). Previous recoveries from Hungary and Russia suggest that birds from the well-established breeding population in England frequently fly to and fro continental Europe. The long-staying male **Black Duck** *Anas rubripes* remained on Tresco, Scilly, England, and one was present at Tacumshin, Wexford, Ireland, from 24 June to 1 July. A new colony of **Velvet Scoter** *Melanitta fusca* for Turkey was discovered at Aktas Gölü, near the Georgian border, on 13-14 July when 725 birds including many immatures were seen. Other colonies are known from Nemrut Dagi near Tatvan, and from Balik Gölü. A female **Bufflehead** *Bucephala albeola* at Bognaes, Sjælland, may be accepted as the first for Denmark. The third summer record of **Smew** *Mergus albellus* for Turkey concerned a male and two females at Apolyont Gölü on 27 May. Also in Turkey, 350 **White-headed Ducks** *Oxyura leucocephala* were counted at Burdur Gölü on 23 July (a significant number so early in the season).

For its seventh summer, the regular **Steller's Sea Eagle** *Haliaeetus pelagicus* returned to Taku Inlet, near Juneau, Alaska, USA, where it stayed from 2 May until at least 16 June (cf Dutch Birding 16: 158, 1994). A dark-morph **Booted Eagle** *Hieraetus pennatus* resident at NP Hoge Veluwe, between Arnhem and Otterloo, Gelderland, on 13-21 July and once again on 26 July was the third for the Netherlands and the first twitchable. This species' first documented breeding for Germany this summer was successful with two young. In Catalonia, Spain, the populations of **Lesser Kestrel** *Falco naumanni* near Maials appear to recover, with 18 pairs breeding. In France, up to five **Purple Swamphens** *Porphyrio porphyrio* stayed at Étang du Canet, Pyrénées-Orientales, from 15 July into late August. The life of an adventurous **Common Coot** *Fulica atra* ringed as a chick at Coto de Doñana, Huelva, southern Spain, on 23 June 1990 came to an end when it was predated by a Great Skua *Stercorarius skua* on Foula, Shetland, Scotland, on 24 April 1992 (Ring & Migr 16: 49, 1995). A **Demoiselle Crane** *Anthropoides virgo* was photographed at Kemijärvi, Finland, during 16-20 June. The populations of **Little Bustard** *Tetrax tetrax* in the steppes of Catalonia, Spain, made a substantial recovery, raising from 612 singing males in 1994 to more than 1000 in 1995.

The ninth and 10th **Collared Pratincoles** *Glareola pratincola* for Denmark were seen at Solbjerg, Sjælland, on 25 June and at Skagen, Nordjylland, on 27-28 June. In Norfolk, one flew between Titchwell, Snettisham and Cley during 3-23 July. If accepted, an adult-summer **Lesser Sand Plover** *Charadrius mongolus* seen at Pointe de l'Aiguillon, north of La Rochelle, Vendée, on 21-22 July was the first for France. In the Pyrénées, a pair of **Dotterels** *C. morinellus* bred in the same area where the first nest for Spain was found last year. In the Netherlands, an adult **Sociable Plover** *Chettusia gregaria* stayed near Kamerik, Utrecht, on 9-21 July. In Ireland, **Semi-palmated Sandpipers** *Calidris pusilla* were present at Tacumshin on 11-15 July, at Ballycotton, Cork, from 30 July and at Shannon Airport, Limerick, on 27 August. In Norway, one was reported at Slettnes, Finnmark, on 5 July and in France, an adult at Bouin, Vendée, on 13 August. If accepted, an adult-summer **Western Sandpiper** *C. mauri* at Pointe d'Aiguillon on 22-30 July would be the second for France in this century. The 10th **Red-necked Stint** *C. ruficollis* for Sweden was trapped and ringed at Ottenby, Öland, on 17-18 July and the 11th was seen on Gotland on 18 July. An adult was videotaped at river Wansbeck, Blyth, Northumberland, England, on 12-13 August. The first **Least Sandpiper** *C. minutilla* for Norway was reported at Hamningberg, Finnmark, on 10 June, staying together with a **White-rumped Sandpiper** *C. fuscicollis*. Another Least was well-watched at Sidlesham Ferry, West Sussex, England, on 19-25 July. A **Buff-breasted Sandpiper** *Tryngites subruficollis* was summering at Berneray, Western Isles, Scotland, from 23 June until at least 14 July. The second for Hungary was an adult near Pély on 15-17 August. A flock of 24 **Marsh Sandpipers** *Tringa stagnatilis* in the Camargue, Bouches-du-Rhône, on 26 August was the species' largest in France. The third **Lesser Yellowlegs** *T. flavipes* for the Netherlands was briefly (30 min) seen at Petten, Noordholland, on 6 August.

In the Hortobágy, Hungary, at least three **Great Black-headed Gulls** *L. ichthyaetus* were reported during this summer, including an adult. Another adult was seen at the Vistula mouth, Poland, on 22-23 July. On 15 July, during high tide, more than 1600 **Mediterranean Gulls** *L. melanocephalus* were counted in one flock roosting in meadows near Outreau, Pas-de-Calais, north-western France. Many of these arrived from the south-western Netherlands where 225 pairs have bred in 1995. For the first time ever, a pair bred in the Kittiwake *Rissa tridactyla* colony on Helgoland. An adult **Laughing Gull** *L. atricilla* on Langli on 1-18 July was the fourth for Denmark. In England, a first-summer stayed in Suffolk on 5-11 July and then moved to Dungeness, Kent, where it was present from July into August. In France, more than 50 **Sabine's Gulls** were seen at sea off Les Sables d'Olonne, Vendée, on 19 August. In northern Norway, a **Bonaparte's Gull** *L. philadelphia* was reported from Hamningberg, Finnmark, on 3 July. In south-western Netherlands, a pair of **Greater Black-backed Gulls** *L. marinus* bred for the third year in succession, this time at Krammer-Volkerak; contrary to 1992-94, no **Little**

Gulls *L. minutus* bred in this area (however, one breeding pair was reported at Houtribsluizen, Flevoland). In the Camargue, 850 breeding pairs of **Slender-billed Gull** *L. genei* were counted this spring. The final count of **Audouin's Gulls** *L. audouinii* at the Ebro delta, Catalonia, Spain, was 10 300 pairs. A moulting second-summer discovered on 15 June at Boulogne-sur-Mer, Pas-de-Calais, was still seen on 28 July (cf Dutch Birding 17: 120, 1995). In northern Norway, a second-winter **Ring-billed Gull** *L. delawarensis* stayed at Vardo, Finnmark, from 24 June to 20 July; an adult was present at Klæbu, Sor-Trøndelag, from 13 July into August. Hard rings introduced 30-35 years ago have now been available long enough to record the oldest birds, including a **Lesser Black-backed Gull** *L. fuscus* of 31 years and 10 months and a **Kittiwake** of 28 years and six months; another long-living Kittiwake ringed as a nestling in Tyne & Wear on 1 July 1967 was still alive on Öland, Sweden, on 23 January 1993 (Ring & Migr 16: 41, 53, 1995). Probably, the same adult-summer **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* staying at Teesside, Cleveland, England, from 12 to at least 27 June was seen again off Farne Islands, Northumberland, on 14 and 19 July. In Denmark, the long-staying adult at Skagen was still present on 21 June. An adult **Ivory Gull** *Pagophila eburnea* at Inverness, Highland, on 18-22 July was regarded as Britain's best bird of the month; it was also the species' first July record for Britain. In the Ebro delta, the only colony of **Gull-billed Tern** *Gelochelidon nilotica* in Catalonia, increased to 300 pairs. An adult **Lesser Crested Tern** *Sterna bengalensis* was seen in the Camargue on 28-29 May. In Britain, one was reported on Isle of Wight on 3 July. For its 12th year, the regular female visited Farne Islands, and it also turned up at Teesmouth, Cleveland, on 15 July and Tynemouth on 29 July. A **Roseate Tern** *S. dougallii* ringed as a chick on Rockabill, Dublin, Ireland, on 13 July 1991 and encountered at a breeding colony on Bird Island, Massachusetts, USA, on 11 July 1993 constitutes this species' first transatlantic recovery (Ring & Migr 16: 14-15, 1995). The 550 breeding pairs on Rockabill this summer represented a 40% increase over last year, and the total Irish population has now increased to c 630 pairs. At Zeebrugge, Westvlaanderen, Belgium, an adult hybrid **Roseate x Common Tern** *S. dougallii* x *hirundo* was trapped and measured; it was paired with a Common Tern *S. hirundo* and produced young. In Scotland, the long-staying **Forster's Tern** *S. forsteri* remained in Grampian until at least 22 July (cf Dutch Birding 17: 122, 1995). An adult **Long-tailed Skua** *Stercorarius longicaudus* was seen at Jökulsárlón, south-eastern Iceland, on 18 July. From 1 June onwards, two **Puffins** *Fratercula arctica* were staying near the auk colony on Helgoland (where they have never bred).

Spain's easternmost population of **Black-bellied Sandgrouse** *Pterocles orientalis* in Lleida increased to 16 pairs; it had almost disappeared six years ago. The second **Oriental Turtle Dove** *Streptopelia orientalis* for Israel was photographed at Eilat on 27 April. The first juvenile **Great Spotted Cuckoo** *Clamator glandarius* for Cleveland was seen at Greatham Creek on 2-9 July. The

third for Sweden and the first twitchable stayed at Anderslöv, Skåne, on 16-18 July. If accepted, an individual at Varanger, Finnmark, on 17 July must be the species' northernmost record ever. In the Netherlands, a confiding juvenile stayed on Schiermonnikoog, Friesland, on 28-29 July. In Donegal, Ireland, a **Snowy Owl** *Nyctea scandiaca* was seen at Malin Head on 6 June and on Aranmore on 5 July. Details on the first three breeding records of **Pygmy Owls** *Glaucidium passerinum* for Nordrhein-Westfalen, Germany, during 1994 were published in *Charadrius* 31: 126-136, 1995; one pair bred successfully in a nest-box in the central part of the Ebbe hills (110 km from the Dutch border), and two pairs in Wittgenstein, near Siegen. The fourth **Pallid Swift** *Apus pallidus* for Norway was photographed on Utsira, Rogaland, in June and a **Pacific Swift** *A. pacificus* was reported at Ulvik, Hordaland, on 18 June. The first **Little Swift** *A. affinis* for Portugal was seen at the Lizandro mouth on 26 May. In Scotland, a **Roller** *Coracias garrulus* stayed near Kyle of Lochalsh, Highland, on 22-25 July. A **Middle Spotted Woodpecker** *Dendrocopos medius* at Fan Bay near St Margaret's, Kent, was reportedly seen during 20 minutes after it flew in from the sea on 19 August. If accepted, it will be the first vagrant woodpecker from the European continent for the British list.

In Poland, a **Calandra Lark** *Melanocorypha calandra* was seen near Szczecin on 2 April. A **Crag Martin** *Ptyonoprogne rupestris* was reported from Dyfedd, Wales, on 2 August. In late May, no less than 18 singing **Citrine Wagtails** *Motacilla citreola* were reported from the same river mouth in Poland. A **Hedge Accentor** *Prunella modularis* killed by a cat this year at Dotlingen near Wilhelmshaven, Schleswig-Holstein, was ringed almost 24 years ago on Schiermonnikoog, Friesland, on 16 October 1971. Apart from the male **Rock Thrush** *Monticola saxatilis* at Holme, Norfolk, on 22-25 May another was seen on Helgoland on 30 May. The first breeding records of **Ring Ouzel** *Turdus torquatus* for Nordrhein-Westfalen occurred in the Rothaar mountains, not far from the highest point of Hochsauerland, at 700 m altitude, with four young fledging in 1993 and two in 1994. The first **American Robin** *T. migratorius* for Denmark was video-taped at Gjerrild, Arhus, on 16 November 1994. Three **Paddyfield Warblers** *Acrocephalus agricola* were trapped in Finland during June. In eastern Turkey, one was seen at the regular site in the southern Van marshes on 10 July. The first for Poland was trapped at the Vistula lagoon on 9 July and the third for Hungary near Fehérto on 21 July. The recent report on bird ringing in England (*Ring & Migr* 16: 16-64, 1995) gives details on two interesting recoveries of very rare warblers in 1993: a **Blyth's Reed Warbler** *A. dumetorum* ringed at Skarstad, Jönköping, Sweden, on 29 September being trapped at Dungeness, Kent, on 2 November, and a **Booted Warbler** *Hippolais caligata* ringed at Spurn Head, Humberside, on 16 September being trapped at Wetteren, Oostvlaanderen, Belgium, on 5 October. An

Olivaceous Warbler *H. pallida* stayed at Benacre, Suffolk, England, from 12 to at least 13 August. Another male **Sardinian Warbler** *Sylvia melanocephala* in Britain this spring was singing at Dungeness on 14 June (cf *Dutch Birding* 17: 122, 1995). A recent study by Andreas Helbig et al shows that **Western Bonelli's Warbler** *Phylloscopus bonelli bonelli* and **Eastern Bonelli's Warbler** *P. b. orientalis* are more different genetically (8.3-8.6%) than many well-defined species (*J. Avian Biol* 26: 139-153, 1995). Together with the vocal differences (cf *Dutch Birding* 8: 48-52, 1986), this would suggest that the taxa would be better treated as full species (Alan Knox in litt). There are four records of Eastern Bonelli's Warbler for the Netherlands, but none is currently accepted for Britain and Ireland. In the same paper, it is shown that the level of differentiation between **Green Warbler** *P. nitidus* and **Greenish Warbler** *P. trochiloides* can be regarded as intermediate between species and subspecies (2.5-3.1%). The sixth **Isabelline Shrike** *Lanius isabellinus* for Norway was trapped on Jomfrulund, Telemark, on 29-30 May. In the Netherlands, the long-staying pair of **House Crows** *Corvus splendens* was seen again west of the Harwich ferry at Hoek van Holland, Zuidholland, on 17 August. The total of **Rosy Starlings** *Sturnus roseus* for Britain this summer was 14 individuals. The eighth **Pine Bunting** *Emberiza leucocephalos* for North Ronaldsay, Orkney, Scotland, was a male on 17 June. The second **Cirl Bunting** *E. cirius* for Denmark was a male trapped at Blåvand, Ribe, on 10 June. In June, five male **Black-headed Buntings** *E. melanocephala* were seen in Britain (cf *Birding World* 8: 215, 1995).

For a number of reports, publications in *Birding World*, *Birdwatch*, *Bird Watching*, *British Birds*, *Charadrius*, *Limicola*, *Linnut*, *Ornithos*, *Ringing & Migration*, *Vår Fågelvärld*, *Winging It* and *World Birdwatch* were consulted. News from Britain was kindly supplied by *Birdline* (0891-700-222) and *Rare Bird News* (0881-888-111). We wish to thank Peter Arctander, Mindy Baha El Din, Sherif Baha El Din, Peter Barthel, Tony Clarke (Canary Islands), Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hugues Dufourny, André Duiven, Marc Duquet, Enno Ebels, Annika Forsten, Vasuta Gábor, Steve Gantlett, Steve Geelhoed, Hans Groot, Terry Guillaume (Swiss Bilingual Birdline), Ricard Gutiérrez, Hans ter Haar, Tom van der Have, Felix Heintzenberg, Ferdy Hieselaar, Jeff Higgott, Remco Hofland, Ted Hoogendoorn, Evert van Huijssteeden, Dietmar Ikemeyer, Erling Jirle, Guido Keijl, Jan Kelchtermans, Guy Kirwan (OSME), Alan Knox, Harry Lehto, Anthony McGeehan, Peter Meininger, Richard Millington, Dominic Mitchell, Killian Mullaney, Gerald Oreel, Arie Ouwerkerk, Esko Pasanen, Colin Richardson, John Ryan, Bjørn Einar Sakseid, Thijs Sanderink, Aat Schaftenaar, Bob Scott, Hadoram Shirihai, Gunter De Smet, Vincent van der Spek, Tadeusz Stawarczyk, Peter Symens, Holmer Vonk, Alex Wieland, Rob Wilson and Ecsedi Zoltán for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands
George Sangster, Nieuwe Rijn 27, 2312 JD Leiden, Netherlands

144 Bulwer's Petrel / Bulwers Stormvogel *Bulweria bulwerii*, Maasvlakte, Zuidholland, Netherlands, 21 August 1995 (Bernd de Bruijn) **145** Ross's Gull / Ross' Meeuw *Rhodostethia rosea*, Greatham Creek, Teesside, Cleveland, England, June 1995 (Robin Chittenden) **146** Least Sandpiper / Kleinste Strandloper *Calidris minutilla*, Sidlesham, West Sussex, England, July 1995 (Dave Stewart)

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de maanden **juni-juli 1995**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres.

Nederland

DIJKERS TOT VALKEN Een onvolwassen **Ijsduiker** *Gavia immer* verbleef van 15 juni tot in augustus aan de wadkant van Texel, Noordholland. Een **Parelduiker** *G. arctica* vloog op 24 juni langs Scheveningen, Zuidholland. Een geslaagd broedgeval van de **Roodhalsfuut** *Podiceps grisegena* vond plaats op de Boerenveense Plassen bij Hoogeveen, Drenthe. In juli waren minstens 90 **Geoorde Futen** *P. nigricollis* aanwezig aan de wadkant van Texel en nog eens 20 bij het Dijkwater, Zeeland. Drie **Noordse Pijlstormvogels** *Puffinus puffinus* werden gezien op 8 juni langs Camperduin, Noordholland, en twee exemplaren op 16 juni langs Vlieland, Friesland. Van de **Vale Pijlstormvogel** *P. mauretanicus* werden de volgende waarnemingen verricht: bij Camperduin op 9, 16 en 31 juli en 1, 3, 4 (twee) en 5 augustus, bij Vlieland op 17 juli en 2 augustus, bij Katwijk, Zuidholland, en Lauwersoog, Groningen, op 22 juli, buitengaats bij Hoek van Holland, Zuidholland, op 26 juli en bij Scheveningen op 27 juli. Bij Camperduin was soms een vogel enige tijd ter plaatse. Op 13 juli werd een dode onvolwassen **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis* opgeraapt bij IJmuiden, Noordholland. Van het zestal **Kleine Pelikanen** *Pelecanus rufescens* dat op 23 juli ontsnapte uit Avifauna te Alphen aan den Rijn, Zuidholland, werden in de dagen daarna verschillende exemplaren teruggezien, onder meer in de Zeeuwse wateren. **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* waren op 3 juni bij Niezijl, Groningen, op 22 juni bij Oosterwijtwerd, Groningen, op 26 juni in het Harderbroek, Flevoland, van 2 tot 7 juli in Groningen, Groningen, op 3 juli tussen Amsterdam en Haarlem, Noordholland, op 6 juli (al enige dagen) bij Geldrop, Noordbrabant, en op 12 en 18 juli twee à drie bij Eijsden, Limburg. Een onvolwassen **Ralreiger** *Ardeola ralloides* was op 2 augustus kortstondig aanwezig bij Gorinchem, Zuidholland, en een **Koereiger** *Bubulcus ibis* verbleef op 17 juli bij Oud-

dorp, Zuidholland. In deze periode waren alleen al in het Deltagebied, Zuidholland/Zeeland, 20 à 30 **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* aanwezig. Vooral in trek waren de Kwade Hoek, Zuidholland, en het Dijkwater (respectievelijk maximaal acht en 14 individuen). Op Texel liep het aantal in de loop van juli op tot zes. Een schatting voor heel Nederland komt op 35 à 45 exemplaren. De **Grote Zilverreiger** *E. alba* van de Strabrechtse Heide, Noordbrabant, bleef tot in augustus. Buiten de Flevopolders werden exemplaren gezien op 8 juli op het Rammegors, Zeeland, en op 9 juli bij de Kwade Hoek. Vanaf 25 juni werden al 11 **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* opgemerkt, waaronder een groepje van vier op 27 juli boven Den Bosch, Noordbrabant. Een **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* verbleef van 11 tot 20 juni in de Eemshaven, Groningen. Op 2 juli werd deze soort gezien bij Naarden, Noordholland, en op 22 juli vloog een exemplaar met een tak in de snavel het bos in bij de Lepelaarsplassen, Flevoland. **Bronskopeenden** *Anas falcata* waren aanwezig tot 10 juni bij Haarlem en tot 12 juni in de Lauwersmeer. Op 18 juni zwom een mannetje **Witoogend** *Aythya nyroca* in de AW-duinen, Noordholland. Het vrouwtje **Koningseider** *Somateria spectabilis* van Texel werd daar weer eens op 28 juni gemeld. **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* vlogen op 1 juni over Dordrecht, Zuidholland, en op 5 juli over Heesch, Noordbrabant. **Rode Wouwen** *M. milvus* vlogen op 7 juni over Spaarnwoude, Noordholland, op 29 juni over Leiden, Zuidholland, en op 27 juli over de Hoge Veluwe, Gelderland. Een mogelijke **Slangarend** *Circaetus gallicus* vloog op 10 juli over IJsselmuider, Overijssel, en een mogelijke **Steppeuizerd** *Buteo buteo vulpinus* op 5 juni over het Haaksbergerveen, Overijssel. Meerdere waarnemers zagen op 1 juli een adulte **Schreeuwarend** *Aquila pomarina* zuidwaarts gaan over het Amsterdamse Veld, Drenthe. Nadat we het jarenlang hebben moeten doen met eendagsmeldingen van overvliegende **Dwergarenden** *Hieraetus pennatus*, waarvan er inmiddels twee aanvaard zijn (in 1992 en 1993), kwam dit jaar de mogelijkheid om een pleisterende vogel te bezoeken. Van 14 tot 26 juli gaf een donkere vorm vliegshows ten beste op het Reemsterveld op de Hoge Veluwe. **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* verschenen op 11 juni bij Nuenen, Noordbrabant, op 26 juni bij Den Helder, Noordholland, op 6 en 13 juli op de Strabrechtse Heide en op 22 juli bij Maarssen, Utrecht. Een **Slechtvalk** *F. peregrinus* werd op 13 juli gezien bij de Hellegatsplaten, Zuidholland.

RALLEN TOT ALKEN Op 26 juni werden twee **Kleinst Waterhoenders** *Porzana pusilla* gehoord in polder Geestmerambacht, Noordholland. Een **Kraanvogel** *Grus grus* vloog op 28 juni over Kaatsheuvel, Noordbrabant, en een andere verbleef op 31 juli bij De Cocksdorp, Texel, Noordholland. **Steltkluten** *Himantopus*

topus himantopus waren tot 17 juli aanwezig op het Rammegors en op 13 juli bij de Philipsdam, Zeeland. Een **Amerikaanse Goudplevier** *Pluvialis dominica* in zomerkleed werd op 26 juni gemeld in de Bandpolder, Friesland. Op 9 juli werd een **Steppiekievit** *Chettusia gregaria* opgemerkt langs de Hollandse Kade bij Kame-rik, Utrecht; deze vogel bleef tot tenminste 21 juli. **Gestreepte Strandlopers** *Calidris melanotos* werden gezien vanaf 29 juli op Texel en vanaf 31 juli in de Eemshaven en **Breedbekstrandlopers** *Limicola falcinellus* op 12 juni op Texel en van 9 tot 11 juli in de Eemshaven. Enkele **IJslandse Grutto's** *Limosa limosa islandica* werden eind juli/begin augustus gemeld op het wad bij Wieringen, Noordholland. **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* verbleven op 5 en 6 juni (twee) bij Stellendam, Zuidholland; op 10 en 11 juni bij de Wevers Inlaag, Zeeland; van 25 juni tot 15 juli (twee) op het Rammegors; vanaf 9 juli (drie) in de Eemshaven; op 26 juli in de Putten bij Camperduin, Noordholland; op 28 juli bij het Dijkwater; vanaf 28 juli (twee) bij de Workumerwaard; Friesland; en op 29 en 30 juli bij Culemborg, Gelderland. Op 6 augustus werd kortstondig een **Kleine Geelpootruiter** *T. flavipes* gezien bij de plasjes van Bakkersdam ten zuiden van Petten, Noordholland. Een vrouwtje **Grote Franjepoot** *Phalaropus tricolor* werd op 24 en de vroege ochtend van 25 juni vastgesteld bij de Wevers Inlaag. **Grauwe Franjepoten** *P. lobatus* werden gadeslagen op 2 juni bij Harlingen, Friesland, op 12 en 13 juni (twee) en op 22 juli in de Lauwersmeer, op 13 juni bij Egmond aan Zee, Noordholland, op 25 juni bij Krimpen aan den Lek, Zuidholland, van 27 tot 29 juni in de Akerdijkse Plassen, Zuidholland, en op 29 en 30 juni bij de Oesterdam, Zeeland. Een **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus* passeerde op 21 juli Camperduin en adulte **Kleinste Jagers** *S. longicaudus* vlogen op 22 juli over bij Katwijk en bij Castricum, Noordholland. Grotere aantallen **Geelpootmeeuwen** *Larus cachinnans* werden eind juli/begin augustus geteld bij Opheusden, Gelderland (11), en in de Ooypolder, Gelderland (21). Op 20 juli was er een melding van een adulte **Lachmeeuw** *L. atricilla* in zomerkleed bij de Lepelaarsplassen. **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* werden waargenomen op 11 juni in de Lauwersmeer; op 24 juni bij Stellendam; op 8 en 23 juli bij Camperduin; op 11 juli bij Vatrop, Noord-

holland; op 15 juli bij Zierikzee, Zeeland; op 16 en 30 juli bij Schagen, Noordholland; en op 20 juli te Anna Paulowna, Noordholland. **Reuzensterms** *Sterna caspia* verbleven vanaf 28 juni (maximaal drie) in de Lauwersmeer; op 8 en 9 juli bij Zwolle, Overijssel; op 11 juli bij de IJmeerdijk, Flevoland; op 15 juli bij Stellendam en op 30 juli bij Den Oever, Noordholland. Op 25 juni was er een melding van een langsvliegende **Dougalls Stern** *S. dougallii* bij Scheveningen. **Witwangsterms** *Chlidonias hybridus* vlogen op 11 juni op het Beuven, Noordbrabant, en het Soerendonks Goor, Noordbrabant. Vanaf 30 juni werden tenminste drie **Witvleugelsterms** *C. leucopterus* gezien bij Den Oever. Twee **Papegaaiduikers** *Fratercula arctica* waren op 13 juni kort ter plaatse bij Vlieland en één exemplaar werd op 23 juli langs Camperduin gemeld.

KOEKOEKEN TOT GORZEN De enkelen die de moeite namen om naar Schiermonnikoog, Friesland, af te reizen, konden daar op 28 en 29 juli een onvolwassen **Kuifkoekeek** *Clamator glandarius* bewonderen. Op 12 juni verbleef een **Scharrelaar** *Coracias garrulus* op Ameland, Friesland. Een **Hop** *Upupa epops* was op 11 juni aanwezig bij Katwijk. Op 18 juni werd een **Kalanderleeuwerik** *Melanocorypha calandra* vluchtig waargenomen in een wegberm ten zuiden van de Zeelandbrug, Zeeland. Voor de volledigheid zij nog vermeld dat er dit jaar bij het Horsterwold, Flevoland, een geslaagd broedgeval was met vijf uitgevlogen jongen van de **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia*, dat er op 2 juni een vrouwtje **Perzische Roodborst** *Irania gutturalis* aanwezig was bij Katwijk aan Zee, Zuidholland, op 1 juni een **Roodkopklauwier** *Lanius senator* in Nijmegen, Gelderland, en op 2 juni een mannetje **Bruinkopgors** *Emberiza bruniceps* bij de Slikken van de Heen, Zeeland. Op 14 juni werden twee **Beflijsters** *Turdus torquatus* gemeld te Goes, Zeeland. Ook dit jaar verbleef een **Graszanger** *Cisticola juncidis* bij Paal, Zeeland, tenminste van 9 tot 12 juli. **Krekelzangers** *Locustella fluviatilis* zongen dit jaar van 11 tot 13 juni bij het Horsterwold en op 30 juni bij Diemen, Noordholland; na de melding van een exemplaar in juni bij het crematorium te Groningen werd op deze plek van 2 tot 8 juli de zang gehoord.

Ruud M van Dongen, Albertusstraat 4, 5261 AD Vught, Nederland
Remco Holland, Flanorpad 2B, 2333 AN Leiden, Nederland
Peter W W de Rouw, Warande 23, 3705 ZB Zeist, Nederland

België

REIGERS TOT VALKEN Op 4 juni trok een **Kwak** *Nycticorax nycticorax* over het Schietveld te Brecht-Wuustwezel, Antwerpen, van 22 tot 25 juni pleisterde een juveniele vogel bij Eeklo, Oostvlaanderen, en op 29 juli één bij Assenede, Oostvlaanderen. **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* werden opgemerkt te

Harchies, Hainaut (3 en 4 juni); te Zeebrugge, Westvlaanderen (twee tot 26 juli); te Knokke-Zwin, Westvlaanderen (maximaal zes tussen 1 en 26 juli) en op Blokkersdijk, Antwerpen (één-twee op 24 en 25 juli). Een **Grote Zilverreiger** *E. alba* werd op 22 juni waargenomen in het Mechels Broek, Antwerpen. De eerste **Zwarte Ooievaar** *Ciconia nigra* voor Vlaanderen pleisterde van 28 op 29 juni op het Schietveld te Brecht-

Recente meldingen

147-148 Dwergarend / Booted Eagle *Hieraetus pennatus*, donker vorm, Hoge Veluwe, Gelderland, 13 juli 1995 (Niels Gilissen) **149** Kreeklzanger / River Warbler *Locustella fluviatilis*, Groningen, Groningen, juli 1995 (Eric Koops) **150** Kuifkoekoek / Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius*, Schiermonnikoog, Friesland, 28 juli 1995 (Jan Mulder) **151** Grote Franjepoot / Wilson's Phalarope *Phalaropus tricolor*, Wevers Inlaag, Zeeland, 24 juni 1995 (Marc Guyt) **152** Steppekievit / Sociable Lapwing *Chettusia gregaria*, Kamerik, Utrecht, juli 1995 (Marten van Dijl)

Wuustwezel en op 23 juli vloog er één over de Voorhaven van Zeebrugge. Er werden **Krooneenden** *Netta rufina* waargenomen op Blokkersdijk (maximaal drie gedurende de gehele periode) en te Geel, Antwerpen (twee op 14 juni). Een claim van twee **Witooegeenden** *Aythya nyroca* kwam op 22 juni van het Mechels Broek. Een **Slangearend** *Circaetus gallicus* vloog op 21 juni over Brecht. Een ander exemplaar, dat op 25 juni tussen Torgny, Luxembourg, en Velosnes, Frankrijk, net op Frans grondgebied werd waargenomen, vertoefde op 13 juli in Torgny zelf. Er werden **Grauwe Kieken-dieven** *Circus pygargus* gezien te Angre, Hainaut, op 15 juni, te Harchies op 16 juli en bij Thieu, Hainaut, op 19 juli. De Henegouwse waarnemingen van een **Visarend** *Pandion haliaetus* te Harchies op 19 juni, te Fontenoy op 27 juni en te Hensies, op 26 juli hebben waarschijnlijk betrekking op één overzomerend exemplaar. Op 25 juni vloog een onvolwassen mannetje **Roodpootvalk** *Falco vespertinus* over Herseaux, Hainaut, op 27 juni vloog een vrouwtje over Torgny en op 29 juni pleisterde kortstondig een onvolwassen mannetje te Brecht-Wuustwezel. De hybride **Giervalk X Giervalk x Sakervalk** *F rusticolus X rusticolus x cherrug* verbleef nog tot tenminste 19 juni bij Sint-Kruis-Winkel, Oostvlanderen.

RALLEN TOT STERNS **Porseleinhoenders** *Porzana porzana* lieten zich bekijken te Harchies op 14 juni; bij Longchamps, Namur, van 17 tot 19 juli; op Blokkersdijk op 20 juli; bij Sint-Martens-Latem, Oostvlanderen, op 24 juli; en te Lier, Antwerpen, op 29 juli. Op 3 en 4 juni verbleef een **Steltkluut** *Himantopus himantopus* te Harchies. Bij Fontenoy, Hainaut, pleisterden drie op 12 juli en vanaf 21 juli één. De enige **Temmincks Strandlopers** *Calidris temminckii* voor deze periode zaten op 14 juli bij Knokke en van 26 tot 31 juli bij Zelzate, Oostvlanderen. Er was slechts één (kortstondige) waarneming van een **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* te Kallo-Melsele, Oostvlanderen, op 13 juni. De eerste twee **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* voor dit najaar trokken op 29 juli langs Oostende, Westvlanderen. Een adulte, lichte **Kleine Jager** *S parasiticus* werd op 30 juni opgemerkt bij Pulle, Antwerpen. Tussen Oostende en Koksijde, Westvlanderen, werden op 1 juli 21 **Geelpootmeeuwen**

Larus cachinnans geteld, verder was er een 10-tal losse waarnemingen. Op 30 juni verbleef weer (of nog steeds) een eerste-zomer **Grote Burgemeester** *L hyperboreus* te Oostende. Op 21 juni trok een adulte **Lachstern** *Gelochelidon nilotica* langs Blokkersdijk en de eerste echt twitchbare voor België verbleef van 24 tot 28 juli te Kallo-Doel. De eerste **Reuzenster** *Sterna caspia* voor dit najaar, een adulte, trok op 31 juli langs Lier. In de Voorhaven van Zeebrugge vond een gemengd broedgeval plaats van een **Visdief** *S hirundo* met een hybride **Dougalls Stern x Visdief** *S dougallii x hirundo*. Een echte **Dougalls Stern** *S dougallii* werd hier geregeld gezien van 23 tot 30 juni. Bovendien werd hier op 30 juni ook een tweede-zomervogel herkend. Op 5 juni vertoefden drie **Witwangsters** *Chlidonias hybridus* te Péronnes, Hainaut. Een **Witvleugelstern** *C leucopterus* in tweede-zomerkleed vertoefde op 28 juli te Lier-Anderstad.

BIJENETERS TOT GORZEN Eind juni werden zes **Bijeneters** *Merops apiaster* waargenomen bij Arendonk, Antwerpen. Verrassend was de ontdekking van een **Kortteenleeuwerik** *Calandrella brachydactyla* bij Doornzele, Oostvlanderen, op 23 juli maar nadat deze was opgevlogen werd hij niet meer teruggevonden. Een zingende **Orpheusspottvogel** *Hippolais polyglotta* bevond zich op 10 en 14 juni bij Harchies. Op 11 juni zong kortstondig een **Iberische Tjiftjaf** *Phylloscopus collybita brehmi* bij Wetteren, Oostvlanderen. Respektievelijk twee en één **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* werden op 10 en 14 juni waargenomen te Harchies en op 18 juni één op Blokkersdijk. Een zingend mannetje **Cirlgors** *Emberiza cirius* verbleef op 21 juni bij Gemmenich, Liège (vlak bij de Nederlandse grens), maar de waarneming werd pas een week later bekend gemaakt. Op 31 juli werd een **Ortolaan** *E hortulana* gemeld bij Sint-Kruis-Winkel.

Deze waarnemingslijst kwam tot stand met medewerking van Hugues Dufourny (Hainaut), Dirk Symens (VLAVICO) en Willy Verschueren (Linkeroever). Ook de hulp van diegenen die (hun) waarnemingen meedeelden op de Belgische Dutch Birding-vogellijn (03-4880194) was hier onontbeerlijk.

Gerald Driessens, Bosstraat 44, 2500 Lier, België

DB Actueel

Dwergarend op Hoge Veluwe Op donderdag 13 juli 1995 was ik bezig met vlinderonderzoek langs de Kemperbergweg in het Nationaal Park De Hoge Veluwe, Gelderland. Om 10:30 werd mijn aandacht getrokken door een 'verdachte' roofvogel die boven het Bosje van Staf omhoog cirkelde. Na een blik door mijn kijker werd duidelijk dat het een Dwergarend *Hieraetus pennatus* was! De vogel liet zich al vliegend

redelijk bekijken tot op een afstand van c 300 m. Na een 30-tal dia's gemaakt te hebben fietste ik snel naar het Bosje van Staf om de vogel van dichtbij te kunnen zien. Hier aangekomen kon ik de arend zeer goed bekijken. De relatief lange, afhangende, diep gevingerde handvleugels, de lange recht afgesneden staart, de forse lichte kop, de lichte 'diagonaal' over de mediane dekveren, de lichte stuitrand en de 'koplampen' sloten

elke andere soort uit. De donkerbruine ondervleugeldekveren met de iets lichtere romp bevestigden de determinatie als donkere vorm Dwegarend. Om 11:10 verdween de vogel hoog cirkelend met vier Raven *Corvus corax* uit het zicht. Na een telefoontje verschenen Aat Schaftenaar, Roelof de Beer, Maarten van Steenis en Bernd de Bruijn op de 'plek des onheils'. De vogel werd toen echter niet meer gezien. Om 16:00 fietste ik langs de 'oude plek' waar tot mijn verbazing de Dwegarend weer present was, zodat deze na enige tijd ook door de anderen gezien kon worden. Het nieuws werd snel verspreid, waarna tegen de avond de eerste gealarmeerden aankwamen, waaronder de plaatselijke pers. De vogel werd die avond niet meer teruggevonden, tot ongenoegen van de c 60 uit het hele land toegesnelde vogelaars. Gelukkig werd de arend de volgende dag op vrijwel dezelfde plek weer ontdekt en bleef gedurende twee weken aanwezig waardoor naar schatting 200 vogelaars hem konden bewonderen.

Dit was de derde waarneming van een Dwegarend voor Nederland en de eerst twitchbare. Eerdere gevallen waren overvliegende exemplaren over het Leersumse Veld, Utrecht, op 30 mei 1992 (donkere vorm) en over de Knardijk, Flevoland, op 24 april 1993 (lichte vorm) (Dutch Birding 16: 102-105, 1994). Zal de Dwegarend dan toch een jaarlijkse gast worden? NIELS GILISSEN

Kleine Geelpootruiter bij Petten Op zondag 6 augustus 1995 om c 13:00 zagen wij een groep van c 15 Tureluurs *Tringa totanus* invallen in de Bakkersdam bij Petten, Noordholland. Vanaf de lage dijk, met de zon schuin van achteren, was de groep goed zichtbaar. Direct viel in deze groep een ruiter op die kleiner was en oranjegele poten had. Eerst dachten we aan een Bosruiter *T glareola* maar een groot aantal kenmerken was hiermee niet in overeenstemming. Opmerkelijk waren de lange poten (vooral de tibia), de dunne geheel donkere snavel en de ongetekende, opvallend lange vleugels; de vleugelpunten staken duidelijk voorbij de staart. De directe vergelijking met zowel juveniele als adulte Tureluurs was hierbij zeer welkom. Nadat de vogel iets verder was gevlogen was deze beter van opzij zichtbaar en leek er geen andere conclusie mogelijk dan dat het een Kleine Geelpootruiter *T flavipes* in adult zomerkleed betrof. De aandrang om de vondst direct wereldkundig te maken was groot maar we besloten om eerst de veldbeschrijving af te maken. Dit bleek een gelukkige keuze want om 13:15 steeg de hele groep op. De vogel verdween in noordelijke richting tegen de vrij straffe noordelijke wind in. Een speurtocht langs de ondergelopen bollenvelden tussen Petten en Julianadorp, Noordholland, leverde wel groepjes Tureluurs op maar geen Kleine Geelpootruiter. Indien aanvaard betreft dit het derde geval voor Nederland. TOM M VAN DER HAVE & GUIDO O KEIJL

Bulwers Stormvogel: onverwachte nieuwkomer Was het voorjaar van 1995 voor de Katwijkers en hun 'claim to fame', in de zomer sloegen de Wageningers toe. Eerst ontdekte in juli Niels Gilissen de Dwegarend *Hieraaetus pennatus* van de Hoge Veluwe, Gelderland. Vervolgens zagen Roelof de Beer en Mark van der Aa op 19 augustus gedurende enkele minuten een 'kleine goudplevier' *Pluvialis dominica/tulva* op de Westplaat

bij de Maasvlakte, Zuidholland. Het was deze op zich al aardige vondst die tot een nog veel spectaculairdere ontdekking zou leiden.

Op 21 augustus besloten RdB, Bernd de Bruijn, Maarten van Steenis en ik opnieuw naar de plevier te gaan zoeken. Terwijl de overige drie de Westplaat aflieten, besloot ik in de richting van het autostrand bij Oostvoorne te gaan zoeken. Om c 08:30 zag ik gedurende enkele sec een laag langs de rand van de slikplaat heen en weer vliegende vogel die mij nog het meest deed denken aan een uitgedijde gierzwaluw *Apus*. Dit moest iets goeds zijn! Gelukkig kwam de vogel daarna opnieuw en nu voor lange tijd in beeld. Toen begon het idee van een stormvogel post te vatten, maar dan wel één met een donkere stuit en een wel erg lange staart. Hoewel het eigenlijk te gek leek, kwam ik tot de conclusie dat het een Bulwers Stormvogel *Bulweria bulwerii* moest zijn: een nieuwe soort voor Nederland en naar het zich liet aanzien waarschijnlijk nog 'twitchbaar' ook! Als een gek begon ik te rennen, ondertussen schreeuwend en gebarend om de anderen ervan te overtuigen dat ze onmiddellijk moesten komen en dat het *niet* om de plevier ging. Toen zij hijgend met de determinatie hadden ingestemd toog ik op weg naar een telefooncel om het nieuws te verspreiden, terwijl de anderen de vogel dichter probeerden te naderen om foto's en een gedetailleerde beschrijving te maken. Daarna hebben wij de vogel geruime tijd kunnen observeren, vliegend boven de slikrand en daar af en toe voedsel pikkend, soms op minder dan 50 m afstand.

Er zullen heel wat wenkbrauwen gefronst zijn bij het aflezen van de pieperboodschap: Bulwers Stormvogel...?, ter plaatse aanwezig...? Ongeveer 30 personen die alert gereageerd hebben en niet te ver van de Westplaat wonen of werken hebben de vogel nog kunnen zien. Zij moesten wel even wachten, want net toe de eersten arriveerden, was de vogel op zee uit beeld verdwenen. Gelukkig vond Wim Wiegant hem na een half uur terug, zij het ver weg op zee. Hier vloog de vogel enkele malen heen en weer om vervolgens om c 11:15 naar later bleek definitief uit beeld te verdwijnen, tot grote spijt van hen die te laat waren of zich niet aan hun doordeweekse verplichtingen konden onttrekken. De goudplevier hebben we verder maar laten zitten... AAT SCHAFTENAAR

153 Bulwers Stormvogel / Bulwer's Petrel *Bulweria bulwerii*, Maasvlakte, Zuidholland, 21 augustus 1995 (Bernd de Bruijn)

AVONTUURLIJKE VAKANTIE?

2500m² vol met tenten, rugzakken, slaapzakken, berg-wandelschoenen, fietstassen, slaapmatjes, benzinebranders, klimgordels, muggenolie, expeditievoedsel, regenkleding, fleecevesten, abseilachten, sokken, bergsportartikelen, hoogtemeters, potjes, onderhoudsmiddelen, bestek, pannetjes, fietskleding, tentverlichting, muskietennetten, zonnepetten, dagrugzakjes, haringen, aquafolie, bergsportouw,

Den Haag Calandplein 4 • Rotterdam Adm. de Ruyterweg 33-35
Utrecht Balijselaan 10-12 • Arnhem Utrechtsstraat 3-5
Haarlem Zijlweg 63 • Breda Wilhelminastraat 22
Apeldoorn Stationsstraat 134 • Hilversum Havenstraat 16
Amsterdam Stadhouderskade 4 • Steenwijk Woldmeentherand 11
Catalogus en informatie: 070-3883700

NATUURLIJK voor het beste boek
als eerste naar NATUUR en BOEK

NATUUR en BOEK

Bankastraat 10

NL 2585 EN - Den Haag

Tel +31 (0)70 350 5648

Fax +31 (0)70 350 6851

HANDBOOK of the BIRDS of the WORLD

- beide verschenen delen voorradig

als eerste in het nieuwe initiatief
van Christopher Helm - PICA PRESS -
zojuist verschenen:

Winkler, **WOODPECKERS** f 95,-

architectura+natura international booksellers

Leliegracht 44 – 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-6 23 61 86 – Holland

- Bird identification – a reference guide
(Anser-supplement 37)
Kristian Adolfsson & Stefan Cherrug f 49.50
- The birds of the Hashemite kingdom
of Jordan
Ian J Andrews f 59.50
- Nouvel atlas des oiseaux nicheurs
de France, 1985-1989
Dosithée Yeatman-Berthelot & Guy Jarry
f 134.50
- The atlas of bird migration – chasing
the great journeys of the world's birds
Jonathan Elphick (editor) f 65.60

Take part in a revolutionary new event for budget travellers:

2nd Polish Bird Festival May 11th-19th, 1996

For only **NLG 455** we offer you:

- ✓ 8 nights half board in double rooms with private facilities;
- ✓ transfer from/to Warsaw;
- ✓ a package of very useful informations.

Additionally available at low cost in Poland: local transfers, guides, lunches, beverages, etc

Being in Poland in the best place, at the best time, you can:

- Enjoy the great possibilities for birdwatching nearby and plan your own daytrips by coach, bike, on foot, etc
- See all the 'Polish specialities' – probably about 140-170 inland species
- Have a great time in an international atmosphere

Details at: ☐ Bird Service Tours, Popieluszki 105,
PL-15641 Białystok, Poland
☎ Tel & Fax +48-85616768

SOFTWARE FOR ORNITHOLOGISTS:

All Bird Species of the World (ALLE VOGELARTEN DER WELT)

© Tino Mischler 1994

A systematic checklist with distributional notes and threatened birds categories

3.5" disks, based on WINDOWS (3.1)

Gives all bird names in English, Latin, German
Searches actively for all names, subcontinents,
newly discovered species since 1950, your date
and location etc.

Keeps your own excursion lists worldwide

Demo version (322 species) 20,- DM

Full version (all species + brochure
in German) 22,- DM

Inform and order from:

Fa. Rinck & Partner, Lindenberg 67, D-82343
Pöcking

Tel + Fax: 0049/8157/5122

DUTCH BIRDING

*Tweemaandelijks tijdschrift
voor elke fervente vogelaar*

Schrijf voor informatie naar:
Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam

TE KOOP

NIKKOR ED 600 MM / 5.6
NIEUWSTAAT f 8250,-

INCLUSIEF KOFFER CT-603

ARJAN DEN HOLLANDER
TELEFOON: 01718 - 315 74

Dutch Birding

CHIEF EDITOR Arnoud van den Berg (telephone +31-23378024, fax +31-23376749)

DEPUTY CHIEF EDITOR Enno Ehels (telephone / fax +31-30961335)

EXECUTIVE EDITOR André van Loon (telephone / fax +31-206997585)

PHOTOGRAPHIC EDITOR René Pop (+31-183030585)

EDITORIAL BOARD Ferdy Hieselaar, Graham Holloway, Peter Meininger and George Sangster

EDITORIAL ADVISORY BOARD Christine Barthel (Germany), Peter Barthel (Germany), Gerald Driessens (Belgium), Klaas Eigenhuis (Netherlands), Dick Forsman (Finland), Ted Hoogenboom (Netherlands), Lars Jonsson (Sweden), Killian Mullarney (Ireland), Kees Roselaar (Netherlands), Frank Rozendaal (Netherlands), Hans Schekkerman (Netherlands), Hadoram Shirihai (Israel), Gunter De Smet and Peter Symens (Saudi Arabia)

EDITORIAL ASSISTANTS Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen, Peter de Rouw and Jaap Schelvis

PRODUCTION AND LAY-OUT André van Loon and René van Rossum

ADVERTISING Peter Meijer (telephone +31-348031905, fax +31-348020394)

SUBSCRIPTIONS The subscription rate for 1995 is: NLG 57.50 (Netherlands), BEF 1250.00 (Belgium), NLG 65.00 (other countries inside Europe) and NLG 70.00 (countries outside Europe, airmail). A subscription can be entered preferably by sending a Eurocheque, with the amount payable in Dutch guilders, to: Dutch Birding (subscriptions), c/o Anja Nusse, Symfoniestraat 21, 1312 ET Almere, Netherlands. Payment may also be made by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send your credit card type and account number, indicating the expiry date and appending a signature. (Note: This latter method of payment is not applicable to subscribers resident in the Netherlands and Belgium.) British and Irish subscribers can pay by Sterling cheque (GBP 24.00) or Eurocheque (GBP 24.00 or NLG 65.00). The subscription starts upon receipt of the payment.

Dutch Birding is a bimonthly journal with issues in February, April, June, August, October and December. It publishes original articles and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The Dutch, English and scientific bird names follow: the *Checklist of birds of the Netherlands* by A. B. van den Berg & C. A. W. Bosman (1995, Santpoort-Zuid); *The 'British Birds' list of English names of Western Palearctic birds* by British Birds (1993, Blunham); the list compiled by C. S. Roselaar in the Dutch edition of *The illustrated encyclopedia of birds of the world* by C. M. Perrins (1991, Weert); and *Distribution and taxonomy of birds of the world* by C. G. Sibley & B. L. Monroe Jr (1990, New Haven).

Manuscripts should be typewritten or printed with double line-spacing and wide margins on both sides. Word-processed manuscripts should preferably also be submitted on diskette (either in Macintosh or MS-DOS format). More information is available from the editors.

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors.

Dutch Birding Association

BOARD Gijsbert van der Bent (president, telephone +31-171813606), Chris Quispel (secretary, telephone +31-71124825), Roy de Haas (treasurer), Arnoud van den Berg and Peter Meijer

BOARD ASSISTANTS Theo Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Leo Heemskerk, Remco Hofland, Paul Knolle, Ger Meesters, Anja Nusse, Wim van der Schot, Kees Tiemstra and Arnold Veen

DUTCH BIRDING TRAVEL REPORT SERVICE (DBTRS) Ib Huysman, Postbus 737, 9700 AS Groningen, Netherlands, telephone +31-50145925, fax +31-50144717

Dutch rarities committee (CDNA)

MEMBERS Edward van IJendoorn (chairman, telephone +31-23391446), Karel Mauer, Jan van der Laan, Kees Roselaar, Ielle Scharringa (secretary, telephone +31-30523801), Hans Schekkerman, Gerard Steinhaus and Wim Wiegant (archivist). The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithological Union

© 1995 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by Steens Schiedam BV, Postbus 59, 3100 AB Schiedam, Netherlands

Dutch Birding

*International journal on
Palearctic birds*

EDITORS

Dutch Birding,
Postbus 116,
2080 AC Santpoort-Zuid,
Netherlands,
fax +31-23376749

PHOTOGRAPHIC EDITOR

Dutch Birding,
c/o René Pop,
Zusterhuis 10,
4201 EH Gorinchem,
Netherlands

SUBSCRIPTIONS AND CIRCULATION

Dutch Birding Association,
c/o Anja Nusse,
Symfoniestraat 21,
1312 ET Almere,
Netherlands

BOARD

Dutch Birding Association,
Postbus 75611,
1070 AP Amsterdam,
Netherlands

DUTCH RARITIES COMMITTEE

CDNA,
Postbus 45,
2080 AA Santpoort-Zuid,
Netherlands

Artikelen	133	Vale Gier bij Durgerdam in april-mei 1993 en eerdere gevallen in Nederland <i>Ruud Vlek & Enno B Ebels</i>
	141	Variability in coloration of Wallcreeper <i>Miroslav Saniga</i>
Mededelingen	146	Poelsnip in Workumerwaard in juli-augustus 1994 <i>Max Berlijn & Teus J C Luijendijk</i>
	148	Great Snipe on 100 Dutch Guilder bank note <i>C J (Jan) Coldewey</i>
	148	Bonapartes Strandloper bij Holwerd in augustus 1994 <i>A (Bert) de Bruin & Christian Dietzen</i>
	151	Large number of Mediterranean Gulls in Boulonnais in summer 1995 <i>W (Ted) Hoogendoorn, Gerard H Steinhaus, Dirk J Moerbeek & Arnoud B van den Berg</i>
	152	Little Gulls breeding in south-western Netherlands <i>Peter L Meininger</i>
	154	Voorjaarstrek en ringvangsten van Rouwkwikstaarten in Kennemerduinen <i>Fred Cottaar</i>
	157	Voorjaarstrek van Rouwkwikstaarten bij Breskens <i>Peter L Meininger & Pim A Wolf</i>
	159	Bearded Tits in Egypt in December 1987 <i>A J (Xanja) Andriess, A D (Douwe) de Boer & Peter L Meininger</i>
Corrigendum	160	
Brieven	160	Geslacht van Citroenkwikstaart in Eemshaven in september 1994 <i>Arend Wasink</i>
	161	Identification of Styan's Grasshopper Warbler in Ussuriland <i>Max Berlijn</i>
	161	Comments on alleged Radde's Warbler at Maasvlakte in November 1990 <i>Killian Mullarney</i>
Recensies	165	<i>Palaearctic birds: a checklist of the birds of Europe, North Africa and Asia north of the foothills of the Himalayas</i> by Mark Beaman <i>Rodney P Martins</i>
	167	<i>Palaearctic birds: a checklist of the birds of Europe, North Africa and Asia north of the foothills of the Himalayas</i> by Mark Beaman <i>George Sangster</i>
	169	<i>Emirates Bird Report 18</i> by Colin Richardson (editor) <i>Max Berlijn</i>
	170	<i>Eastern birds: a guide to field identification of North American species</i> by James E Coe <i>Arnoud B van den Berg</i>
Aankondigingen & verzoeken	170	Club 30.26; Oriental & African Bird Clubs on Internet
DBA-nieuws	170	DBA-vogelweek op Texel in oktober 1995
WP reports	171	WP reports: June-July 1995 <i>Arnoud B van den Berg & George Sangster</i>
Recente meldingen	176	Nederland: juni-juli 1995 <i>Ruud M van Dongen, Remco Hofland & Peter W W de Rouw</i>
	177	België: juni-juli 1995 <i>Gerald Driessens</i>
DB Actueel	179	Dwergarend op Hoge Veluwe; Kleine Geelpootruiter bij Petten; Bulwers Stormvogel: onverwachte nieuwkomer
Voorplaat/front cover		Breedbekstrandloper / Broad-billed Sandpiper <i>Limicola falcinellus</i> , Karigasniemi, Finland, mei 1981 (<i>René Pop</i>)
Abstracted/indexed in		Auk, Ecological Abstracts, Emu, GEOBASE (Geo Abstracts Database), Ibis, Ornithologische Schriftenschau, Wildlife Review, Zoological Record